

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MILAN KUNDERA

KİMLİK

ROMAN

Çeviri: AYKUT DERMAN

16.
BASKI

MILAN KUNDERA

KİMLİK

L'Identité, Milan Kundera

© 1997, Milan Kundera

© 1998, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998

16. basım: Kasım 2012

Bu kitabın 16. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Diane Diederich

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-834-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

MILAN KUNDERA

KİMLİK

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Aykut Derman

Milan Kundera'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

***Aynlık Valsi*, 1988**

***Gülüşün ve Unutuşun Kitabı*, 1988**

***Şaka*, 1990**

***Saptırılmış Vasiyetler*, 1994**

***Yavaşlık*, 1995**

***Bilmemek*, 2001**

***Ölümsüzlük*, 2002**

***Roman Sanatı*, 2002**

***Gülünesi Aşklar*, 2002**

***Perde*, 2006**

***Bir Buluşma*, 2010**

MILAN KUNDERA, 1929 yılında Prag'da doğdu. 1967'de yayımlanan ilk romanı *Şaka*, 12 dile çevrildi ve 1968'de Çekoslovak Yazarlar Birliği Ödülü'nü aldı. 1968'deki Rus istilasından sonra işini kaybeden Kundera, politik baskılara dayanamayıp 1975'te Fransa'ya göç etti ve Fransız vatandaşlığına geçti. *Yaşam Başka Yerde* adlı eseri basıldığı yıl Médicis Ödülü'nü kazandı. 1978'da *Gülüştün ve Unutuşun Kitabı* yayımlandığında Çekoslovak Hükümeti kendisine vatandaşlık hakkını geri verdi. Bundan sonra *Gülünesi Aşklar* yayımlandı. *Jacques ile Efendisi* adlı kitabı İtalya'da Mondello Ödülü'nü kazandı. En çok satan kitabı *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* 1984'te sinemaya da uyarlandı. Çağımızın en başarılı düşünsel roman yazarı ve varoluşçuların sonuncusu olarak nitelendirilen Kundera, halen karısıyla birlikte Paris'te yaşıyor.

AYKUT DERMAN, 1942'de İstanbul'da doğdu. İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde okutmanlık yaptı. 1970'ten bu yana çeviriler yapmaktadır. Gaston Bachelard, Fernand Braudel, Alberto Giacometti, Béatrice Lenoir, Françoise Balibar, Milan Kundera, Pascal Quignard, Paulo Coelho, Michel del Castillo, José Saramago, İsmail Kadare, Alina Reyes, José Frèches gibi pek çok yazarın eserlerini Türkçeye kazandırmıştır. Derman'ın 70'e yakın çevirisi vardır.

1

Bir gezi rehberinde, Normandiya kıyısındaki küçük bir kentte rastlantı sonucu buldukları bir otel. Chantal, geceyi geçirmek üzere otele cuma günü tek başına geldi, Jean-Marc, ona ertesi gün öğleye doğru katılacaktı. Küçük valizini odaya bırakıp dışarı çıktı ve bilmediği sokaklarda kısa bir gezinti yaptıktan sonra, otelin lokantasına döndü. Saat yedi buçukta salon hâlâ boştu. Masalardan birine oturup birinin onun varlığını fark etmesini bekledi. Öte yanda, mutfak kapısının yanında, iki garson kız ateşli bir konuşmaya dalmıştı. Chantal, sesini yükseltmekten nefret ettiğinden, yerinden kalktı, salonu geçip onların yanında durdu; ne var ki, kızlar kendilerini konuştukları şeye tutkuyla kaptırmışlardı: "On yıl oldu, diyorum sana. Onları tanırım. Korkunç bir şey bu. Ve hiçbir iz yok. Hiç. Televizyonda sözü edildi." Öteki: "Başına ne gelmiş olabilir? – İnsan düşünemiyor bile. İşin dehşet veren yanı da bu zaten. – Bir cinayet mi? – Civardaki her yer didik didik arandı. Kaçırılma mı? – Ama kim? Ve neden? Ne zengin ne de önemli biriydi. Televizyonda gösterdiler. Çocuklarını, karısını. Ne büyük bir umutsuzluk. Düşünebiliyor musun?"

Sonra, Chantal'ı fark etti: "Kayıp kişilerle ilgili televizyon programını biliyor musunuz? Hani adı, 'Gözden Yitirdiklerimiz', olan."

“Evet,” dedi Chantal.

“Belki de Bourdieu ailesinin başına gelenleri o programda izlemiştirsinizdir. Buralıdır onlar.”

“Evet, korkunç,” dedi Chantal, bir yaşam dramı üzerine yapılan tartışmayı, sıradan bir yemek sorununa nasıl döndüreceğini bilemez durumda.

“Akşam yemeği yemek istiyorsunuz galiba,” dedi sonunda öteki garson kız.

“Evet.”

“Şef garsonu çağırayım, siz oturun.”

Meslektaşını şunu da ekledi: “Sevdiğiniz biri ortadan kayboluyor ve siz onun başına ne geldiğini hiç bilemiyorsunuz, varın düşünün! İnsan deliye döner!”

Masasına döndü; şef garson beş dakika sonra geldi; Chantal, soğuk, çok basit bir yemek ısmarladı; tek başına yemek yemekten hoşlanmaz; ah, yalnız yemek yemekten ne kadar nefret eder bilemezsiniz!

Tabağındaki jambonu kesiyor, bu arada garson kızların, kafasında uyandırdığı düşünceleri frenleyemiyordu: Attığımız her adımın kontrol edilip kayda geçirildiği, büyük mağazalarda kameraların bizi gözetlediği, insanların geçerken birbirine sürekli sürtündüğü, insanın, ertesi gün araştırmacılar ve anketçiler tarafından sorguya çekilmeden sevişemediği (“Nerede sevişiyorsunuz?”; “Haftada kaç kez?”; “Prezervatifle mi, prezervatifsiz mi?”) bu dünyada, bir insan nasıl olur da herkesin gözü önünde kaybolur, hiç iz bırakmadan yok olur? Evet, adı içine korku salan o programı, –birileri bilinmeyen bir yerden işe karışarak televizyonu her türlü uçarılığı bir yana bırakmaya zorlamış gibi– içtenliği ile hüznü ile onun elini kolunu bağlayan tek televizyon programı olan ve bir sunucunun, izleyicileri üzüntülü bir ses tonuyla, kaybolan kişinin bulunmasına yardım edecek bir tanık getirmeye davet ettiği, o “Gözden Yitirdiklerimiz” programını çok iyi biliyor.

Programın sonunda, önceki programlarda sözü edilen gözden yitirilmişlerin hepsinin resimleri tek tek gösteriliyor; içlerinden bazıları on bir yıldır kayıp.

Günün birinde Jean-Marc'ı da böyle yitirdiğini düşünüyor. Ondan hiç haber alamamak, olup biten hakkında yalnızca düş kurmaktan başka elinden bir şey gelmemek. Canına bile kıyamazdı, çünkü ihanet olurdu bu, beklemeyi reddetmek, sabrını yitirmek anlamına gelirdi. Sonuçta, yaşamının sonuna kadar hiç yakasını bırakmayacak bir dehşet içinde yaşamaya mahkûm olurdu.

2

Odasına çıktı, güçlükle uyudu ve gördüğü uzun bir düşten sonra, gece yarısı uyandı. Düşünde, geçmişinde birlikte olduğu kimseler vardı yalnızca: annesi (uzun süreden beri hayatta değildi) ve özellikle de eski kocası (onu yıllardan beri görmemişti ve –düş yönetmeni rol dağıtımında yanlışlık yapmış olacak ki– kendisine pek benzemiyordu); eski kocası, dediğim dedik, enerjik kız kardeşi ve yeni karısıyla birlikteydi (o kadını hiç görmemişti; yine de, düşünde, onun o olduğundan kuşkusu yoktu); eski kocası, sonunda ona üstü kapalı erotik önerilerde bulunuyordu, karısı da Chantal'ı, dilini onun dudakları arasına kaydırmaya çalışarak ağzından kuvvetle öptü. Birbirine değen iki dil öteden beri içini kaldırırdı. Aslında, onu uykusundan uyandıran, bu öpücük oldu.

Düşün, içinde uyandırdığı huzursuzluk öylesine büyüktü ki, bunun nedenini çözmeye çalıştı. Onu bu kadar

huzursuz kılan şeyin, düşün, şimdiki zamanı silip atması olduğunu düşünüyor. Çünkü, içinde yaşadığı zamana öylesine sıkı sıkı sarılır ki, karşılığında dünyayı verseler, onu ne geçmişle ne de gelecekle değiştirir. Düşleri işte bu yüzden sevmez. Düşler, aynı yaşamın farklı dönemleri arasında kabul edilemez bir eşitliği dayatır insana, insanın hiç yaşamadığı şeyler arasında eş düzeyli bir eşzamanlılığı dayatır; ayrıcalıklı durumunu yok sayarak şimdiki zamanın varlığını yadsır. Tıpkı bu gece gördüğü düşte olduğu gibi. Yaşamının çok büyük bir bölümünü kaplayan her şey karanlığa gömülmüştü. Jean-Marc, birlikte oturdukları daire, birlikte yaşadıkları tüm yıllar; bunların yerini, kendi geçmişi, uzun süreden beri kopmuş olduğu, üzerine sıradan bir cinsel kandırmacanın ağını atarak onu yakalamak isteyen kişiler almıştı. Dudaklarının üstünde, bir kadının ıslak dudaklarını duyumsuyordu (kadın çirkin değildi; düş yönetmeni, kadın oyuncuyu seçerken oldukça titiz davranmıştı) ve bu durum öylesine mide bulandırıcıydı ki, gecenin ortasında banyoya giderek ağızını, yüzünü uzun uzun yıkadı, gargara yaptı.

3

F., Jean-Marc'ın çok eski bir dostuydu, liseden beri birbirlerini tanırlardı; aynı düşünceleri paylaşır, her konuda anlaşılırlardı ve Jean-Marc, yıllar önce, birden ve kesin olarak onu artık sevmemeye başlayıp görüşmeyi kesinceye kadar ilişkileri sürmüştü. Jean-Marc, F.nin çok ağır hasta olduğunu ve Brüksel'de bir hastanede yattığını

öğrendiğinde, onu ziyaret etmek için en küçük bir istek göstermedi, ama Chantal gidip görmesi için üsteledi.

Eski dostun o hasta hali dayanılacak gibi değildi. Belleğinde onu lisedeki haliyle korumuştı; kırılgan bir genç, her zaman kusursuz giyimli, doğal bir incelikle donanmış, öyle ki Jean-Marc bu incelik karşısında kendini gergedan sanırdı. F.yi vaktiyle olduğundan genç gösteren ince, kadınsı çizgileri, şimdi onu daha yaşlı kılmıştı. Yüzü ona gülünç biçimde küçülmüş, büzülmüş, kırışmış göründü, öyle ki başının, dört bin yıldan beri mumyalanmış olarak duran bir Mısır prensesinin başından farkı yoktu; Jean-Marc onun kollarına bakıyordu. Kolunun birine serum takılmıştı, damarına sokulmuş bir iğne ile hareketsiz duruyordu, ötekini de, sözlerini desteklemek için hareket ettirip duruyordu. Bir şeyler anlatırken ona baktığında, F.nin kolları ona her zaman, ufak tefek bedene oranla daha da küçülmüş, kukla kollarına dönüşmüş gibi gelirdi. Bu izlenimi o gün daha da güçlüydü, çünkü bu çocukça kol hareketleri, durumunun ciddiyetiyle hiç bağdaşmıyordu. F. ona, doktorlar kendisini yeniden yaşama döndürmeden önce nasıl günlerce komada kaldığını anlatıyordu: “Ölümden dönen kişilerin neler anlattıklarını bilirsin. Tolstoy, bir öyküsünde bundan söz eder. Bir tünel ve ucunda bir ışık. Yaşamötesinin çekici güzelliği. Oysa, yemin ederim ki ben ışık falan görmedim. İşin daha da kötüsü, bilincimi hiç yitirmedim. Her şeyi biliyorsun, her şeyi işitiyorsun, ne var ki onlar, doktorlar, bunun farkında değil ve senin önünde, akıllarına ne gelirse anlatıyorlar, senin duymaman gereken şeyleri bile. Artık iflah edilemez olduğunu. Beyninin ayvayı yediğini.”

Bir an sustu. Sonra: “Bilincimin bütünüyle berrak olduğunu söylemiyorum. Olup bitenin farkındaydım, ne var ki, her şey biraz deforme olmuştu, düşte olduğu gibi. Ama gerçek yaşamda gördüğün karabasan kısa sürer, ba-

ğırmaya başlar ve uyanırsın, oysa ben bağırımıyordum. Bir karabasanın ortasında, bir türlü bağıraramamak.”

Yeniden sustu. Sonra: “Ölmekten hiç korkmadım. Ama şimdi korkuyorum. İnsanın, öldükten sonra canlı kaldığı düşüncesinden kendimi kurtaramıyorum. Ölü olmak, sonsuz bir karabasanı yaşamak demek. Neyse geçelim. Geçelim bunu. Başka şeylerden konuşalım.”

Jean-Marc, hastaneye gelmeden önce, ne kendisinin ne de onun, kopuşlarının anısını es geçebileceklerini ve F.ye içtenlikten yoksun barışma sözleri etmek zorunda kalacağını biliyordu. Ne var ki bu korkusu boşa çıktı. Ölüm düşüncesi yanında öteki tüm konular boştu. F., istediği kadar başka konulara geçmek istesin, acı çeken bedeninden söz etmeyi sürdürüyordu. Anlattığı şeyler Jean-Marc’ın ona acımasına yol açtı, ne var ki, içinde ona karşı sevgi uyandırmadı.

4

Gerçekten bu kadar soğuk, bu kadar duygusuz bir insan mı? Bir gün, bundan yıllar önce, F.nin kendisine ihanet ettiğini öğrendi; ah, bu sözcük gereğinden çok romantik, kuşkusuz abartılı da; o ihanetin hiçbir biçimde korkunç bir yanı yoktu: Onun bulunmadığı bir toplantıda, herkes Jean-Marc’a yüklenmiş, buysa sonuçta onun, işinden ayrılmasına neden olmuştu (insanı öfkeliendiren bir durumdu bu, ne var ki çok da önemli değildi, çünkü Jean-Marc işini çok az önemserdi). İşte o toplantıda F. oradaydı. Oradaydı ve Jean-Marc’ı korumak için ağzını açıp tek bir söz

etmedi. Büyük hareketler yapmayı çok seven o kısıcık kolları, dostunun lehinde küçücük bir harekette bulunmadı. Jean-Marc, yanılmış olmamak için, F.nin gerçekten suskun kaldığını özenle araştırıp doğruladı. O konuda hiç kuşkusu kalmadığındaysa, birkaç dakika kendini çok derin bir yara almış gibi duyumsadı; sonra, onu bir daha hiç görmemeye karar verdi; hemen ardından, içini rahatlık duygusu kapladı, açıklanamaz bir neşeye boğuldu.

F., başına gelen kötü olayların uzun süren açıklamasını bitiriyordu ki, bir an sessiz kaldıktan sonra, mumyalaşmış küçük prenses yüzü aydınlandı: "Lisedeyken neler konuştuğumuzu anımsıyor musun?"

"Tam olarak değil," dedi Jean-Marc.

"Genç kızlardan söz ettiğinde, seni her zaman ustam konuşuyormuş gibi dinlerdim."

Jean-Marc, anımsamaya çalıştı, ne var ki belleğinde o çok eski zamanlarda yapılan konuşmaların hiçbir izine rastlamadı: "On altı yaşında bir acemi çaylak olarak genç kızlar hakkında neler söylemiş olabilirim ki?"

"Kendimi senin karşında ayakta görüyorum," diye sürdürdü F., "kızlar hakkında bir şeyler söylüyorum. Anımsarsın, genç bir bedenin bir salgı makinesi gibi çalışması beni her zaman çok şaşırtırdı; sana, bir genç kızın sümkürdüğünü görmeye zor katlandığımı söyledim. Ve sen durdun, bana şöyle bir baktın —o halin bugün hâlâ gözümün önünde— ve tuhaf bir bilgiçlik taşıyan, içtenlikli, kesin bir ses tonuyla söyle dedin: 'Sümkürmek mi? Benim için, onun gözünü kırıştırdığını görmek, gözakının üstünde gözkapığının o hareketini görmek bile, kendimi zorlukla bastırabildiğim bir iğrenme duygusuna kaptırmam için yeterli.' Anımsıyor musun bunu?"

"Hayır," dedi Jean-Marc.

"Nasıl unutabildin? Gözkapığının hareketi. Böylesine tuhaf bir düşünce!"

Ne var ki Jean-Marc doğru söylüyordu; anımsamıyordu. Ayrıca, belleğini zorlamayı bile denemiyordu. Başka şey düşünüyordu o. İşte, dostluğun var olmasının gerçek nedeni: Bir zamanlar kendine ait olan ve dostlar arasındaki o sonu gelmez gevezelikler olmasa çoktan silinip gitmiş olacak bir imgeyi izleyebilmesi için, karşındaki insana ayna tutmak.

“Gözkapağı. Gerçekten anımsamıyor musun?”

“Hayır,” dedi Jean-Marc, sonra, içinden kendi kendine şunu söyledi: Bana tuttuğun ayna umurumda değil, anlamıyor musun bunu?

F.nin üstüne yorgunluk çökmüştü, gözkapağıyla ilgili anı onu yormuştu sanki; sustu.

“Uyuman gerek,” dedi Jean-Marc ve ayağa kalktı.

Hastaneden çıkarken Chantal’la beraber olmak için dayanılmaz bir istek duydu içinde. Bu kadar bitkin olmasaydı, hemen yola çıkardı. Brüksel’e gelmeden önce, ertesi sabah otelde özenli bir kahvaltı ettikten sonra huzur içinde, acele etmeden yola çıkmayı düşünmüştü. Ne var ki, F.yi gördükten sonra, yolculuk yaptığında yanına aldığı çalar saati sabahın beşine kurdu.

5

Chantal, kötü geçen bir gecenin verdiği yorgunlukla otelden çıktı. Deniz kıyısına doğru giderken, yolda hafta sonu tatilcilerine rastladı. Oluşturdukları gruplar hep aynı şemayı yineliyordu: Adam, içinde bebek olan bir çocuk arabasını itiyor, kadın onun yanında yürüyordu; ada-

mın yüzü saf, tedirgin, gülümser, tasalıydı ve her an çocuğun üzerine eğilmeye, onun ağzını, burnunu silmeye, yaygarasını yatıştırmaya hazırды; kadının yüzü bıkkın, mesafeli, kendinden emin, hatta zaman zaman (nedendir bilinmez) kötücüldü. Chantal, bu şemanın farklı değişkeler halinde yinelenildiğini görüyordu: Kadının yanında yürüyen adam, çocuk arabasını itiyor, sırtına taktığı kanguruda bir bebek taşıyordu; kadının yanında yürüyen adam, çocuk arabasını itiyor, omzunda bir bebek taşıyor, ikinci bebeği de karnının üzerine denk gelen kanguruda taşıyordu; kadının yanındaki adam, bu kez arabasız, bir çocuğu elinden tutuyor, biri sırtında, biri omzunda, biri de karnının üzerinde üç bebek taşıyordu. Ayrıca, yanında erkek olmayan bir kadın, bir çocuk arabasını itiyor ve o işi, erkeklerde rastlanmayan bir canlılıkla yapıyordu; öyle ki, kaldırımın üzerinde yürüyen Chantal, son anda kendini yana atmak zorunda kaldı.

Chantal kendi kendine şöyle dedi: Erkekler de bir tuhaf oldu. Baba değil, iskele babası hepsi, yani: baba otoritesi olmayan babalar. Bir çocuk arabası iten, biri sırtında, öteki göbeğinin üstünde iki çocuk daha taşıyan bir erkekle flört etmeye kalktığını, karısının bir vitrine takılmasından yararlanarak adama fısıltıyla randevu verdiğini düşündü. Ne yapardı acaba? Çocuk ağacına dönüşmüş o adam, o haliyle, tanımadığı bir kadına dönüp bakabilir miydi? Karnının üstünde ve sırtında asılı duran bebeler, taşıyıcılarının hareketinden rahatsız olup viyaklamaya başlar mıydı acaba? Bu düşünce ona gülünç geldi ve keyfini yerine getirdi. Kendi kendine şöyle dedi: Erkeklerin artık dönüp bana hiç bakmayacakları bir dünyada yaşıyorum.

Sonra, sabah gezintisi yapan birkaç kişiyle birlikte mendireğin üstünde buldu kendini. Deniz çekilmişti; önünde, bir kilometre boyunca bir kum ovası uzanıyor-

du. Normandiya kıyılarına gelmeyeli çok olmuştu, bu yüzden, insanların burada, moda olan hangi etkinliklerle uğraştıklarını bilmiyordu: uçurtmalar ve kumda giden tekerlekli yelkenliler. Uçurtma: çok sağlam bir iskelet üzerine gerilmiş, rüzgâra bırakılmış bir kumaş parçası; her biri bir elde tutulan iki ip sayesinde farklı yönlerle yönlendirilebiliyor, öyle ki, yükseliyor, alçalıyor, kafa atıyor, dev bir sığır sineği gibi korkunç bir ses çıkartıyor ve ara sıra, burnu aşağıda, yere çakılan bir uçak gibi, kuma düşüyor. Uçurtma uçuranların çocuklar ve gençler olmadığını, hemen hepsinin yetişkin kişiler olduğunu şaşkınlıkla fark etti. Ve aralarında hiç kadın bulunmadığını, o işi hep erkeklerin yaptığını. Gerçekten de, uçurtma uçuranların hepsi birer iskele babasıydı! Çocukları yanlarında olmayan iskele babaları, karılarından kaçmayı başarmış iskele babaları! Metreslerine koşacak yerde, oyun oynamak için kumsala koşuyorlardı!

Bir kez daha, sinsi bir oyun oynamak geçti aklından. İki elinde iki ip tutan, başını arkaya atmış, gürültülü oyuncağının uçuşunu izleyen adama arkadan yaklaşıp ve kulağına, en açık saçık sözleri kullanarak erotik bir öneri yapacaktı. Adamın tepkisi ne mi olurdu? Bu konuda hiç kuşku yoktu: Ona dönüp bakmadan, ıslık gibi çıkan bir sesle şunları söyleyecekti: Rahat bırak beni, meşgulüm!

Oh hayır, bundan böyle artık erkekler dönüp hiç bakmayacaktı ona.

Otele döndü. Park yerinde, Jean-Marc'ın arabasını fark etti. Resepsiyondan, geleli en az yarım saat olduğunu öğrendi. Resepsiyoncu kız ona bir not uzattı:

Erken geldim. Seni aramaya çıkıyorum.

J.M.

“Beni aramaya çıkmış,” diye iç geçirdi Chantal. “Ama nerede arayacak?”

“Beyefendi, sizi kumsalda bulacağından kuşkusu olmadığını söyledi.”

6

Jean-Marc, deniz kıyısına giderken bir otobüs durağının önünden geçti. Durakta, ayağında bir blucin, sırtında bir tişört olan bir genç kız vardı yalnızca; çok belirgin hareketler yapmamakla birlikte, dans ediyormuş gibi resmen kalça kıvırıyordu. Çok yaklaştığında, kızın ağzının bir karış açık olduğunu gördü. Uzun uzun, doymak bilmez biçimde esniyordu; kocaman açılmış bu delik, mekanik bir biçimde dans eden bedeniyle tatlı biçimde dengeleniyordu. Jean-Marc, kendi kendine şöyle dedi: Hem dans ediyor, hem canı sıkılıyor. Mendireğe vardı; aşağıda, kumsalın üstünde, başlarını arkaya atmış, uçurtma uçuran adamlar gördü. O işi tutkuyla yapıyorlardı, Jean-Marc, kendisine ait o eski kuramı anımsadı: Üç tür can sıkıntısı vardır: edilgen can sıkıntısı: bir yandan dans edip bir yandan esneyen genç kız; etkin can sıkıntısı: uçurtma amatörleri; ve başkaldırı halindeki can sıkıntısı: otomobilleri yakan, vitrin camlarını kıran gençlik.

Kumsalda, daha uzakta, on iki-on dört yaş arası çocuklar, kafalarına geçirdikleri renkli büyük kasklarının altında bükülmüş ince bedenleriyle, tuhaf arabaların çevresinde gruplar oluşturmıştı. Madenî çubuklardan yapılmış bu arabaların haç biçimli gövdelerinin önüne bir,

arkasına iki tekerlek yerleştirilmişti; gövdenin ortasında, içine bir beden kayarak girip uzanabileceği uzun bir kutu vardı; üzerinde de yelken takılı bir direk yükseliyordu. Çocukların başlarında neden kask var? Kuşkusuz, tehlikeli bir spordu bu. Oysa, dedi kendi kendine, çocukların yönettiği bu düzenekler, daha çok, orada gezinti yapanlar için tehlike oluşturuyor; öyleyse onların yerine, neden gezinti yapanlara kask takmaları önerilmiyor? Çünkü, iyi vakit geçirmek için düzenlenmiş etkinliklere surat asanlar, can sıkıntısına karşı yürütülen büyük savaşın asker kaçaklarıdır ve ilgiyi de, kaskı da hak etmezler.

Kumsala götüren merdiveni indi ve denizin çekildiği sınır çizgisine dikkatle baktı; orada dolaşan silüetler arasından Chantal'ı seçmeye çalıştı; sonunda, onu tanıdı; içlerinden biri dalgaları, yelkenlileri, bulutları hayranlıkla izlemek için biraz önce durmuştu.

Bir görevlinin, çocukları içine yerleştirdikten sonra, yavaş yavaş daire çizmeye başlayan yelkenli arabaların yanından geçti. Çevrede, daha başka arabalar büyük bir hızla gidiyordu. Aracın doğru yönde gitmesini ve sağa sola kayarak, gezinti yapmakta olanlardan kaçmasını, yalnızca tek bir iple kullanılan yelken sağlıyordu. Ama acemi bir sürücü, yelkene gerçekten sahip olabilir miydi? Ayrıca araç, onu kullananın kumandasına cevap verebilecek kadar kusursuz muydu?

Jean-Marc, arabaları kolluyordu, bunlardan birinin Chantal'a doğru bir göktaşı gibi gitmekte olduğunu fark edince alnı kırıştı. Yelkenli arabanın üstünde, bir füzenin içine uzanmış kozmonot gibi yatan yaşlı bir adam vardı. O yatay durumda, önündekileri görmesine olanak yoktu! Chantal, bu adamdan kaçabilecek kadar tedbirli miydi? Bu kadar umursamaz yapıda olmasına kızıp ona verip veristirmeye başlayarak adımlarını sıklaştırdı. Chantal, ona doğru yarım döndü. Ama o Jean-Marc'ı kuşku-

suz görmüyordu, çünkü yavaş hareket etmeyi, düşüncelere dalmış, çevresine bakmayan bir kadın gibi yürümeyi sürdürüyordu. Ona, dikkat etmesi, kumsalda sersem sersem giden o arabaları kollaması için bağırarak istiyor. Birden, arabanın ezdiği bedenini düşünüyor, kuma uzanmış, kanlar içinde, araba kumsalda uzaklaşıyor ve Jean-Marc ona doğru koşuyor. Bu görüntü onu o kadar heyecanlandırıyor ki, gerçekten Chantal'ın adını haykırıyor, kuvvetli bir rüzgâr var, kumsal uçsuz bucaksız, sesini kimse duymuyor ve kendini bu duygusal tiyatroya nasıl kaptırdıysa, gözleri yaşla doluyor, onun adına duyduğu korkuyu haykırıyor; yüzü, ağlamanın izleriyle gerilmiş, onun ölümünün kendi üzerinde uyandırdığı dehşeti birkaç saniye yaşıyor.

Sonra, geçirdiği bu tuhaf isteri krizinden kendisi de şaşkın, onu uzakta, kayıtsız, kendi halinde, sakin, sevimli, sorsuz etkileyici, yürürken görünce, biraz önce oynadığı matem komedisine gülüyor, bunu kendine sitem etmeksizin yapıyor, çünkü Chantal'ın ölümünü, onu sevmeye başladığı andan itibaren zaten sürekli içinde yaşıyor; ona el sallayarak bu kez gerçekten koşmaya başlıyor. Ne var ki Chantal bir kez daha durup yüzünü yeniden denize dönüyor ve elini sallayan adamı fark etmeden uzaktaki yelkenlilere bakmaya başlıyor.

Oh! Sonunda Jean-Marc'ın bulunduğu yöne döndü, onu görüyor gibiydi; Jean-Marc çok mutlu oldu, bir kez daha kolunu havaya kaldırdı. Ne var ki kadın onunla ilgilenmiyordu ve durup denizin kumları okşayan uzun çizgisini gözleriyle izliyordu. Şimdi ona yan döndüğünden, Jean-Marc, onun saç topuzu sandığı şeyin, başının çevresine sardığı bir fular olduğunu fark ediyordu. Yaklaştıkça (birden, daha yavaş, daha rahat adımlarla), Chantal sandığı o kadın giderek yaşlanıyor, çirkinleşiyor ve gülünç bir biçimde başkası oluyordu.

Chantal, kumsalın mendirekten otele kadar olan bölümünü gözlemekten bıkmış, Jean-Marc'ı oteldeki odada beklemeye karar vermişti. Ama o kadar bitkindi ki! Buluşmalarının zevkini bozmamak için, acele bir kahve içmek istedi. Bunun üzerine, yön değiştirerek, beton ve camekânlardan oluşmuş, içinde bir lokanta, bir kafe, bir oyun salonu ve birkaç da butik bulunan büyük pavyona gitti.

Kafeye girdi; müzik onu rahatsız etti, sesi çok açılmıştı. Canı sıkılmış olarak iki sıra masanın arasından ilerledi. Boş ve büyük salonda iki erkek onu süzdü: Biri, genç olan, tezgâha dayanmış, kafe garsonları gibi siyah giyinmişti; öteki, daha yaşlı olan, yapılı, tişört giymiş, salonun dip bölümünde ayakta duruyordu.

Oturmaya niyetli olduğundan, yapılı olan adama sordu:

"Müziği kapatabilir misiniz?"

Adam, ona doğru birkaç adım attı: "Özür dilerim, anlayamadım."

Chantal, onun kaslı, dövme yapılmış kollarına baktı: çok iri göğüslü bir kadın ve kadının bedenini saran bir yılan.

Yineledi (bu kez o kadar üsteleyici değildi): "Müziği, dedim, biraz kısabilir miydiniz?"

Adam cevap verdi: "Müzik mi? Çalan müziği sevmediniz mi?" Ve Chantal onun, tam o anda tezgâhın arkasına geçerek, rock müziğinin sesini daha da yükselttiğini gördü.

Dövmeli adam çok yakınında duruyordu. Gülümseyişi hiç hoşuna gitmiyordu. Baştan aldı: "Hayır, müziğinize bir şey dediğim yok!"

Dövmeli adam da: “Müziği sevdiğinizden emindim. Ne alırdınız?”

“Hiç,” dedi Chantal, “şöyle bir bakmak istemiştım yalnızca. Yeriniz çok güzel.”

“Öyleyse neden kalmıyorsunuz?” dedi arkasından, itici yumuşaklıkta bir ses tonuyla, yeniden yerini değiştiren siyahlı genç adam, masaların arasından çıkışa doğru giden tek yolun ortasına dikildi. Sesindeki yalakalık Chantal’da bir tür panik yarattı. Kendini, bir an sonra kapanıverecek bir kapana kısılmış gibi duyumsuyor. Çabuk davranmak istiyor. Çıkıp gitmek için, genç adamın yolunu kapattığı yerden geçmesi gerekecek. Kendi yıkımına doğru gitmeye karar vermiş gibi ilerliyor. Önünde, genç adamın yumuşak gülümsemesini gördüğünde, kalbinin çarpıştığını duyumsuyor. Adam, ancak son anda yana adım atarak ona yol veriyor.

8

Sevdiği kadının fiziksel görünüşünü bir başka kadınınla karıştırmak. Bunu şimdiye kadar kaç kez yaşadı! Hep aynı şaşkınlığa düşerek. Onunla ötekiler arasındaki fark bu kadar az mı? En çok sevdiği varlığın silüetini, benzersiz saydığı bir varlığın silüetini nasıl olur da ayırt edemez?

Odanın kapısını açıyor. Sonunda görüyor onu. Bu kez, hiç kuşku yok, bu o, ama o da kendisine benzemiyor. Yüzü yaşlı, bakışı tuhaf biçimde kötücül. Kumsalda el kol işareti yaptığı kadın, daha şimdiden ve sonsuza

kadar sevdiği kadının yerini almış sanki. Jean-Marc'ın, onu tanıyamamış olmasından dolayı cezalandırılması gerekiyor sanki.

"Ne var? Ne oldu?"

"Hiç, hiçbir şey," diyor.

"Nasıl, hiçbir şey? Yüzün allak bullak olmuş."

"Çok kötü uyudum. Neredeyse hiç uyumadım. Sabah da iyi geçmedi."

"İyi geçmedi mi? Neden, peki?"

"Hiçbir nedeni yoktu, gerçekten yoktu."

"Söyle bana."

"Gerçekten hiçbir şey yok."

Jean-Marc ona bakıyor, dediğini, demek istediğini anlayamadan. Erkeklerin artık ona dönüp bakmamalarına mı üzülüyor? Ona şunu söylemek istiyor: Peki, ya ben? Ya ben? Seni kilometrelerce kumsalda arayan ben, ağlayarak adını bağırان ve peşinden dünyanın öbür ucuna kadar gelebilecek olan ben? Söylemiyor. Bunun yerine yinelıyor, ağır ağır, alçak sesle, biraz önce düşündüğü sözleri yinelıyor: "Erkekler artık dönüp sana bakmıyor. Üzüldüğün şey gerçekten bu mu?"

Chantal kızarıyor. Jean-Marc'ın çoktan beri görmediği kadar kızarıyor. Bu kızarma, itiraf edilmemiş arzuları ele verir gibi. Öylesine şiddetli arzular ki, Chantal bu kadarına dayanamaz; o da yinelıyor: "Evet, erkekler, erkekler artık dönüp bana bakmıyor."

Jean-Marc oda kapısının eşiğinde belirlediği an, Chantal'ın içi içine sığmadı; onu öpmek istiyor ama bunu yapamıyordu; kafeye uğradığından bu yana gerginlikten kasılıp kalmıştı, keyfi öylesine kaçmıştı ki, göstereceği sevginin zorlama ve sahte olduğu izlenimi bırakmasından korkuyordu.

Sonra, Jean-Marc ona sordu: "Ne oldu?" Ona, iyi uyuyamadığını, yorgun olduğunu söyledi, ne var ki inan-dıramadı, Jean-Marc ona soru sormayı sürdürdü; bu aşk 'engizisyonundan nasıl kurtulacağını bilemiyor, ona nük-teli bir şeyler söylemek istiyordu; işte o anda aklına, sa-bah yaptığı yürüyüş ile dallarında çocuklar sallanan ağaç-lara dönüşmüş adamlar geldi, oysa bula bula, kafasının içinde bir yerlerde unutulmuş küçük bir eşya gibi öylece duran o cümleyi buldu: "Erkekler artık dönüp bana bak-mıyor." Her türlü ciddi tartışmanın önüne geçebilmek için, bir cankurtaran simidi gibi yapıştığı o cümleyi ola-bildiğince önemsemez bir tonla söylemeye gayret etti, ne var ki, ağzından acı ve hüznü bir ses çıktı, buna çok şaşırdı. O hüznün, yüzüne yapışıp kaldığını duyumsu-yordu ve -o anda- yanlış anlaşılacağını anladı.

Jean-Marc'ın ona uzun uzun, ciddiyetle baktığını gördü ve bu bakışın, bedeninin derinliklerinde bir ateşi yaktığı duygusuna kapıldı. Bu ateş, karnında hızla yayılıyor, göğsüne çıkıyor, yanaklarını yakıyor, bu arada Jean-Marc'ın, onun sözlerini yinelediğini duyuyordu: "Erkek-ler artık dönüp sana bakmıyor. Gerçekten, bunun için mi üzgünsün?"

Chantal, çıra gibi tutuştuğunu, cildinden terlerin sü-züldüğünü duyumsuyordu, al al olmuş yanaklarının, söy-lediği cümleye ölçsüz bir önem kazandırdığını biliyor-

du; Jean-Marc, o sözlerle (ah, aslında ne kadar da anlamsız sözlerdi!) onun kendini ele verdiğini, gizli eğilimlerini ona sergilediğini düşünmüştü herhalde, işte bundan dolayı şimdi utançla kızarıyordu; bir yanlış anlaşılmaydı bu, ama ona bunu açıklayamazdı, çünkü saldırısına uğradığı bu ateş, bir süreden beri onun yabancıları değildi; o ateşe gerçek adını koymayı bir türlü kabul etmemişti, ne var ki bu kez ne anlama geldiğinden kuşkusu yoktu ve işte bu nedenle de ondan söz etmek istemiyordu, bunu yapamazdı.

Dalga gibi bastıran bu ateş uzun sürdü ve Chantal, Jean-Marc'ın gözleri önünde kendini sadizmin doruğu olarak sergiledi; onun inceleyen bakışlarını başka yöne çevirmek, kendini saklamak, kendini örtmek için ne yapacağını bilemiyordu. Çok büyük bir huzursuzluk içinde, aynı cümleyi yeniden söyledi; bunu, ilkinde başaramadığını bu kez başarmak umuduyla, o cümleyi umursamazlıkla, güldürmek için, şaka olarak söyleyebileceğini düşünerek yaptı: "Evet, erkekler artık bana dönüp bakmıyor." Gayreti boşa çıktı, cümle, ilk kez söylediğinden daha da hüzünlü bir tonla çıkmıştı ağzından.

Jean-Marc'ın gözleri birden, tanıdığı, kurtuluş ışığını andıran bir ışıkla parladı: "Peki, ya ben? Ben hiç durmadan senin peşinden koşarken, her zaman senin olduğun yerde olmaya çalışırken dönüp de sana bakmayanları nasıl düşünebilirsin?"

Kurtulduğunu düşündü, çünkü Jean-Marc'ın sesi aşkın sesiydi, o huzursuzluk ânında varlığını unuttuğu sesi, onu okşayan, onu rahatlatan aşkın sesiydi; ne var ki, o bu sesi duymaya henüz hazır değildi; sanki uzaktan, çok uzaklardan geliyordu; inanabilmek için, o sesi bir süre daha duyması gerekiyordu.

Bu yüzden, Jean-Marc onu kollarına almak istediğinde kasılıp kaldı; onun tarafından kucaklanmaktan korktu;

terli bedeninin gizini açığa vurmasından korktu. O an çok kısa sürdü ve kendini denetim altına almasına izin vermedi; böylece, hareketini engelleyemeden, utangaç ama kesin bir tavırla, onu itti.

10

Onları kucaklaşamaz hale getiren o heba olmuş karşılaşma gerçekten olmuş muydu? Chantal, kısa süren o karşılıklı anlaşmazlık ânını hâlâ anımsıyor mu? Jean-Marc'ın aklını karıştıran o cümleyi hâlâ anımsıyor mu? Hiç anımsamıyor. O kısa süre, binlercesi gibi unutulup gitti. Yaklaşık iki saat sonra, otelin lokantasında yemek yiyor ve neşe içinde ölümden söz ediyorlar. Ölümden mi? Patronu, Lucien Duval'in cenaze töreni için Chantal'dan bir reklam kampanyası hazırlamasını istemiş.

"Gülmemen gerek," diyor gülerek.

"Ya onlar, onlar gülüyor mu?"

"Kim?"

"Meslektaşların. Cenaze için reklam kampanyası hazırlama düşüncesi, düşünce olarak o kadar tuhaf ki! Patronun, o eski Troçkist! Onun akıllı olduğunu söylersin hep!"

"Akıllıdır. Bir ameliyat bıçağı kadar keskin mantığı vardır. Marx'ı, ruh çözümlemeyi, modern şiiri bilir. Yirmili yılların yazınında Almanya'da ya da adını şimdi anımsayamadığım başka bir yerde, 'günlük yaşamın şiirini yazma akımı' olduğunu anlatmaktan hoşlanır. Reklam dünyası, ona göre, o şiir akımını yıllar sonra gündelik yaşama taşıyormuş. Yaşamın basit nesnelerini şiire dönüştürüyormuş.

Güncellik, böylece kuşlar gibi şakımaya başlamış.”

“Bu bayağılıkların neresinde akıl var, sana göre?”

“Bunları söyleyişindeki sinsi kışkırtmada.”

“Cenaze için reklam kampanyası düzenlemeni söylerken gülüyor mu, gülmüyor mu?”

“Gülümsüyor, mesafeli olduğunu açığa vuran bir gülümseme, bu ona incelik kazandırıyor; ayrıca, ne kadar güçlü olursan, o ölçüde ince davranmak zorunda kalıyorsun. Ama onun mesafeli gülümsemesinin, senin gülüşünle uzaktan yakından ilgisi yok. Ve o bu ince ayrıma çok duyarlı.”

“Peki, senin gülmene nasıl katlanıyor o zaman?”

“Ama Jean-Marc, ne sanıyorsun sen? Ben gülmüyorum. Unutma, benim iki yüzüm var. Bu özelliğimden belirli bir zevk almayı öğrendim, buna karşın, iki yüzü olmak kolay değil. Çaba gerektiriyor, disiplin gerektiriyor! İsteyerek ya da istemeyerek, ne yaparsam yapayım, yaptığım şeyi iyi yapma tutkusuyla davranırım ben, bunu anlamam gerekir. Bunu, işimi yitirmemek için yapıyor olsam da. İnsanın kusursuz biçimde çalışması, aynı zamanda da o işi hor görmesi çok zordur.”

“Oh, sen bunu yapabilirsin, bunu yapmaya yeteneğin var, bir dehasın sen,” dedi Jean-Marc.

“Evet, farklı iki yüze sahip olabilirim, ama aynı anda değil. Seninle olduğumda, alaycı yüzümü taşıyorum, büroda olduğumda da ciddi yüzümü. Bizim şirkette çalışmak isteyen insanların başvuru dosyalarını alıyorum. Görevim, onları şirkete önermek ya da olumsuz görüş bildirmek. Bunların arasında, yazdığı mektupta, klişeleşmiş tüm deyişlere, başvuru dilinin inceliklerine başvuranlar, başvurusunu zorunlu bir iyimserlikle kaleme alan ve kusursuz bir modern dil kullananlar oluyor. Bu gibi insanlardan nefret etmem için, onları görmem, onlarla konuşmam gerekmiyor. Ama onların iyi çalışacaklarını, gayretle çalış-

şacaklarını biliyorum. Bir de, fırsat bulsalar, kendilerini kuşkusuz felsefeye, tarihe, Fransızca eğitimine verecek ama bugün, daha iyisini bulamadıkları için, neredeyse umutsuzluk içinde bizde çalışmak için başvuranlar var. Bunların, başvurdukları işten gizliden gizliye nefret ettiklerini, dolayısıyla da bu konuda benim kardeşim olduklarını biliyorum. Ne var ki onları budamam gerekiyor.”

“Nasıl buduyorsun peki?”

“Bir keresinde, bana sevimli gelen kişiyi önermişsem, onun ardından, iyi çalışacak birini öneriyorum. Bir çalıştığım şirkete, bir kendime ihanet ediyorum, yarı yarıya. Katmerli bir hainim yani. Ve bu katmerli ihaneti, başarısızlık olarak değil, bir savaş başarısı olarak kabul ediyorum. Çünkü, sahip olduğum birbirinden farklı o iki yüzü korumayı daha ne kadar sürdürebilirim? İnsanı tüketen bir şey bu. Bir gün gelecek, tek bir yüzüm kalacak. Ve bu, kötü yüzüm olacak kuşkusuz. Yani ciddi olan. Razi olmayı kabul eden. Beni hâlâ seviyor musun?”

“O iki ayrı yüzü hiçbir zaman yitirmeyeceksin,” diyor Jean-Marc.

Chantal gülümsüyor ve şarap kadehini kaldırıyor: “Umarım öyle olur!”

Kadehlerini tokuşturup içiyorlar, sonra Jean-Marc şunları söylüyor: “Ayrıca, ölüm üzerine reklam kampanyası düzenleyecek olmanı da neredeyse kısıkanıyorum. Nedenini bilmiyorum ama, ölüm üzerine yazılmış şiirler gençliğimden beri beni büyüler. Birçoğunu ezberlemişimdir. Onları ezberden okuyabilirim, okumamı ister misin? O şiirleri kullanabilirsin. Örneğin Baudelaire’in şu dizelerini kuşkusuz sen de bilirsin:

Ey Ölüm, yaşlı kaptan, vakit erişt! Alalım demiri!
Bu ülke bizi sıkıyor artık, ey Ölüm!
Açıklara kiralım dümeni!

“Biliyorum, biliyorum,” diye kesti Chantal. “Güzel dizeler, ama bize göre değil.”

“Nasıl yani? Senin yaşlı Troçkist şiiri seviyor! Ve ‘bu ülke bizi sıkıyor artık’ demekten daha büyük bir avunma olabilir mi? Bu sözcüklerin, mezarlıkların kapıları üstünde neon ışıklarla yazılmış olduğunu düşünüyorum. Hazırlayacağın kampanya için de, o şiirde küçük bir değişiklik yapman yeterli: ‘Bu ülke sizi sıkıyor. Lucien Duval, yaşlı kaptan dümeni açıklara kıracak.’”

“İyi de, benim görevim, son nefesini verenlere şirin görünmek değil. Lucien Duval’e bu hizmeti yapmamızı bekleyenler onlar değil. Ayrıca, ölülerini gömen canlılar yaşamın tadını çıkarmak ister, ölüme övgüler düzüldüğünü değil. Şunu hiç unutma: Bizim dinimiz, yaşama övgüdür. ‘Yaşam’ sözcüğü, sözcüklerin kralıdır. Daha başka önemli sözcüklerin çevresini sardığı bir kral sözcük. ‘Serüven’ sözcüğü! ‘Gelecek’ sözcüğü! Ve ‘umut’ sözcüğü! Bu arada, Hiroşima’ya atılan atom bombasının kod adı neydi, biliyor musun? *Little Boy*! Bu kod adını bulan, bir dâhiydi! Daha iyi bir ad bulunamazdı. *Little Boy*, küçük çocuk, yavru, velet, bundan daha sevimli, daha dokunaklı, daha dopdolu başka bir sözcük düşünülemezdi.”

“Evet, anlıyorum,” dedi Jean-Marc, keyifle. “Yıkıntıların üzerine umudun altın sarısı idrarını boşaltan *Little Boy*’un kişiliğinde Hiroşima’nın üstünde uçan, yaşamın ta kendisiydi. Savaş sonrası dönem işte böyle başladı.” Kadehini kaldırıyor: “Şeref!”

Oğlunu toprağa verdiğinde, yavrucak daha beş yaşındaydı. Daha sonra, tatil yaptıkları sırada, görünmcesi ona şöyle dedi: "Kendine kahrediyorsun. Bir çocuk daha yapmalısın. Ancak böyle unutabilirsin." Görümcesinin uyarısı içini daralttı. Yavrusu: yaşamöyküsü olmamış varlık. Sonradan gelenin kısa sürede sileceği bir gölge. Ama o, yavrusunu unutmak istemiyordu. Onun, yeri dolduramaz varlığını savunuyordu. Geleceğe karşı, bir geçmişi savunuyordu, zavallı küçük ölünün önemsenmemiş, hor görülmüş geçmişini. Bir hafta sonra, kocası şöyle demişti: "Depresyona girmeni istemiyorum. Hemen bir çocuk yapmalıyız. Sonra, unutursun." Unutursun: Bir başka formül bulmaya çalışmıyordu bile. Ondan ayrılma düşüncesi işte o anda kafasında doğdu.

Edilgen yapıda olan kocasının kendi adına değil, kız kardeşinin egemen olduğu büyük ailenin daha genel çıkarları adına konuştuğu açıktı. Görümcesi o sırada üçüncü kocası ve önceki evliliklerinden olmuş çocuklarıyla birlikte yaşıyordu; eski kocalarıyla iyi ilişkiler içinde kalmayı başarmış, onların –hatta kardeşlerinin ve yeğenlerinin aileleriyle birlikte– kendi çevresinde kalmasını sağlamıştı. Tatillerde, o büyük kalabalığı çok büyük bir kır evinde bir araya getiriyordu; Chantal'ı da yavaş yavaş, belli etmeksizin o kabileye sokma girişiminden geri durmamıştı.

İşte orada, o büyük villada, görünmcesi ve kocası onu yeni bir çocuk sahibi olmaya ikna etmek için uğraşmışlardı. Ve yine orada, küçük bir yatak odasında, kocasıyla sevişmeyi kabul etmemişti. Görümcesinin erotik davetlilerinin hepsi, yeni bir çocuk sahibi olması için açılan kampanyayı anımsatıyordu ona ve kocasıyla bu amaçla

sevişme düşüncesini gülünç bulmuştu. Kabilenin tüm üyelerinin, büyükannelerin, dedelerin, amca oğullarıyla amca kızlarının, dayı oğullarıyla dayı kızlarının, kapının ardında onları dinledikleri, yattıkları yatağın çarşafını gizlice inceledikleri, sabah kalktıklarında yorgun olup olmadıklarını gözledikleri izlenimine kapılmıştı. Herkes, incelemek için onun karnına bakmayı kendinde hak görüyordu. Küçük yeğenler bile bu savaşta paralı asker olarak kullanılıyordu. İçlerinden biri ona şöyle dedi: “Chantal, çocukları neden sevmiyorsun?” “Çocuk sevmediğimi nereden çıkarıyorsun?” diye yanıtladı onu, sert ve soğuk bir biçimde. Çocuk, ne söyleyeceğini bilemedi. Chantal, sinirli sinirli devam etti: “Çocuk sevmediğimi kim söyledi sana?” Ve küçük erkek yeğen, hem utanmış, hem inanmış bir ses tonuyla şöyle yanıt verdi: “Sevseydin, çocukların olurdu.”

Tatilden dönüşte kararlı davrandı: Önce, çalışma yaşamına dönmek istedi. Oğlunun doğumundan önce, lisede öğretmenlik yapmıştı. Öğretmenlik iyi para getirmediklerinden, o işe geri dönmedi; manen doyurucu olmayan (öğretmenliği seviyordu) bir işe girdi, ne var ki üç katı para kazanıyordu. Zevklerine, eğilimlerine ihanet etmiş olmak onu rahatsız ediyordu, ama yapacak bir şey yoktu, bağımsızlığını başka türlü elde edemezdi. Ne var ki, onu elde etmek için para yeterli değildi. Ayrıca, bir erkeğe de gerek duyuyordu, bir başka yaşantının canlı örneği olacak bir erkek, çünkü, önceki yaşantısından kendini tutkuyla kurtarmak istemekle birlikte, düşündüğünün dışında bir yaşantı düşleyemiyordu.

Jean-Marc’a rastlayıncaya kadar birkaç yıl geçmesi gerekti. On beş gün sonra, boşanmak istediğini söyledi; kocası şaşırıp kalmıştı. İşte bunun üzerine görümcesi ona hayranlıkla karışık düşmanlık duyguları içinde, Dişi Kaplan adını taktı: “Hiç renk vermiyorsun, kafanın için-

den ne geçtiği bilinemiyor; ve darbeyi vuruyorsun.” Üç ay sonra, kendine bir daire satın aldı ve –evlilik düşüncesini kafasından silerek– kendisini seven adamla birlikte orada yaşamaya başladı.

12

Jean-Marc bir düş gördü: Chantal için kaygılanıyor, onu arıyor, sokaklarda koşuyor ve sonunda onu görüyor; arkasından, yürürken, kendisinden uzaklaşırken. Ardından koşup sesleniyor. Ondandır yalnızca birkaç adım uzaklıkta, başını döndürüyor ama şaşkınlıktan donup kalmış durumdaki Jean-Marc’ın karşısında bir başka yüz var, yabancı ve sevimsiz bir yüz. Bununla birlikte, başka biri değil, Chantal, onun Chantal’ı, bundan hiç kuşkusuz yok, ama yabancı birinin yüzüne sahip bir Chantal; ve korkunç bir şey bu, dayanılmaz derecede korkunç. Jean-Marc ona sarılıyor, onu göğsüne bastırıyor ve hıçkırıklar arasında yineliyor: Chantal, benim küçük Chantal’ım, benim küçük Chantal’ım! Bu sözleri yinelerken, dönüşüme uğramış bu yüze, yitirdiği eski görünümü, yitirmiş kişiliğini yeniden kazandırmak istiyor sanki.

O düş, Jean-Marc’ı uyandırdı. Chantal, yatakta değildi, banyodan gelen alışılmış sabah gürültülerini duydu. Hâlâ gördüğü düşün etkisinde olduğundan, onu hemen görme isteği duydu. Kalktı, banyonun aralık duran kapısına doğru yürüdü. Orada durdu ve özel yaşama ilişkin bir sahneyi hırsızlama izleme açlığı içindeki bir röntgenci gibi onu izledi: Evet, bu, öteden beri tanıdığı

yüzüyle onun Chantal'ıydı; lavabonun üzerine eğilmiş, dişlerini fırçalıyor, tükürüğüne karışan diş macununu tükürüyordu ve yaptığı işe kendini öylesine komik, öylesine çocukça vermişti ki, Jean-Marc gülümsedi. Sonra, onun bakışlarını duyumsamış gibi, Chantal olduğu yerde döndü, kapının eşiğinde onu gördü, kızdı ve sonunda, Jean-Marc'ın onu henüz köpük içindeki ağzından öpmesine ses çıkarmadı.

"Bu akşam, beni ajanstan alacak mısın?" dedi ona.

Jean-Marc, saat altıya doğru hole girdi, koridoru geçti ve onun bürosunun önünde durdu. Büronun kapısı, sabah banyo kapısının aralık olduğu gibi, aralıktı. Chantal'ın iki kadın meslektaşıyla birlikte olduğunu gördü. Ama sabahki Chantal değildi; onun alışık olduğu ses tonundan daha yüksek bir tonla konuşuyordu, hareketleri daha çabuk, daha sert, daha buyurucuydu. Sabah, banyoda, gece yitirdiği varlığı yeniden bulmuştu; ama bu varlık, öğleden sonra, gözleri önünde yeniden değişime uğruyordu.

İçeri girdi. Chantal, ona gülümsedi. Ama soğuk bir gülümsemeydi bu, Chantal da canlılığını yitirmiş gibiydi. Fransa'da, insanların birbirini iki yanağından öpmesi, yirmi yıldır, uyulması neredeyse zorunlu bir alışkanlık halini almıştı, bu yüzden de birbirini seven insanlara zor geliyordu. Ne var ki, başkalarının önünde birbirinizle karşılaştığınızda, onlarda dargın bir çift izlenimi bırakmamak için bu alışkanlığı yerine getirmeyip de ne yapardınız? Chantal, sıkıla sıkıla ona yaklaşıp yanağını uzattı. Davranışı yapaydı, ikisinde de bir yanlışlık yaptıkları izlenimini bıraktı. Birlikte dışarı çıktılar ve ancak aradan uzun bir süre geçtikten sonra, Chantal onun gözünde yeniden eski, tanıdığı Chantal oldu.

Bu hep böyle oluyor. Onu yeniden gördüğü andan sevdiği kadın olarak yeniden tanıdığı âna kadar belirli bir yolu kat etmesi gerekiyor. Dağda ilk karşılaştıklarında,

neredeyse hemen onunla baş başa kalma şansını yakalamıştı. Bu yüz yüze karşılaşmadan önce, başkalarıyla olduğu zamanki haliyle onunla uzun süre görüşmüş olsaydı, sevdiği kişinin o olduğunu keşfedebilir miydi? Onu, meslektaşlarına, üstlerine, astlarına gösterdiği yüzüyle tanımış olsaydı, o yüz onu heyecanlandırır, büyüler miydi? Bu sorulara verecek bir yanıt bulamıyor.

13

Belki de o yabancılık anlarındaki aşırı duyarlılığı yüzünden, "Erkekler artık dönüp bana bakmıyor," cümlesi Jean-Marc'ın belleğine bu kadar güçlü olarak kazındı. Chantal onu söylerken tanınmaz bir kimliğe bürünmüştü. O cümle Chantal'ın cümlelerine benzemiyordu. Ve yüzü, öylesine kötücül, öylesine yaşlıydı ki, o da ona benzemiyordu. İçinde önce kıskançlık duygusu uyandı. Jean-Marc daha bu sabah, onun yanına olabildiğince çabuk varmak için, yolda kendini bir kazaya kurban etmeye hazırmış gibi davranmışken, o nasıl olur da başkalarının kendisiyle ilgilenmediğinden yakınabilirdi? Ne var ki, aradan bir saat geçmeden kendine şunu söyledi: Her kadın, yaşlanma derecesini, erkeklerin bedenine gösterdikleri ilginin ya da ilgisizliğin derecesiyle ölçer. Onun o sözlerine alınmaya kalkmak gülünç değil mi? Ama o sözlere alınmamış olsa bile onunla aynı fikirde değildi. Çünkü hafif bir yaşlanmanın izlerini (Chantal ondan dört yaş büyüktü) onun yüzünde, daha ilk karşılaştıkları gün gözlemişti. O sırada Jean-Marc'ın gözlerini kamaştıran güzelli-

gi, onu yaşımdan daha genç göstermiyordu. Hatta yaşının, güzelliğine daha da incelik kattığını söyleyebilirdi.

Chantal'ın cümlesi kafasının içinde çınlıyor ve Jean-Marc onun bedeninin öyküsünü düşünüyordu. Chantal'ın bedeni, arzu dolu bir bakışın günün birinde üzerine konduğu ve onu bedenlerden oluşan bulutsunun içinden çekip çıkardığı âna kadar, milyonlarca beden arasında yitip gitmiş bir bedendi; sonra, bakışlar çoğaldı ve o andan başlayarak dünyayı bir meşale gibi kat eden bu bedeni tutuşturdu; bu, ışık saçan bir zafer dönemi idi, ne var ki, bakışlar giderek seyrekleşecek, ışık sönükleşecekti, ta ki bu saydam, sonra yarısaydam, sonra fark edilmez hale gelen beden, bir gün sokaklarda ayaklı, küçük bir hiçlik olarak dolaşmaya başlayıncaya kadar. Birinci fark edilmezlikten ikincisine giden yol üstünde, "Erkekler artık dönüp bana bakmıyor," cümlesi, bedenin giderek sönmeye başladığını gösteren kırmızı bir işaret lambasıydı.

Onu sevdiğini ve güzel bulduğunu istediği kadar söylesin, Jean-Marc'ın aşk dolu bakışı onu avutamazdı. Çünkü aşkın bakışı, yalnızlaştıran bir bakıştır. Jean-Marc, başkalarınca fark edilmez olmuş yaşlı iki varlığın aşk yalnızlığını düşünüyordu; ölümün habercisi olan hüznü bir yalnızlık. Hayır, Chantal'ın gerek duyduğu aşk dolu bir bakış değil; onun istediği, yabancı, bayağı, erotik bakışların, yaklaşma, seçme, sevgi, hatta incelik taşımayan, üzerine ister istemez, kaçınılmaz olarak dikilen bakışların altında boğulmak. Böylesi bakışlar onu insan topluluğunun içinde tutuyor. Aşkın bakışı ise onu oradan çekip alıyor.

Aşklarının baş döndürücü bir hızla gelişen ilk dönemlerini içi burkularak düşünüyordu. Chantal'ı fethetmeye girişmesine gerek kalmamıştı: İlk andan başlayarak, o zaten fethedilmişti. Onun üzerine titremek? Bunu yapmasına gerek yoktu. Chantal her zaman onun yanın-

da, karşısında, yakınındaydı, başından beri. Başından beri, Jean-Marc güçlü olan, Chantal da zayıf olardı. Bu eşitsizlik, aşklarının temelini kuran harç olmuştu. Doğrulanamaz bir eşitsizlik, haksız bir eşitsizlik. Chantal daha zayıftı, çünkü ondan daha büyüktü.

14

On altı-on yedi yaşlarındayken, Chantal'ın bayıldığı bir eğretilime vardı; kendisi mi uydurmuştu, bir yerden mi duymuştu, yoksa bir yerde mi okumuştı, bunun pek önemi yok: Gül kokusuna dönüşmek istiyordu, yayılan ve fetheden bir gül kokusu; böylece tüm erkekleri teker teker dolaşmak ve erkekler aracılığıyla da yeryüzünü tümüyle kucaklamak. Yayılan gül kokusu: serüven eğretilimesi. Tatlı ve kalabalık bir beraberliğin romantik bir vadi, erkekler arasında yapılacak yolculuğa bir çağrıyı gizleyen bu eğretilime, erişkin yaşın eşiğinde söndü. Yapı olarak âşıktan âşığa koşacak bir kadın değildi ve bu belirsiz, lirik düş, dingin ve mutlu geçeceğe benzeyen evliliğinin beşiğinde hemen uyudu.

Çok daha sonra, kocasını terk edip birkaç yıldır Jean-Marc'la yaşamaya başladığı dönemde, onunla bir gün deniz kıyısına gittiler. Akşam yemeğini dışarıda yediler, teras biçiminde suya uzanmış ahşap bir iskelenin üzerinde; o akşamdan belleğinde yoğun bir beyazlık anısı var; tah-talar, masalar, iskemleler, masa örtüleri, her şey beyazdı, ayaklı lambalar beyaza boyanmıştı ve henüz kararmamış yaz göğüne doğru lambalardan beyaz bir ışık yayılıyordu,

gökyüzündeki ay da beyazdı ve çevresini beyaza boyuyordu. Ve bu beyazlık banyosu içinde Chantal, Jean-Marc'a dayanılmaz bir özlem duyuyordu.

Özlem mi? Karşısında oturduğuna göre, ona nasıl özlem duyabilirdi ki? İnsan, var olan birinin yokluğundan nasıl acı duyabilir? (Jean-Marc bu soruyu cevaplayabilirdi: İnsan, sevdiği adamın karşısında özlemle yanabilir; onun gelecekte var olmayacağını seziyorsa; sevdiği adamın ölümü, görülmemekle birlikte daha o zamandan varlığını duyuruyorsa.)

Deniz kıyısındaki o tuhaf özlem dakikaları boyunca, ölmüş olan çocuğunu anımsadı birden ve içini belli belirsiz bir mutluluk kapladı. Bu duygu onu kısa süre sonra korkutacaktı. Ne var ki duygulara kimse karşı koyamaz, oradadırlar ve her türlü bastırma girişiminden bağımsızdırlar. İnsan, yaptığı bir hareket, söylediği bir söz yüzünden kendine kızabilir, ama yaşadığı bir duygu yüzünden kızamaz, çünkü duygularımız üzerinde hiçbir gücümüz yoktur. Ölen oğlunun anısı ona mutluluk veriyordu ve bu durumda elinden gelebilecek tek şey, kendi kendine bunun ne anlama geldiğini sormaktı. Cevap açıktı: Bu onun, Jean-Marc'ın yanındaki varlığının mutlak olduğu anlamına geliyordu ve bu varoluş, ancak oğlunun yokluğu sayesinde mutlaklık kazanabilirdi. Oğlunun ölmüş olması onu mutlu kılıyordu. Jean-Marc'ın karşısında oturmakta olduğu o anda, bunu ona yüksek sesle söylemek istiyor, ama cesaret edemiyordu. Vereceği tepkiden emin değildi, onu bir canavar gibi görmesinden korkuyordu.

Serüvenler yaşamamış olmasının ve içinde serüven yaşama isteği bulunmamasının verdiği mutluluğun tadını çıkarıyordu. O eğretilmeyi anımsadı ve gözünün önüne solmakta olan bir gül geldi, hızlandırılmış bir filmde olduğu gibi hızla solan, sonunda, kararmış bir saptan ibaret kalan ve birlikte oldukları o akşamın beyaz dünyasında

bir daha hiç belirmemek üzere yitip giden bir gül; beyazlığa karışan gül.

Yine o akşam, uykuya dalmadan önce (Jean-Marc uyumuştur bile), ölmüş olan oğlunu bir kez daha anımsadı ve o anı yine, o utanç verici mutluluk dalgasını beraberinde getirdi. Bunun üzerine kendi kendine, Jean-Marc'a olan aşkının bir sapkınlık, uzaklaşmakta olduğu insan toplumunun yazılı olmayan yasalarını hiçe sayma olduğunu düşündü; başkalarının kin dolu öfkesini uyardırmamak için, aşkının sınırsızlığını gizli tutmaya kendi kendine söz verdi.

15

Sabahları evden ilk çıkan, posta kutusuna bakıp kendi mektuplarını aldıktan sonra, Jean-Marc'a gelen mektupları bırakan her zaman Chantal oluyordu. O sabah iki mektup buldu: Biri Jean-Marc'a (Hemen göz attı: Üzerinde Brüksel damgası vardı), öteki de kendisine gelmişti, ama üzerinde adres de, pul da yoktu. Biri elden getirmiş olmalıydı. Biraz acelesi olduğundan, mektubu açmadan çantasına koyup otobüse koştu. Otobüste oturduktan sonra açtı; mektup tek bir cümleden oluşuyordu: "Sizi bir casus gibi izliyorum, çok güzelsiniz, çok güzel."

Kapıldığı ilk duygu olumsuzdu. Biri, ona sormadan yaşamına karışmak, ilgisini çekmek (ilgi gösterme kapasitesi sınırlıydı ve genişletmek için de yeterli enerjiye sahip değildi), kısacası, onu tedirgin etmek istiyordu. Sonra, kendi kendine bunun saçmalıktan başka bir şey olmadığını

ğını söyledi. Günün birinde, eline böyle bir not geçmemiş kadın var mıydı? Mektubu yeniden okudu ve yanında oturan kadının da okuyabileceğini düşündü. Çantasına koydu ve çevresine göz attı. Oturan, otobüsün penceresinden dalgın dalgın dışarı bakan insanlar gördü; iki genç kız kıkır kıkır gülüşüyor, iriyarı, yakışıklı, genç bir zenci onu süzüyordu, uzak bir yere gideceği kesin olan bir kadın, elindeki kitaba dalmıştı.

Genelde, otobüste çevresindeki insanlarla hiç ilgilenmez. Aldığı o mektup yüzünden, insanların onu gözledikleri izlenimine kapıldı; o da onları gözledi. Şu zenci gibi, gözlerini onun üstüne diken biri her zaman oluyor muydu acaba? Zenci, biraz önce ne okuduğunu biliyormuş gibi, ona gülümsedi. O muydu yoksa, o mektubu ona yazan? Bu çok saçma düşüncüyü kafasından attı ve sonraki durakta inmek üzere yerinden kalktı. Geçiş engelleyen zencinin yanından geçmesi gerekiyordu, bu canını sıktı. Ona tam çok yaklaşmıştı ki otobüs fren yaptı, bir an dengesini yitirdi ve gözünü ondan hiç ayırmayan zenci genç, kahkahayı bastı. Chantal, otobüsten indi. Adam flört etmeye falan kalkışmamış, onunla yalnızca eğlenmişti.

O alaycı gülüş gün boyunca, kötü bir önbelirti gibi kulaklarında çınladı. Büroda mektuba bir-iki kez daha baktı, eve döndüğünde onu ne yapacağını düşündü. Saklamalı mı? Neden? Jean-Marc'a mı göstermeli? Bu onun canını sıkabilirdi; böbürlenmek istiyormuş gibi olacaktı! Öyleyse yok etmeli? Elbette. Tuvalete gitti, dibindeki suyun düzeyine baktı; zarfı yırtarak birçok küçük parçaya böldü, içine attı, sifonu çekti, ama mektubu katlayıp odasına götürdü. Çamaşır dolabını açtı ve sutyenlerinin altına koydu. Bunu yaparken, zencinin alaycı gülüşü yeniden kulaklarında çınladı ve kendi kendine, tüm öteki kadınlara benzediğini söyledi; sutyenleri, gözüne adi ve aptalca kadınsı göründü birden.

Jean-Marc, yaklaşık bir saat sonra eve geldiğinde, Chantal'a bir kart gösterdi: "Onu bu sabah posta kutusunda buldum. F. ölmüş."

Chantal, daha önemli bu mektubun, ona gelen mektubun gülünçlüğünü örtmesine neredeyse sevindi. Jean-Marc'ın koluna girerek onu salona götürdü, geçip karşısına oturdu.

Chantal: "Haber yine de seni sarsmış."

"Hayır," dedi Jean-Marc, "daha doğrusu, sarsmamış olmasına sarsılmışımdır."

"Onu hâlâ bağışlayamıyor musun?"

"Yaptığı her şeyi bağışladım. Söz konusu olan bu değil. Sana vaktiyle onu bir daha hiç görmemeye karar verdiğimde içimi kaplayan o tuhaf sevinç duygusundan söz etmiştim. Bir buz parçası kadar soğuktum ve bu beni sevindiriyordu. Onun ölümü bu duyguyu hiç değiştirmede."

"Beni korkutuyorsun. Gerçekten korkutuyorsun beni."

Jean-Marc, konyak şişesiyle iki kadeh almak için ayağa kalktı. Sonra, içkisinden bir yudum aldı ve, "Hastaneye yaptığım ziyaretin sonuna doğru anılardan söz etmeye başladı," dedi. "On altı yaşında ona söylemiş olduğum bir şeyi anımsattı bana. İşte o anda, bugün insanlar arasındaki tek dostluk biçiminin ne olduğunu anladım. Dostluk, bir insana yalnızca belleğinin doğru çalışmasını sağlamak için gerekli. Geçmişini anımsamak, onu hep sırtında taşımak, dedikleri gibi, belki de insanın kendi "ben"ini koruyabilmesi için gerekli tek koşul. "Ben"i çikip küçülmemesi, oylumunu koruması için, anıları bir saksı çiçeğini sular gibi sulamak gerekiyor ve bu sulama

işi, geçmişin tanıkları ile yani dostlar ile sürekli temas halinde kalmayı zorunlu kılıyor. Onlar bizim aynamız; belleğimiz; onlardan hiçbir şey beklemiyoruz, yeter ki zaman zaman o aynayı parlatsınlar, parlatsınlar ki, yüzeyinde kendimizi görebilelim. Ne var ki, benim lisedeyken ne yaptığım umurumda bile değil! İlk gençliğimden beri, hatta çocukluğumdan beri, benim istediğim bambaşka bir şeydi. Dostluğun, değer olarak tüm öteki değerlerin üstünde tutulmasını özlüyordum. Şunu söylemekten hoşlanıyordum: Gerçeklik ile dost arasında seçim yapmak gerektiğinde, ben her zaman dostu seçerim. Bunu, biraz da çevremi kıskırtmak için söylüyordum ama cidden öyle düşünüyordum. Bugün bu özdeyişin artık eskidiğini biliyorum. Bu, Patroklos'un dostu Akhil-leus'un, Alexandre Dumas'nın "silahşör"lerinin ve aralarındaki tüm anlaşmazlıklara karşın, ustasının gerçek dostu olan Sancho'nun yaşadığı dönemler için geçerli olabilir. Bizler için artık öyle değil. Bu konudaki kötümserliğimi öylesine ileri götürüyorum ki, bugün, gerçekliği dostluğa yeğ tutmaya hazırım."

İçkisinden, tadına vara vara bir yudum daha aldıktan sonra, "Dostluk, benim gözümde, yaşamda ideolojiden, dinden, ulustan daha güçlü bir şeylerin var olduğunun kanıtıydı," dedi. "Dumas'nın romanında, dört arkadaş kendini çoğu kez karşıt kamplarda bulur, böylelikle de birbirleriyle dövüşmek zorunda kalırlar. Ama bu, aralarındaki dostluğu hiç bozmaz. Birbirlerine gizliden gizliye, hileye başvurarak ve adına savaştıkları tarafın gerçekleriyle alay ederek yardım etmekten geri durmazlar. Dostluklarını, gerçeğin, davanın, üstlerinden aldıkları buyrukların, kralın, kraliçenin, her şeyin üstünde bir yere koymuşlardır."

Chantal, onun elini okşadı, Jean-Marc biraz soluklandıktan sonra şöyle sürdürdü:

"Dumas, 'silahşör'lerinin serüvenini, olayların üze-

rinden iki yüzyıl geçtikten sonra yazdı. Daha o zamandan, dostluğun yitirilmiş dünyasına mı özlem duyuyordu acaba? Ya da dostluğun yok olması daha sonralara mı rastlıyor?”

“Bunun cevabını veremem. Dostluk, kadınların sorununu değildir.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Söylediğimi. Dostluk, erkeklerin sorunudur. Onların romantizmidir. Bizim değil.”

Jean-Marc, içkisinden bir yudum aldı, sonra düşüncelerine geri döndü: “Dostluk nasıl doğdu? Düşmanlığa karşı birleşme olarak doğduğuna kuşku yok; birleşme olmasaydı, insanlar düşmanlarının karşısında çaresiz kalırlardı. Böyle bir birleşme bugün belki de yaşamsal bir önem taşıyor.”

“Düşmanlar her zaman olacak.”

“Evet, ama onlar bugün görülmez ve anonim niteliktedirler. Yönetmelikler, yasalar. Birileri, senin pencerenin önüne bir havaalanı yapmaya karar verirse ya da seni kapının önüne koyarsa, dostun olan biri senin için ne yapabilir? Sana ancak, yine görülmez ve anonim olan biri yardım edebilir, örneğin toplumsal yardımlaşma örgütü, tüketiciyi koruma örgütü, baro. Dostluk artık, elle tutulabilir kanıtlarla ölçülebilen bir şey değil. Savaş alanında yaralanmış dostu arama ya da kılıcını çekip onu haydutlara karşı koruma fırsatı hiç çıkmıyor. Yaşamlarımızın içinden, büyük tehlikelerle karşı karşıya kalmadan, buna karşın dostlukları da yaşamadan geçip gidiyoruz.”

“Söylediğin doğruysa, bunun senin F. ile uzlaşmanı sağlaması gerekirdi.”

“Açıklamış olsaydım, ona yapmış olduğum sitemleri hiç anlamayacağından zerre kadar kuşku yok. Ötekiler benim üzerime saldırdığında o sustu. Ne var ki, dürüst davranmalıyım. O, kendi suskunluğunu bir cesaret gös-

terisi olarak kabul etti. Sonradan, bana karşı oluşan toplu psikoza onlarla birlikte düşmediği ve ağzından bana zarar verebilecek tek bir söz çıkmadığı için böbürlendiğini söylemişlerdi. Dolayısıyla, bu konuda bilinci berraktı ve ben hiçbir açıklama yapmadan onunla görüşmeyi kestiğimde, kendini yara almış gibi duyumsamış olması gerekir. Ondan, tarafsız kalmaktan öte bir davranış beklemekle hata ettim. O kötücül ve hırçın ortamda beni savunmaya kalkışmış olsaydı, onların nefretini üzerine çekme, onlarla çatışmaya girme, başına dert açma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirdi. Öyle bir davranışı ondan nasıl bekleyebildim? Üstelik o benim dostumdu! Bu, benim adıma, hiç de dostça bir davranış değildi! Başka türlü söyleyelim: Kibar bir davranış değildi. Çünkü dostluk günümüzde eski içeriğinden boşaldığı için, insanların birbirlerine karşılıklı olarak gösterdiği ilgi ve saygı anlaşmasına dönüştü, kısacası, bir nezaket anlaşmasına dönüştü. Böyle olunca da, bir dosttan kendimiz için, onun canını sıkacak ya da hoşuna gitmeyecek bir şey yapmasını istemek nazik bir davranış olmaz.”

“Elbette olmaz. Ama senin bunu burukluk duymadan söylemen gerekir. İşin içine acı alay katmadan.”

“Alay katmadan söylüyorum. Durum bu.”

“İhanet seni kahrediyorsa, suçlanmışsan, günah keçisine dönmüşsen, seni tanıyan kişilerden iki farklı tepki bekleyebilirsin: İçlerinden bazıları, post kapma peşinde koşanlara katılacak, ötekiler de sana sezdirmeden, hiçbir şey bilmiyormuş, hiçbir şey duymamış gibi davranacaklardır, öyle ki, onlarla görüşmeyi, konuşmayı sürdürebilirsin. Bir şey sezdirmeyen, incelik gösteren o ikinci kategoriye giren insanlar senin dostlarıdır. Sözcüğün modern anlamıyla dostlarıdır. Dinle, Jean-Marc, ben bunu oldum olası hep bilmişimdir.”

Perdede, yan yatmış bir popo görülüyor, güzel, seksi, yakın çekim. Bir el onu tatlı tatlı okşuyor, o çıplak, esirgemez, kendini teslim etmiş cildin tadına vara vara. Sonra, kamera uzaklaşıyor ve küçük bir yatağa yatmış beden bütünüyle görülür hale geliyor. Bir bebek bu, annesi üzerine eğilmiş. Bir sonraki sahnede, annesi onu kaldırıyor ve yarı aralık dudaklarıyla o süt bebesini yumuşak, ıslak ve kocaman açılmış ağzından öpüyor. O anda, kamera yaklaşıyor ve aynı öpücük perdede tek başına, yakın çekim olarak görülüyor ve birden erotik bir aşk öpücüğüne dönüşüyor.

Leroy, filmi o sahnede durdurdu: "Her zaman bir çoğunluk peşinde koşuyoruz. Seçim kampanyası boyunca Amerikan başkan adaylarının yaptığı gibi. Bir ürünü, bir alıcı çoğunluğunu bir araya getireceğini düşündüğümüz büyümlü imajların halesiyle sarıp sarmalıyoruz. İmaj ararken de cinselliği aşırı olarak ön plana çıkarma eğilimindeyiz. Sizi uyarıyorum. Cinsel yaşamın gerçekten tadını çıkaranlar, çok küçük bir azınlıktır."

Leroy, hazırlanmakta olan bir kampanya, bir spot, bir afiş dolayısıyla haftada bir gün çevresine topladığı yardımcılarından oluşan küçük grubun içine düştüğü şaşkınlığın tadını çıkarmak için, konuşmasına ara verdi. Şeflerinin koltuklarını kabartan şeyin, onunla hemen aynı fikirde olduklarını söylemek değil, gösterecekleri şaşkınlık olduğunu çoktandır biliyorlar. İşte bu yüzden, buruşmuş parmaklarında bir sürü yüzük taşıyan kibar bir hanımefendi, ona karşı çıkmaya cesaret etti:

"Yapılan araştırmaların tümü, bunun tersini ortaya koyuyor!"

"Tabii ki öyle," diyor Leroy. "Biri kalkıp da sizi cin-

selliginiz hakkında sorgulayacak olsa, ona gerçekleri söyler miydiniz? Size soru soran kişi adınızı bilmeseydi, sizinle telefonla konuşsa, yüzünüzü görmese bile, ona yalan söylersiniz: 'Düzüşmekten hoşlanır mısınız? – Hem de nasıl! – Kaç kez? – Günde altı kez! – Müstehcenlikten hoşlanır mısınız? – Uff, deli olurum!'

Ne var ki bütün bunlar, caka satmaktan başka bir şey değildir. Erotizm, ticari açıdan karmaşık bir olaydır; çünkü herkes bir yandan erotizmi yaşamaya can atarken, öte yandan, mutsuzluklarının, yoksunluklarının, kıskançlıklarının, komplekslerinin ve acılarının nedeni olarak ondan nefret eder."

Leroy onlara, televizyon için çekilen o spotun aynı sahnesini bir kez daha gösterdi; Chantal, ıslak dudakların, öteki ıslak dudaklara dokunuşuna bakıyor ve Jean-Marc'la hiç öyle öpüşmediklerinin farkına varıyor (bunun farkına ilk kez açık seçik varıyor). Buna o kadar şaşırıyor ki: Doğru mu? Şimdiye kadar hiç öyle öpüşmediler mi?

Evet, öpüştüler. Daha birbirlerinin adını bile bilmedikleri dönemde. Bir dağ otelinin büyük salonunda, içki içip gevezelik eden insanların ortasında, birbirlerine sıradan şeyler söylediler, ama ses tonları, birbirlerine karşılıklı istek duyduklarını ele verdi ve kimsenin olmadığı bir koridora çekilip öpüştüler. Chantal, ağzını açıp dilini Jean-Marc'ın ağzına kaydırды, orada bulacağı her şeyi çekip alma arzusu içindeydi. Dillerinin ateşliliği tensel bir gereklilik değil, karşısındakine, tüm varlığıyla, hemen, yabanıl biçimde ve bir an gecikmeden sevişmeye hazır olduğunu anlatmanın bir yoluydu. Ağız salgılarının, arzu ya da zevk ile hiç ilgisi yoktu, onlar yalnızca birer haberciydi. Birbirlerine doğrudan ve yüksek sesle "seninle sevişmek istiyorum, hemen, hiç zaman yitirmeden" demeye cesaretleri yoktu, bu durumda, salgıları onların adına

konusuyordu. İşte bu yüzden, birbirlerine sarılmaları (ilk öpüşmeden başlayarak birkaç saat sürdü), ağızları, olasılıkla (Chantal tam olarak anımsamıyor ama aradan geçen zamana karşın bundan neredeyse emin) birbiriyle ilgilenmiyor, birbirine dokunmuyor, birbirini emmiyor, hatta o utanç verici karşılıklı ilgisizliğin farkına bile varmıyordu.

Leroy, spotu bir kez daha durdurdu: "İşin püf noktası, erotik çekiciliği, yoksunlukları azdırmadan ayakta tutan imajları bulabilmektir. Bu sahne bizi, işte bu bakış açısından ilgilendiriyor. Tensel imgelemi yakalayabilirsiniz, ne var ki o, hemen analık duygusuna sapar. Çünkü candan bir bedensel dokunuş, kişisel gizin ortadan kalkması, salgıların birbirine karışması, yetişkinlerin erotizmine özgü değildir, bütün bunlar, anne ile bebeğinin ilişkisinde, tüm fiziksel sevinçlerin özündeki cennet olarak ortaya çıkan ilişkide de vardır. Bu konuyla ilgili olarak, bir anne adayının karnındaki ceninin yaşamını filme almışlar. Ceninin, bizim için yapılması olanaksız, akrobatik bir pozisyon alarak, kendi küçücük organını emdiğini gözlemişler. Görüyorsunuz ki cinsellik, buruk bir kıskançlık uyandıran genç ve sağlıklı bedenlerin ayrıcalığı değil. Bir ceninin kendi kendini doyuma ulaştırması, dünyanın tüm büyükannelerini, en hırçın olanları, en erdemli geçinenleri bile yumuşatabilir. Çünkü, çoğunluğun en güçlü, en geniş, en güvenli ortak paydası bebektir. Ve bir cenin, sevgili dostlarım, bir bebekten öte bir şeydir, bir kusursuz bebektir, bir süper bebektir!"

Ve aynı spotu onlara bir kez daha gösterdi; Chantal bir kez daha, iki ıslak ağız birbirine değmesini görmekten hafif tiksinti duydu. Çin'de ve Japonya'da, ona anlatıldığına göre, erotik kültürün, açık ağızla öpüşmeyi tanımadığını anımsadı. Dolayısıyla, salgıların birbirine geçmesi erotizmde bir zorunluluk değil, bir kapris, bir sapma, özellikle Batı'ya özgü bir uygunsuzluktur.

Gösterim bittiğinde, Leroy işi şu sonuca bağladı: “Annelerin ağız salgısı, kalabalıkları Roubachoff markasının müşterileri haline getirecek tutkal işte budur.” Ve Chantal, o eski eğretilmesini şöyle düzeltti: İnsandan insana geçen, elle tutulamaz, şiirsel bir gül kokusu değil, elle tutulur, şiirsellikten uzak ağız salgılarıdır, öyle ki, bunlar içlerinde barındırdıkları mikrop ordusuyla met-resin ağzından âşığına, âşıktan onun karısına, karısından bebeğine, bebeğinden teyzesine, bir lokantada garson olan teyzesinden çorbasının içine tükürdüğü müşterisine, müşteriden onun karısına, karısından âşığına ve ondan da daha başka birçok ağza geçer, böylelikle de her birimiz, birbirine karışan ve bizi tek bir salgı toplumu, ıslak ve birleşmiş tek bir insanlık haline getiren bir salgı denizine batarız.

18

Chantal, o akşam motor ve klakson sesleri arasında eve yorgun döndü. Sessizliğe kavuşmanın sabırsızlığı içinde, binanın kapısını açtı ve içeriden işçilerin bağırışmaları ile çekiç seslerinin geldiğini duydu. Asansör arıza yapmıştı. Yukarı çıkarken, nefret edilesi bir sıcaklığın bedenini kuşattığını duyumsuyordu, merdiven boşluğunda çınlayan çekiç sesleriyse, bu sıcaklığa eşlik eden, onu daha da artıran, pekiştiren, zafer tamtamlarına dönüştüren davul sesleri gibiydi. Kapının önüne geldiğinde kanter içindeydi, Jean-Marc’ın onu böyle alı al, moru mor görmemesi için, bir dakika soluklandı.

"Krematoryumdaki fırının alevi, bana kartviziti su-
nuyor," dedi kendi kendine. Bu cümleyi bilinçli olarak
söylememiştir; nasıl olduğunu bilmeden, öylesine gelmiş-
ti aklına. Kapının önünde ayakta, hiç kesilmeyen bir gü-
rültü içinde dikilirken, kendi kendine birçok kez yinele-
di. O cümleyi sevmeydi, inatla ölümü anımsatması ona
hiç de hoş gelmedi, ne var ki aklından da silip atamadı.

Sonunda çekiç sesleri kesildi, sıcaklık azalmaya baş-
ladı ve Chantal içeri girdi. Jean-Marc onu öptü, bir şeyler
anlatmaya başlamıştı ki, çekiç sesleri, biraz daha boğuk
olarak yeniden çınlamaya başladı. Chantal, kovalandığı,
saklanacak hiçbir yer bulamadığı izlenimine kapıldı. Teni
hâlâ terden ıslak durumda, konuşulan şeyle hiçbir man-
tıkasal bağlantısı olmayan şu sözleri söyledi: "Kremator-
yumdaki fırının alevi; bizi bu sesten kurtaracak tek şey o."

Jean-Marc'ın, şaşkın gözlerle ona baktığını fark etti
ve ne kadar densiz bir söz ettiğini anladı; hemen ardın-
dan, gördüğü spottan, Leroy'nun onlara söylediği şeyler-
den, özellikle de annesinin karnında resmi çekilen cenin-
den söz etmeye başladı. Ceninin, akrobatik bir pozisyon
alarak hiçbir erişkinin başaramayacağı biçimde, kendini
cinsel doyuma ulaştırdığını anlattı.

"Cinsel yaşamı olan bir cenin, düşünsene! Henüz hiç-
bir şeyin bilincinde değil, bireyselliği yok, hiçbir şeyi algı-
layamıyor, ama daha o haliyle cinsel itkiye sahip ve -belki
de- zevk alıyor. Demek ki cinselliğimiz, kendi kendimizin
bilincine varmamızdan önce uyanıyor. 'Ben'imiz henüz
ortada yok, ama tensel isteklerimiz daha o zamandan boy
gösteriyor. Bu düşüncenin, meslektaşlarımdan hepsini ne
kadar heyecanlandırıldığını bir düşünsene! Kendini doyu-
ma ulaştıran cenin karşısında, hepsinin gözü yaşarmıştı!"

"Ya sen?"

"Oh, bana itici geldi. Ah, Jean-Marc, içimde tiksini-
me duygusu uyandı."

Chantal, tuhaf bir heyecan duyarak Jean-Marc'a sarıldı, sıkı sıkı sarıldı ve ona çok uzun gelen birkaç saniye boyunca öylece kaldı.

Sonra konuşmasını sürdürdü: "Düşünebiliyor musun, annenin karnında, kutsal sayılan o yerde bile güven içinde değilsin. Filme alıyorlar seni, casus gibi izliyorlar, doyuma ulaşmanı gözlüyorlar. Yaşarken onların elinden kurtulamayacaksın, bunu herkes biliyor. Ama daha doğmadan bile kurtulamıyorsun. Öldükten sonra bile kurtulamayacağın gibi. Vaktiyle gazetede okuduğum bir olayı anımsıyorum: Büyük Rus soylularından birinin adıyla sürgünde yaşayan bir kişinin sahtekârlığından kuşkulandırmışlar. Adam öldükten sonra, onu küçük düşürmek için, annesi olduğunu düşündükleri bir köylü kadının kemiklerini mezarından çıkarmışlar. Kemiklerini açımışlar, genlerini incelemişler. O zavallı kadını hangi soylu düşünceye dayanarak mezarından çıkarmaya kalktıklarını, bunu ne hakla yaptıklarını merak ediyorum doğrusu! Onun çıplaklığını, o mutlak çıplaklığı, iskeletin o çıplaklık ötesi çıplaklığını nasıl kurcalayabildiler! Ah, Jean-Marc, yalnızca tiksinti duyuyorum, yalnızca tiksinti. Peki, Haydn'ın 'baş'ına geleni biliyor musun? Ölüsü daha soğumadan başını bedeninden ayırmışlar; kaçık mı kaçık bir bilgin, beynini çıkarıp müzik dehasının nerede yer aldığını saptasın diye! Ya Einstein'ın başına gelen? Vasiyetini titizlikle yazarak öldükten sonra kendisini yakmalarını istemiş. Bu isteğini yerine getirmişler, ne var ki ona yürekten bağlı, özverili çömezi, ustasının bakışlarını üstünde duyumsamadan yaşamaya katlanamayacağını düşünmüş. Yakılmadan önce, cesedin gözlerini çıkararak alkol dolu bir şişenin içine koymuş, böylelikle, kendisi de ölünceye kadar ustasının ona bakmasını sağlamış. Demin, işte bundan dolayı sana, bedenimizi onların elinden ancak krematoryumdaki fırının aleviyle kurtarabileceğimizi

söyledim. Mutlak, diyebileceğimiz tek ölüm budur. Başka türlüünü hiçbir şekilde istemiyorum. Jean-Marc, mutlak bir ölüm istiyorum ben.”

Çekiş sesleri, biraz ara verdikten sonra, odanın içinde yeniden çınladı.

“Onları bir daha hiç duymayacağımdan ancak beni yakarlarsa emin olabilirim.”

“Chantal, neyin var senin?”

Chantal ona baktı, sonra arkasını döndü, yeniden heyecanlanmıştı. Heyecana kapılmıştı, ne var ki bunun nedeni bu kez, söyledikleri değil, Jean-Marc’ın, onun nasıl, üstüne titrediğini açığa vuran kaygılı sesiydi.

19

Ertesi gün (her ay en az bir kez yaptığı gibi) mezarlığa gitti ve oğlunun mezarı önünde durdu. Mezarının başında her zaman onunla konuşur; o gün de, açıklama yapması, kendini haklı çıkarması gerekiyormuş gibi ona şunları söyledi: Canım yavrum, canım yavrum benim, seni sevmediğimi ya da sevmemiş olduğumu düşünme, tam tersine, seni sevmiş olduğum için, sen hâlâ hayatta olsaydın, ben de şimdi olduğum kadın değil, sen yaşarken olduğum kadın olmayı sürdürürdüm. İnsanın hem bir çocuğu olması, hem de içinde yaşadığı dünyadan nefret etmesi olanaksız, çünkü onu bu dünyaya getiren biziz. O çocuk yüzünden dünyaya bağlanıyoruz, onun geleceğini düşünüyoruz, gürültüsüne patirtısına, davranışlarına isteyerek katlanıyoruz, onun önüne geçilemez

saçmalıklarını ciddiye alıyoruz. Sen, ölmekle, beni seninle birlikte olma zevkinden yoksun bıraktın, ama aynı zamanda da özgür kıldın. Sevmediğim bir dünya ile yüz yüze, özgür bıraktın beni. Ve bu dünyayı sevmediğimi söyleyebiliyorsam bu, sen artık yanımda olmadığın için. Kafamın içindeki karanlık düşünceler sana hiçbir zarar veremez. Sana şimdi söylemek istediğim, beni bırakıp gittikten bu kadar yıl sonra, senin ölümünü bir armağan olarak algılamış ve sonunda bu korkunç armağanı kabullenmiş olmam.

20

Ertesi gün, posta kutusunda, üzerinde yine o yabancı adamın yazısı bulunan bir zarf buldu. İçinden çıkan mektup bu kez hiç de kısa ve hafif değildi. Bir tutanak-tan farkı yoktu doğrusu: "Geçen cumartesi," diye yazıyor adam, "saat 9'u 25 geçiyordu, evinizden, her zamankinden daha erken çıktınız. Otobüse kadarki yolunuzda sizi hep izlerim, ne var ki bu kez ters yöne gittiniz. Elinizde bir valiz taşıyordunuz ve bir kuru temizleyiciye girdiniz. Kadın patron sizi herhalde çok iyi tanıyordu, belki de seviyordu. Onu sokaktan gözledim. Uykudan uyanmış gibi yüzü parladı, onunla şakalaştınız kuşkusuz, kahkahasını duydum, sizin neden olduğunuz kahkahayı ve o kahkahada sizin yüzünüzün yansımasını gördüğümü sandım. Sonra, dışarı çıktınız, bavulunuz doluydu. İçinde kazaklarınız ya da örtüleriniz, belki de çamaşırlarınız vardı? Her neyse, bavulunuz bende, yaşamınıza yapay

olarak katılmış bir nesne izlenimi bıraktı.” Giysisini ve boynuna taktığı incileri tarif ediyor. “O incileri daha önce hiç görmemiştim. Güzel inciler. Kırmızısı size çok yakışıyor. Işıltı veriyor size.”

Mektubun altına imza olarak “CDB” harfleri yazılmıştı. Bu, Chantal’ı meraklandırdı. İlk mektupta imza yoktu ve bu eksiklik bir bakıma bir içtenliği anlatıyordu. Tanımadığı, ona bir merhaba diyen, sonra da ortadan kaybolan biri. Ama bir imzanın varlığı, yalnızca harflerden ibaret de olsa, kendini adım adım, yavaş yavaş, buna karşın kaçınılmaz olarak tanıtmaya isteğinin bir kanıtıdır. “CDB” diye yineledi, gülümseyerek: Cyrille Didier Burgiba. Charles-David Barberousse.

Mektubun metnini düşündü: Bu adamın onu sokakta izlemiş olması gerekiyordu; “Sizi bir casus gibi izliyorum,” diye yazmıştı ilk mektubunda; öyleyse Chantal onu görmüş olmalıydı. Ne var ki, çevresindeki insanlarla pek ilgilenmezdi, ayrıca o gün daha da az ilgilenmişti, çünkü yanında Jean-Marc vardı. Bir şey daha; kadın patronu güldüren de, bavulu taşıyan da Jean-Marc’tı, o değil. O sözleri bir daha okudu: “Bavulunuz bende, yaşamınıza yapay olarak katılmış bir nesne izlenimi bıraktı.” Bavul nasıl olur da “kendi yaşamına katılırdı”, mademki onu taşıyan Chantal değildi? Onun “yaşamına katılan” o şey, Jean-Marc’ın kendisi değil miydi? Adam ona bu sözlerle mi saldırmak istemişti, sevdiği adama dolaylı yoldan mı saldırmıştı? Sonra, bu onu eğlendiriyor, verdiği tepkinin gülünçlüğünü fark ediyor: Düşsel bir âşğın karşısında bile Jean-Marc’ı savunabiliyor.

İlk kez olduğu gibi, mektubu ne yapacağını bilemiyor, içine düştüğü duraksama balesi, tüm aşamalarıyla yineleniyordu. Mektubu içine atmayı düşündüğü klozete baktı; zarfı küçük parçalar halinde yırtarak suyla akıttı; daha sonra mektubu katladı, odasına götürdü ve sut-

yenlerinin altına soktu. Çamaşır dolabına doğru eğildiğinde, kapının açıldığını duydu. Dolabı çabucak kapatıp geri döndü; Jean-Marc eşikteydi.

Jean-Marc ona ağır ağır yaklaştı ve daha önce hiç bakmadığı gibi baktı, bakışı rahatsız edecek derecede yoğunundu; tam yanına geldiğinde, onu dirseklerinden kavradı ve kendisinden otuz santimetre kadar uzakta tutarak bakmayı sürdürdü. Chantal'ın huzursuzluğu dayanılmaz bir hal alınca, onu göğsüne bastırdı ve gülerek şöyle dedi: "Gözünün akını, arabanın camını bir silecek gibi silen gözkapığına bakmak istemiştım."

21

F. ile son karşılaşmasından bu yana o organı düşünüyor: gözü; ruhun penceresini; yüzün güzellik merkezini; bir bireyin kimliğinin yoğunlaştığı noktayı; ama aynı zamanda, sürekli olarak temizlenmesi, ıslak tutulması, içinde bir miktar tuz bulunan özel bir sıvıyla bakımının yapılması gereken bir görme aygıtı olan o organı. Bakış, insanın sahip olduğu bu harika özellik, demek ki mekanik bir silme hareketiyle sürekli olarak kesintiye uğramakta. Bir araba sileceğı gibi. Günümüzde, sileceğın çalışma hızını ayarlayabiliriz, öyle ki, iki hareket arasında on saniyelik bir duraklama olabilir; buysa gözkapığımızın açılıp kapanma hızına yaklaşık olarak denk düşer.

Jean-Marc, konuştuğı kimselerin gözlerine bakıp onların gözkapaklarının hareketini gözlemeye çalışıyor; ama bunun kolay olmadığını da fark ediyor. Gözkapığı-

nın hareketini dikkate almaya alışık değiliz. Kendi kendine şöyle diyor: İnsanlara baktığımda, çoğu kez onların gözlerinden başka bir şey görmüyorum, dolayısıyla gözkapaklarını ve onların yaptığı hareketi de görüyorum. Ne var ki bunu, bu hareketi yakalayamıyorum. Karşımda duran gözlerdeki bu hareketi yok sayıyorum.

Ayrıca şunu da diyor: Tanrı Baba, işliğinde çalışırken, bir rastlantı sonucu, bizi oluşturan bu bedeni, bu bedende de kısa bir an için ruhumuzun aynası olmasını engelleyemediğimiz gözümüzü yaratmış. Ne var ki, beden ruhu olan bir organın biraz hafife alınmış olması, yani gözümüzün her on ya da yirmi saniyede bir silinmesinin gerekmesi ne üzücü bir yazgı! Bu durumda, karşımızda duran insanın özgür, bağımsız, kendine egemen bir varlık olduğuna nasıl inanabiliriz? Bedeninin, içinde barındırdığı ruha tam tamına denk düştüğüne nasıl inanabiliriz? Buna inanabilmek için, gözkapığının sürekli bir kırpışma hareketi yaptığını unutmamız gerek. İçinde yaratıldığımız işliği unutmamız gerek. Bir unutma anlaşması yapmamız gerek. Ve bunu bize dayatan, Tanrı'nın kendisi.

Ne var ki, Jean-Marc'ın çocukluk ile delikanlılık dönemi arasında kuşkusuz, bu unutma anlaşmasının varlığından haberinin olmadığı kısa bir dönem oldu; ve o, bu dönem içinde gözkapığının gözün üzerinde kayıp durmasını şaşkınlık içinde izliyordu. İşte o dönemde, gözün, içinden insanın ruhunun görüldüğü tek ve mucizevi bir pencere değil, birinin, anımsanmayacak kadar eski bir zamanda üstünkörü yapıp harekete geçirdiği bir aygıt olduğunu fark etti. Yeniyetmelik dönemindeki bu ani bilinçlenmenin onda bir şok etkisi yaratmış olması gerekir. "Durdun," demişti ona F, "bana şöyle bir baktın ve ses tonunda tuhaf sayılacak bir kesinlikle bana şunu söyledin: Onun, gözünü nasıl kırpıştırdığını görmek, benim

için çoğu kez yeterli oluyor...” Jean-Marc, bu sözleri söylediğini anımsamıyordu. Unutulmaya yazgılı bir şok ânını yaşamıştı belki de. Gerçekten de, F. ona bu sözleri anımsatmasaydı, sonsuza kadar unutmuş olurdu.

Düşüncelere dalmış durumda eve girdi ve Chantal’ın odasının kapısını açtı. Chantal, dolabına bir şeyler yerleştirmekteydi, Jean-Marc da o anda onun, kendisine göre sözle tarif edilemez niteliklere sahip bir ruhun penceresi olan gözkapığının gözünü nasıl sildiğini görme arzusu içindeydi. Ona doğru ilerledi, onu dirseklerinden kavradı ve gözlerinin içine baktı; gözkapakları gerçekten de hareket ediyor, hatta bu hareketi, bir incelenmeden geçtiklerinin farkındaymış gibi, oldukça hızlı yapıyorlardı.

Onun gözkapığının yukarı aşağı hareket ettiğini, bu hareketi hızlı, çok hızlı yaptığını görüyor ve Jean-Marc, kendine özgü duyumsamayı, kendisinin on altı yaşında, çok düş kırıcı olarak bulduğu o göz mekanizmasının onda bıraktığı duyumsamayı yeniden yakalamak istiyordu. Ne var ki, gözkapığının olağanüstü hızı ve yaptığı hareketlerin ani düzensizliği onda düş kırıklığı yaratacak yerde, içinde sevgi uyanmasına yol açıyordu. Chantal’ın gözkapığında, kendi ruhunun kanadını, titreyen, panikleyen, debelenen kanadını görüyordu. Kendini şimşek hızıyla bu heyecana kaptırdı ve Chantal’ı göğsüne bastırdı.

Sonra, kollarını gevşetti ve onun utanmış, çok şaşırmış yüzünü gördü. Ona şunu söyledi: “Gözünü bir silecek gibi yıkayan gözkapığına bakmak istemiştım.”

“Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyorum,” diye cevap verdi, birden gevşeyerek. Jean-Marc da ona, sevmediği arkadaşının kendisine anımsattığı unutulmuş anısını anlattı.

"F. bana, lisede okuduğum sırada ileri sürdüğüm düşünceyi anımsattığında, bütünüyle saçma bir şey duyduğum izlenimine kapıldım."

"Hayır," dedi Chantal, "seni tanıdığım kadarıyla, böyle bir şeyi kuşkusuz söylemişsindir. Her şey birbirini tutuyor. Doktorluğunu anımsa!"

Jean-Marc, bir erkek için büyülmüş an olan mesleğini seçme ânını hiçbir zaman yabana atmıyordu. Yaşamın, yapılan o seçimin düzeltilmesine izin vermeyecek kadar kısa olduğunu bildiği için, hiçbir mesleğin ona kendiliğinden çekici gelmediğini gözlemek içini karartmıştı. Önünde açılan olanaklar yelpazesini kuşkulu bir kaygıyla incelemişti; tüm yaşamlarını başkalarının ceza almasına adanmış savcılar; iyi eğitilmemiş çocukların başbelası olan eğitimciler; gösterdiği ilerlemelerin biraz avantaj sağlamasına karşın, çok büyük zararları olan teknik meslekler; insanbilimlerinin çok karmaşık, buna karşın bir o kadar boş gevezelikleri; bütünüyle nefret ettiği modalara hizmet eden içmimarlık (bu meslek onu, marangoz olan dedesinin anısı dolayısıyla çekiyordu); kutu ve kavanoz satıcısı haline gelmiş zavallı eczacılar. Hangi mesleği seçmeliyim, diye kendi kendine sorduğunda, içinin en derin yerinin sıkıntılı bir sessizliğe gömüldüğünü duyumsuyordu. Sonunda doktorluğu seçmiş olması, bu mesleği çekici bulduğundan değil, başkalarını gözeten bir ülkücülükten kaynaklanıyordu. Tıbbı, insan için tartışma götürmez biçimde en yararlı ve gösterdiği teknik ilerlemeler bakımından, öteki alanlara oranla oldukça olumsuz sonuçlara yol açan bir uğraş olarak görüyordu.

İkinci ders yılında, zamanını açıklama salonunda kadavraların arasında geçirmek zorunda kaldığında, düş

kırıklıkları yakasına yapışmakta gecikmedi: Hiçbir zaman tam olarak kurtulamadığı bir şok yaşadı: “Ölüm”le karşı karşıya kalmasına olanak yoktu; kısa süre sonra, gerçeğin daha da beter olduğunu kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldı: İnsan bedeniyle karşı karşıya kalamıyordu. Onun kaçınılmaz, çaresiz kusurlarına, ilerlemesini saat gibi sürdüren ayrışmasına, içerdği kana, iç organlara, acı çekme özelliğine katlanamıyordu.

F.ye gözkapığının hareketinin onda uyandırdığı tiksinden söz ettiğinde, on altı yaşlarında olmalıydı. Tıp eğitimi yapmaya karar verdiğindeyse, on dokuz yaşında vardı; o dönemde, daha o zamandan unutkanlıkla sözleşme imzalamış olduğundan, üç yıl önce F.ye söylediklerini anımsamıyordu. Ne yazık! Bu anı onu uyarabilirdi. O anı, tıbbı girme kararının bütünüyle kuramsal olduğunu, kendi kişilik yapısı hakkında en küçük bir bilgi sahibi olunmaksızın alınmış olduğunu anlamasına yardımcı olabilirdi.

Böylece, üç yıl boyunca tıp okumuş, sonra da kazaya uğramış bir gemiden kaçarcasına o eğitimi bırakmıştı. Boşa giden o yıllardan sonra hangi seçimi yapabilirdi? İçinin derinlikleri suskunluğunu eskiden olduğu gibi koruduğuna göre, hangi dala tutunabilirdi? Bütün trenlerin hareket edip gittiği bir peronda tek başına kalacağı duygusu içinde, fakültenin geniş merdivenlerini son kez indi.

Chantal, kendisine mektup yazan kişinin kim olduğunu anlamak için, çevreyi gizlice fakat dikkatle kolaçan ediyordu. Oturdıkları sokağın köşesinde bir bistro vardı: Burası, onu gözetlemek isteyen biri için ideal yerdi; oradan, evin girişi, her gün geçtiği iki sokak ve otobüse bindiği durak görünüyordu. İçeri girdi, oturdu, bir kahve ısmarlayıp müşterileri inceledi. Tezgâhta, o içeri girdiğinde gözlerini başka yöne çeviren bir delikanlının oturduğunu gördü. Bu, oraya sürekli gelen, şahsen tanıdığı bir müşteriydi. Hatta, vaktiyle onunla birçok kez göz göze geldiklerini, sonra delikanlının onu görmezden gelmeye başladığını bile anımsadı.

Bir başka gün, o delikanlıyı komşusuna gösterdi. "Ama bu Mösyö Dubarreau! – Dubarreau mu, Barreau mu?" Komşu kadın bilmiyordu. "Peki, ya önadı? Onu biliyor musunuz?" Hayır, bilmiyordu.

Du Barreau, böylesi belki daha doğrudu. Bu durumda, hayranının adı Charles-Didier ya da Christophe David olamazdı, D harfi adının bir parçasını oluşturuyordu ve "du Barreau"nun bir tek önadı vardı. Cyrille du Barreau. Ya da daha doğrusu, Charles. Elinde avucunda bir şey kalmamış soylu bir taşra ailesi düşledi. Soyadlarında taşıdıkları o "du" ekiyle gülünç biçimde gurur duyan bir aile. Kendisini Charles du Barreau olarak tanıtip umursamazlığını sergileyerek tezgâhın başında otururken düşündü; adındaki bu ekin onun kişiliğiyle bağdaştığını, miskin davranışlarına denk düştüğünü düşündü.

Biraz sonra, Jean-Marc ile sokakta yürüyorlar; du Barreau karşıdan geliyor. Chantal'ın boynunda kırmızı incileri var. Jean-Marc'ın armağanı, ama fazla gösterişli bulduğundan pek seyrek takıyor. O incileri du Barreau

güzel bulduğu için taktığının farkına varıyor. Chantal'ın onları kendisi yüzünden, kendisi için taktığını düşünmesi gerekiyor. (Böyle düşünmekle de yanlış bir şey yapmış olmuyor!) Chantal'a şöyle bir bakıyor, o da ona bakıyor ve boynundaki inciler aklına geldiği için kızarıyor. Ateş basıyor bedenini ve bunu onun da fark ettiğinden emin. Ne var ki karşılaşp geçtiler ve du Barreau şu anda onlardan uzak ve şaşırın Jean-Marc oluyor: "Kızardın! Neden peki? Ne oluyor?"

Chantal da şaşıyor; neden kızardı? O adama gereğinden fazla dikkat etmiş olması yüzünden mi? Ama Chantal'ın ona dikkat etmesi önemsiz bir meraktan kaynaklanıyor! Tanrım, son zamanlarda neden böyle sık sık, bu kadar kolay, bir genç kız gibi kızarıyor?

Genç kızken gerçekten de çok sık kızarıyordu; kadınlığın fizyolojik gelişmesinin başlangıcındaydı ve bedeni onu bir bakıma engelliyordu; bu da onu utandırıyor. Erişkin olunca kızarmayı unutmuştu. Sonra, zaman zaman gelen ateş basmaları, ona yolun sonuna gelmekte olduğunu anımsattı ve bedeninden yeniden utanmaya başladı. İçindeki utanma duygusu uykusundan uyandığı için, kızarmayı yeniden öğrendi.

24

Daha başka mektuplar da geldi ve bu mektupları dikkate almamak giderek zorlaştı. Akıllıca yazılmış, ince-likli, gülünçlükten ve haddini bilmezlikten çok uzak mektuplardı bunlar. Mektupları yazan, hiçbir şeyi amaç-

lamıyor, hiçbir şey istemiyor, hiçbir şeyin üstünde durmuyordu. Kendi kişiliğini, yaşamını, duygularını, arzularını karanlıkta bırakacak bilgelige (ya da kurnazlığa) sahipti. Bir casustu o; yalnızca Chantal'dan söz ediyordu. Yazdığı mektuplar gönül çelici değil, hayranlık belirten mektuplardı. Gönül çelmeyi amaçlasa bile bunu, kat edilecek uzun bir yol gibi algılıyordu. Bununla birlikte, aldığı en son mektup o zamana kadar gelen mektupların en gözü pek olanıydı:

Üç gündür sizi gözden yitirdim. Yeniden gördüğümde, o çok hafif, havalanmaya hazır yürüyüşünüz beni büyüledi. Var olmak için dans etmesi, yükselmesi gereken alevlere benziyorsunuz. Şimdiye kadar olmadığınız kadar uzun boyluydunuz ve çevrenizi alevler, neşeli, Bacchus'a özgü, esrik, yabanıl alevler sarmış olarak yürüyordunuz. Sizi düşündüğümde, çıplak bedeninizin üstüne, alevlerden örülmüş bir manto örtüyorum. Beyaz bedeninizi, alev kırmızısı bir mantoyla gizliyorum. Ve sizi, üzerinizdeki bu manto ile kırmızıya bürünmüş bir odadaki kırmızı bir yatağa yatırıyorum, benim alev kırmızılım, güzelim alev kırmızılım!

Birkaç gün sonra, Chantal kendine kırmızı bir gecelik aldı. Evdeydi ve aynada kendine bakıyordu. Kendine her açıdan bakıyordu, gömleğinin kenar işlemesini hafifçe kaldırıyor ve şimdiye kadar hiç bu kadar uzun boylu olmadığı, teninin bu kadar beyaz olmadığı duygusuna kapılıyordu.

Jean-Marc eve geldi. Chantal'ın cilveli ve ayartıcı adımlarla, üzerinde kesimi çok güzel, kırmızı bir gecelikle ona doğru gelip bir yaklaşıp bir uzaklaşarak çevresinde dönmesi onu çok şaşırttı. Oynadığı oyuna kendini kaptırarak, Chantal'ın peşinde bütün evi dolaştı. Gözlerinin önünde birden, anımsanmayacak kadar eski zamanlarda,

peşinden bir erkeğin koştığı bir kadın imgesi canlandı ve bu onu büyüledi. Chantal, büyük masanın çevresinde dönüyor, kendisini arzulayan bir erkekten kaçan kadın imgesi onu da büyülüyor, sonra, yatağın üstünde ondan kurtuluyor ve geceliğini boynuna kadar yukarı kaldırıyor. Jean-Marc o gün, onu yepyeni ve beklenmedik bir güçle seviyor, Chantal da birden, odada bir yabancı bulunduğu, onları çılgın bir dikkatle izlediği izlenimine kapılıyor, o yabancı yüzünü, o kırmızı geceliği alması-na, bu aşk gösterisini yapmasına neden olan Charles du Barreau'nun yüzünü gözlerinin önünde canlandırıyor, bu düşünceler içinde sevinç çığlıkları atıyordu.

Şimdi, yan yana yatmış soluklanıyorlar ve kendisini casus gibi izleyen adamın imgesi Chantal'ı heyecanlandırıyor; Jean-Marc'ın kulağına, çıplak bedeninin üstüne kırmızı manto giydiğini ve o çok güzel alev kırmızısı mantosuyla, tıklım tıklım dolu kiliseyi baştan başa katettiğini anlatıyor. Bu sözler üzerine Jean-Marc, Chantal'a bir kez daha sarılıyor ve kendisine sürekli anlattığı fantezi dalgaları üzerinde dalgalanarak ona bir kez daha sahip oluyor.

Sonra her şey dinginleşiyor; gözlerinin önünde yalnızca, bedenleri arasında ezilip buruşmuş ve yatağın bir köşesine atılmış kırmızı gecelik kalıyor. Yarıkapalı gözlerinin önünde o kırmızı leke, güllerle kaplı bir çiçek tarhına, aynı zamanda da neredeyse unutulmuş o narin kokuya, tüm erkekleri öpmek isteyen gülün kokusuna dönüşüyor.

Ertesi gün, bir cumartesi sabahı, Chantal pencereyi açtı ve hayran olunası masmavi bir gökyüzüyle karşılaştı. İçi mutlulukla ve neşeyle doldu; dışarı çıkmakta olan Jean-Marc'a hiç düşünmeden şunları söyledi: "Benim zavallı Britannicus'üm ne yapıyor acaba?"

"Neden?"

"Hâlâ şehvet düşkünü mü? Hâlâ yaşıyor mu?"

"Nereden aklına geldi şimdi o adam?"

"Bilmiyorum. Öylesine."

Jean-Marc çıktı, Chantal yalnız kaldı. Banyoya gitti, sonra, çok güzel olmak amacıyla gardırobunun önünde durdu. Çekmecelerin içine baktı ve dikkatini çeken bir şey oldu. Şalı, çamaşırların durduğu çekmecenin içindeki kat kat çamaşırların üstünde dürülüp katlanmış biçimde duruyordu, oysa Chantal o şalı oraya rastgele attığını anımsıyordu. Biri gelip eşyalarını mı düzenlemişti? Temizlikçi kadın haftada bir kez gelir, onun eşyalarına da elini sürmez. Gözlem yapma yeteneğine şaşırdı ve kendi kendine, bu yeteneği eskiden, tatil için gittiği villada kazandığını söyledi. Orada, kendini öylesine gözetlenip kullanyormuş gibi duyumsamıştı ki, yabancı bir elin yaptığı en küçük bir değişikliği yakalayabilmek için, öteberisini dolaplarına tam olarak nasıl bıraktığını belleğinde tutmayı öğrenmişti. O geçmişin yaşanıp bitmiş olmasından sevinç duydu, aynaya baktı, kendini beğendi ve evden çıktı. Aşağıda, mektup kutusunu açtı, içinde onu bekleyen yeni bir mektup vardı. Mektubu çantasına koydu ve nerede okuyabileceğini düşündü. Küçük bir park bularak orada, yaprakları sonbahar güneşinin altında sararmakta olan çok büyük bir ıhlamur ağacının geniş dalları altına oturdu.

...kaldırımın üzerine vuran topuklarınız bana, bir ağacın dalları gibi dallanıp budaklanarak yayılan, henüz üzerinde yürümediğim yolları düşündürüyor. Bende, ilk gençliğimde yaşadığım bir saplantıyı uyandırdınız: Önümdeki yaşamı bir ağaç gibi düşünüyordum. Ona, olasılıklar ağacı adını vermiştim. İnsan, yaşamı ancak kısa bir süre bu biçimiyle görebilir. Yaşam, sonra insana, değişmez biçimde dayatılmış bir yol gibi, içinden bir daha hiç çıkılmayacak bir tünel gibi görünür. Bununla birlikte, o eski ağacın görüntüsü içimizde silinmez bir özlem olarak kalır. Siz bana o ağacı anımsattınız, ben de buna karşılık size onun imgesini aktaracak, onun büyüleyici mırıltısını duyuracağım.

Chantal başını kaldırdı. Başının üzerindeki ıhlamur ağacının dalları, üzerine kuş motifleri işlenmiş altından bir tavan gibi uzanıyordu. Mektupta sözü edilen sanki bu ağaçtı. Ağaç eğretilmesi, kafasının içinde onun eski gül eğretilmesiyle birbirine karışıyordu. Eve dönmesi gerekiyordu. Gözlerini, hoşça kal dermiş gibi bir kez daha ıhlamur ağacına kaldırdı ve oradan ayrıldı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, gençliğinin efsanevi gülü ona serüvenler sağlamamıştı, hatta yaşadığı elle tutulur, serüven sayılabilecek hiçbir olayı anımsamıyordu – büroya gelen tuhaf, kendisinden çok yaşlı bir İngiliz'in, en az on yıl önce, yarım saat boyunca kendisine kur yapmasının bıraktığı anı dışında. Onun ünlü bir zampara, seks partisi peşinde koşan biri olduğunu sonradan öğrenmişti. O rastlaşmadan bir sonuç çıkmamıştı, ne var ki Jean-Marc ile aralarında şaka konusu olmuş (ona Britannicus adını takan Jean-Marc'tı) ve Chantal'ın o güne kadar pek üzerinde durmadığı bazı sözcükleri düşünmesine yol açmıştı: Seks partisi örneğin, ayrıca İngiltere sözcüğü – ki bu sözcük, başkalarının kafasında uyandırdığı çağrışıma karşıt olarak, onun gözünde zevkin ve kötü alışkanlıkların yeri haline geldi.

Dönüş yolunda, kulaklarında hâlâ ıhlamur ağacının üzerinde cıvıldaşan kuşların sesi, gözlerinin önünde de kötü alışkanlıkları olan yaşlı İngiliz var; bu imgelerin oluşturduğu sis tabakası içinde, oturduğu sokağa tembel adımlarla yaklaşıyor; orada, elli metre kadar önünde, bistronun masalarını kaldırımın üzerine çıkarmışlar ve ona mektuplar yazan genç adam masalardan birinde yalnız başına oturmuş, elinde kitap ya da gazete yok, hiçbir şey yapmıyor, önünde, balon kadehin içinde kırmızı şarap duruyor ve mutlu bir tembellik içinde –ki bu, Chantal’ın içinde bulunduğu tembelliğe denk düşüyor– boşluğa bakıyor. Chantal’ın kalbi küt küt atmaya başlıyor. Bütün bu olup bitenlerin rastlantı sonucu bir araya gelmiş olması! Mektubunu okuduktan hemen sonra ona rastlayacağını nereden bilebilirdi? Ona, mahremiyetinin casusu olan o adama doğru, sırtında çıplak bedenine giydiği kırmızı bir manto varmış gibi heyecanla yaklaşıyor. Ona yalnızca birkaç adım mesafede ve kendisine laf atacağı ânı bekliyor. Ne yapmalı? Böyle bir rastlaşmayı hiç istememişti! Korkmuş bir genç kız gibi de oradan koşarak kaçamaz. Adımları yavaşlıyor, ona bakmamaya çalışıyor (Tanrım, tam bir genç kız gibi davranıyor; bu onun çok yaşlandığının bir işareti mi?), ne var ki içinde kırmızı şarap olan balon kadehiyle adam, tam bir ilgisizlikle boşluğa bakıyor ve onu fark etmiş gibi davranmıyor.

Chantal ondan uzaklaştı bile, evine doğru yürümeyi sürdürüyor. Du Barreau, ona bir şey söylemeye cesaret edemedi mi? Ya da engelledi mi? Hayır, hayır. Onun o andaki ilgisizliği o kadar doğaldı ki, Chantal bunun kendisine yöneltilmiş bir davranış olmadığından kuşku duyamaz. Yanıldı; fena halde yanıldı.

Akşam, Jean-Marc'la o lokantaya gitti. Yandaki masada bir çift, sonsuz bir suskunluğa gömülmüştü. Suskunluğu başkalarının gözü önünde sürdürmek zordur. O iki insan, bakışlarını nereye yöneltecek? Hiçbir şey söylemeden birbirinin gözünün içine bakmak gülünç olur. Sürekli tavana mı baksınlar? Öyle yapsalar bu, suskunluklarını başkalarına sergilemek anlamına gelirdi. Çevredeki masaları mı incelesinler? O durumda da suskunluklarıyla eğlenen bakışlarla karşılaşarlardı ve bu daha da kötüydü.

Jean-Marc, Chantal'a şunları söyledi: "Dinle, birbirlerinden nefret etmiyorlar. Ya da aşklarının yerini ilgisizliğin aldığı söylenemez. İki insanın karşılıklı sevgisini, birbirlerine söyledikleri sözlerin azlığıyla ya da çokluğuyla ölçemezsin. Kafalarının içi boşalmış durumda yalnızca. Belki de şu anda birbirlerine söyleyecek bir şey bulamadıklarından, boş laf etmemek için, kibarlıklarından konuşmuyorlardır. Périgord halamın tersine. Onunla birlikte olduğumda, hiç nefes almadan sürekli konuşur. Hangi yöntemi kullanarak bu kadar çok konuştuğunu anlamaya çalıştım. Gördüğü ve yaptığı her şeyi anlatırken, bunları ifade etmek için gereken sözlerin iki katını kullanıyor. Sabah uyandığını, kahvaltı olarak yalnızca sade bir kahve içtiğini, sonra kocasının dolaşmaya çıktığını anlatıyor; 'bir düşün, Jean-Marc,' diyor, 'geri döndüğünde televizyon izledi, düşünsene, kanallarda dolaştı, sonra televizyondan yoruldu, kitap karıştırdı.' İşte, -bu onun ifadesi- 'zamanını böyle geçiriyor...' Biliyor musun, Chantal, bu basit, sıradan ve gizemli bir şey anlatmış gibi söylenen cümleleri çok seviyorum. Şu 'zamanını böyle geçiriyor' deyişi temel bir cümle. Onların sorunu

zaman; zamanı geçirmek; zamanın kendiliğinden, tek başına, onların çabasına gerek kalmadan, onları bunu yapmaya zorlamadan, yorgunluktan bitkin düşmüş yürüyüşçülerin içinden geçer gibi, kendi içlerinden akıp gitmesi; halam işte bu yüzden konuşuyor, ağzından çıkan sözler, zamanı gözle görülür biçimde devindiriyor, oysa ağzı kapalı kaldığında zamanın devinimi duruyor, dev cüssesiyle ve ağırlığıyla karanlıkların içinden belirliyor, buysa zavallı halamı korkutuyor ve paniğe kapılarak, telaş içinde, kızının çocuğunun ishali ile başının dertte olduğunu anlatacak birini arıyor; ‘evet, Jean-Marc, ishal, ishal, bir doktora gitti, sen o doktoru tanımazsın, bizden a’ uzakta oturuyor, onu yıllardan beri tanırız, evet, Jean-Marc, yıllardan beri tanırız, beni de iyileştirmişti o doktor, kışın gribe yakalandığımda, anımsarsın herhalde, Jean-Marc, hani korkunç bir ateşe yakalanmıştım...”

Chantal gülümsedi; Jean-Marc ona başka bir anısını anlattı: “On dört yaşında ya var, ya yoktum, dedem, marangoz olan değil, öteki, ölüm döşğinde yatıyordu. Günlerdir ağzından, hiçbir anlamı olmayan bir ses çıkıyordu; hatta bu bir inleme de değildi, çünkü acı çekmiyordu; bir sözcüğü söylemeye de çalışmıyordu, hayır, konuşma yetisini yitirmemişti; yalnızca, söyleyecek bir şeyi, iletecek somut bir mesajı yoktu, konuşacak birini de aramıyordu, artık kimseyle ilgilenmiyordu, ağzından çıkan sesle yalnız başınaydı, tek bir ses, yalnızca soluk alması gerektiğinde kesilen bir ‘Aaa!’ sesi. Ona baktım, büyülenmiş gibiydim ve o sesi hiç unutmadım, çünkü, çocuk sayılacak yaşta olsam da onu anladığımı sandım: İşte, diyordu, var olduğu biçimiyle var olan zamanla yüzleşen yaşam; ve ben bu yüzleşmenin, can sıkıntısı denen şey olduğunu anladım. Dedem, can sıkıntısını bu sesle, sonu gelmez ‘Aaa!’ sesiyle ifade ediyordu; o ‘Aaa!’ sesini çıkarmayacak olsaydı, zaman onu ezecekti; ve dedemin,

zamana karşı doğrultabileceği tek bir silah vardı, o sonu gelmez, zavallı 'Aaa!' sesi."

"Yani, deden bir yandan ölüyor, öte yandan da canı sıkılıyordu, öyle mi?"

"Aynen öyle."

Ölümden, can sıkıntısından söz ediyor, Bordeaux şarabı içiyor, gülüyor, eğleniyorlar; ikisi de mutlu. Sonra Jean-Marc, önceki düşüncesine dönüyor: "Bugün, can sıkıntısının miktarı –can sıkıntısı ölçülebilir bir şeyse– eskiden olduğundan daha fazla. Eskiden yapılan meslekler, hiç olmazsa birçoğu, insanın o mesleğe karşı kişisel bir tutkusu yoksa, akla bile getirilmeyen mesleklerdi: topraklarına âşık köylüler; güzel masaların büyüğü yaratıcısı dedem; köydeki insanların tümünün ayak ölçülerini ezbere bilen ayakkabıcılar; ormancılar, bahçıvanlar; o dönemlerde askerlerin bile birbirlerini tutkuyla öldürdüklerini düşünüyorum. Yaşamın anlamı, insanlar için 'bir soru işareti' değildi, yaşam onlarla birlikteydi, tüm doğallığıyla, ışıklarında, tarlalarındaydı. Her meslek, kendine özgü düşünce tarzını, kendine özgü varoluş biçimini yaratmıştı. Bir doktor, bir çiftçiden başka bir biçimde düşünüyordu, bir askerin davranışı, bir köy öğretmeninin davranışına benzemiyordu. Oysa bugün, hepimiz birbirimizin benzeriyiz; işimize karşı gösterdiğimiz ortak ilgisizlik bizi birbirimize bağlıyor. Bu ilgisizlik bir tutku haline geldi. Çağımızın tek büyük, kolektif tutkusu."

Chantal şunu diyor: "İyi ama, söyle bana, sen, sen olarak kayak hocalığı yaparken, içmimarlık hakkında dergilere yazı yazarken ya da daha sonra tıbbi yazılar yazarken ya da bir marangozhanede desinatör olarak çalıştığında..."

"...evet, en çok o işi sevmiştim ama yürümedi..."

"...ya da hiçbir şey yapmadan işsiz otururken senin de canının sıkılmış olması gerekir!"

"Seni tanıdığımından bu yana her şey değişti. Bunun nedeni, yaptığım küçük işlerin benim gözümde daha tutkulu hale gelmiş olması değil. Çevremde olup biten her şeyi, ikimizin arasında konuşulacak konulara dönüştürmem."

"Başka şeylerden de konuşabilirdik!"

"İki insanın birbirini sevmesi, kendilerini dünyadan yalıtması çok güzel bir şey. İyi de, bu baş başlıklarını ne ile besleyebilirler? Dünya, üzerinde konuşulmayacak kadar iğrenç de olsa birbirleriyle konuşabilmek için bunu yapmaya gerek duyarlar."

"Karşılıklı konuşmalar da olur."

"Şu yandaki masada oturanlar gibi mi?" diye güldü Jean-Marc. "Oh, hayır, hiçbir aşk suskunluğun üstesinden gelemez."

27

Garson, elinde tatlı tabağıyla masaya eğilmişti. Jean-Marc başka bir konuya geçti: "Zaman zaman bizim sokağa gelen şu dilenciği biliyor musun?"

"Hayır."

"Yok canım, mutlaka görmüşsündür. Kırk yaşlarında, memur ya da lise hocası kılıklı, hani birkaç frank dilenmek için, utancından taşlaşmış durumda el açan şu adam. Hiç görmedin mi?"

"Hayır."

"Görmüşsündür. Her zaman çınar ağacının altında durur; o çınar zaten sokakta kesmeden bıraktıkları tek

çınar. Yapraklarını pencereden bile görebilirsin.”

Çınar imgesi, birden anımsamasına neden oldu: “Ha evet! Görüyorum!”

“Onunla konuşup biraz gevezelik etmeyi, tam olarak kim olduğunu öğrenmeyi o kadar çok istedim ki; ama bunun ne kadar zor bir iş olduğunu düşünemezsin.”

Chantal, Jean-Marc’ın son sözlerini duymuyor; dilenciye görüyor. Ağacın altındaki adamı. Kibarlığıyla göze batan silik bir adam. Her zaman iyi giyimli, öyle ki, gelip geçenler onun dilendiğini pek anlayamıyorlar. Birkaç ay önce, Chantal ile konuştu ve çok kibar bir dille kendisine yardım etmesini istedi.

Jean-Marc sözünü sürdürüyordu. “Zor, çünkü kuşku bir adam olmalı. Onunla neden konuşmak istediğimi anlayamayabilir. Meraktan mı? Bu onu korkutabilir. Acıma duygusuyla mı? Aşağılayıcı bir davranış. Ona bir öneride mi bulunayım? İyi ama ona ne önerebilirim ki? İnsanlardan ne beklediğini anlayabilmek için, kendimi onun yerine koymaya çalıştım. Aklıma hiçbir şey gelmedi.”

Chantal, onu o ağacın altında dikilirken düşünüyor ve o ağaç birden, mektupları yazan adamın o olduğunun kafasında şimşek gibi çakmasına neden oluyor. Kendini, ağaç eğretilmesiyle ele verdi, ağacın altında duran, kafasının içi ağaç imgesiyle dolu olan o adam. Düşünceleri hızla birbirine zincirleniyor. Hiç kimse, işi gücü olmayan ve tüm zamanını boş geçiren o adamdan başka hiç kimse, posta kutusuna gizlice mektup koyamaz, kendisini hiçliğinin ardına gizleyen bu adamdan başkası, onu günlük yaşamında kendini ele vermeden izleyemez.

Ve Jean-Marc konuşmasını sürdürüyordu: “Gelip bodrumu düzenlemesini isteyebilirim ondan. Bunu, tembelliğinden değil ama üzerinde uygun giysiler olmadığı, o giysileri de kirletmek istemediği için geri çevirebilir.

Oysa ben onunla o kadar çok konuşmak istiyorum ki. Çünkü o, benim öteki benliğim!"

Jean-Marc'ı dinleyemeyen Chantal, şöyle dedi: "Cinsel yaşamı nasıl olabilir?"

"Cinsel yaşamı mı?" diye güldü Jean-Marc. "Sıfır, sıfır! Düşlerden ibaret!"

Düşler, dedi, içinden Chantal. Demek ben bir zavalının düşünden başka bir şey değilim. Neden onu seçti, özellikle onu?

Ve Jean-Marc, saplantısına geri dönüyor: "Bir gün, gelip benimle bir kahve içmesini isteyeceğim ondan, benim öteki benliğim olduğunu söyleyeceğim ona. Siz benim, rastlantı sonucu düşmediğim durumu yaşıyorsunuz, diyeceğim."

"Saçmalama," diyor Chantal. "Sen hiçbir zaman o duruma düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalmadın."

"Fakülteyi bıraktığım ve bütün trenlerin kalktığını anladığım ânı hiç unutmuyorum."

"Evet, biliyorum, biliyorum," diyor, bu öyküyü şimdiye kadar birkaç kez dinlemiş olan Chantal, "ama o önemsiz başarısızlığını nasıl olur da, gelip geçenin eline birkaç frank bırakmasını bekleyen bir adamın başına gelenlerle karşılaştırabilirsin?"

"Öğrenim görmekten vazgeçmek bir başarısızlık değildir; benim vazgeçtiğim, kendi tutkularımdı. Bir anda, tutkusu olmayan bir insan haline gelmiştim. Ve tutkularımı yitirdiğim için de, kendimi bir anda bir kenara atılmış olarak bulmuştum. Ve daha da kötüsü, başka hiçbir yerde olmak istemiyordum. O kadar istemiyordum ki, ne tür olursa olsun, yoksulluğu kendim için tehlike olarak görmüyordum. Tutkuların yoksa, başarılı olma, tanınma açlığı duymuyorsan, uçurumun kenarında oturuyorsun demektir. Ben de oraya yerleştim, hem de büyük bir rahatlık içinde. Uçurumun kenarına yerleşmiş olmak benim için

yeterliydi. Dolayısıyla ben, abartmadan söylüyorum, içinde olmaktan büyük zevk aldığım şu görkemli lokantanın patronunun değil, şu dilencinin yanındayım.”

Chantal, içinden şöyle diyor: Bir dilencinin erotik idolü haline geldim. Çok gülünç bir onur bu. Sonra kendi kendini düzeltiyor: Peki, bir dilencinin istekleri, neden bir işadamininkine kadar saygıdeğer olmasın? Umut beslemediği için, dilencinin istekleri ölçülemeyecek kadar değerli; özgür ve içtenlikli istekler.

Sonra, aklına bir başka düşünce geliyor: Kırmızı gecelik giyip Jean-Marc’la seviştiği gün, onları izleyen, onlarla birlikte orada olan üçüncü kişi, lokantadaki genç adam değil, bu dilenciydi! Gerçekten de, Chantal’ın omuzlarına o kırmızı mantoyu atan, onu ahlaksız bir kardinale dönüştüren o dilenciydi! Bu düşünce, birkaç saniye ona katlanılmaz, tedirgin edici geliyor, ne var ki işin şaka yanı hemen galebe çalıyor ve içinden sessizce gülüyor. Son derece utangaç o adamı, insanı duygulandıran kravatıyla odalarının duvarına yaslanmış, elini uzatmış, sabit ve şehvetli bakışlarla onları sevişirken izlediğini düşünüyor. Sevişme bittikten sonra, yataktan kalktığını, masanın üstünden çantasını alıp içinde bozuk para aradığını ve adamın eline sıkıştırdığını düşünüyor. Ve gülmek için kendini zor tutuyor.

28

Jean-Marc, yüzü birden gizli bir sevinçle parlayan Chantal’a bakıyordu. Ona bakma zevkini tatmaktan mutlu olduğu için, sevincinin nedenini sormaya niyeti

yoktu. O, kafasının içinde yarattığı gülünç imgelerde yitip giderken, Jean-Marc, Chantal'ın dünya ile kendisi arasındaki tek duygusal bağ olduğunu düşünüyordu. Ona tutuklulardan, kıyıma uğrayanlardan, açlık çekenlerden mi söz ediyorlardı? O insanların mutsuzluklarını kişisel olarak acılarını paylaşarak duyumsamasının tek bir yolu vardı: Chantal'ı onların yerine koymak. Bir yerdeki içsavaşta, kadınların ırzına geçildiğinden mi söz ediyorlardı? Chantal'ı orada tecavüze uğramış olarak görüyordu. Onu, başkalarına karşı ilgisizlikten kurtaran yalnızca Chantal'dı, başkası değil. İçindeki acıma duygusu ancak onun aracılığıyla uyanabiliyordu.

Bunu ona söylemek isterdi, ne var ki duygusal davranmış olmaktan utanıyordu. Bir sürü düşüncenin yanında, bunlara tamı tamına ters bir düşünce onu şaşırttı: Peki, onu insanlara bağlayan bu tek varlığı yitirecek olursa ne yapardı? Onun ölümünü değil, daha karmaşık, akla gelmeyen bir şeylerin ortaya çıktığını düşünüyor ve bu düş, son zamanlarda yakasını bırakmıyordu: Bir gün onu tanıyamayacak; Chantal'ın bir gün, o zamana kadar birlikte yaşadığı kadın değil, kumsalda ona benzettiği kadın olduğunun farkına varacak; bir gün, varlığının onun için oluşturduğu gerçeklik sanal bir gerçekliğe dönüşecek ve Chantal onun gözünde, ancak ötekiler kadar ilgi uyandırmaya başlayacaktı.

Chantal, onun elini tuttu: "Neyin var? Yine hüznü lendin. Birkaç gündür hüznü lü olduğunu görüyorum. Neyin var?"

"Hiçbir şey, hiçbir şeyim yok."

"Var. Söyle bana, şu anda seni hüznü lendiren şey ne?"

"Senin bir başkası olduğunu düşledim."

"Nasıl?"

"Senin, benim düşlediğim kişi olmadığını. Senin kimliğin konusunda yanılmış olduğumu."

“Anlamıyorum.”

Jean-Marc’ın gözünün önünde bir sutyen belirliyordu. Bir sutyenin hüznü çıkıntısı. Gülünç bir çıkıntı. Ne var ki bu görüntünün ötesinde, karşısında oturan Chantal’ın gerçek yüzü birden yeniden belirliyordu. Elinin üzerinde onun elini duyumsuyordu ve karşısında bir yabancı, bir aldatıcı bulunduğu izlenimi hemen siliniyordu. Jean-Marc gülümsüyordu: “Unut bunu. Hiçbir şey söylemediğimi düşün.”

29

Sırtını, seviştikleri odanın duvarına dayamış, elini uzatmış, gözlerini onların çıplak bedenlerine açlıkla dikmiş, lokantada yedikleri yemek sırasında onu bu durumda düşlemişti. Şimdiyse, sırtını ağaca dayamış, gelip geçenlere doğru elini beceriksizce uzatmış öylece duruyor. Chantal önce onu görmezden gelmek istiyor, sonra, bileerek, isteyerek, kendini sıkıcı bir durumu sona erdirmeye istğine kaptırmış gibi, onun önünde duruyor. Adam, her zamanki yöntemini yineliyor: “Yardımlarınızı bekliyorum, lütfen.”

Chantal ona bakıyor. Üstü başı tertemiz, kravat takmış, kır düşmüş saçları arkaya taranmış. Yakışıklı mı, çirkin mi? İçinde bulunduğu durum onu yakışıklılığın ve çirkinliğin ötesinde bir yere koyuyor. Chantal ona bir şeyler söylemek istiyor ama ne söyleyeceğini bilemiyor. İçine düştüğü sıkıntılı durum konuşmasını engellediğinden, çantasını açıyor, bozuk para arıyor, ne var ki, birkaç kuruş

dışında bozuk parası yok. Adam, devinimsiz, korkunç avucunu ona doğru uzatmış öylece duruyor; ve devinimsizliği sessizliğin ağırlığını daha da artırıyor. Özür dilerim, şu anda üstümde hiç bozuk para yok, demek Chantal'a olanaksız görünüyor, bu yüzden de ona kâğıt para vermek istiyor, ne var ki, çantasındaki en küçük kâğıt para iki yüz franklık bir banknot; bu, çok ölçüsüz bir sadaka; yüzü kızarıyor. Düşsel bir âşığını kolluyor, aşk mektupları yollaması için aşırı ödeme yapıyormuş izlenimine kapılıyor. Dilenci, soğuk bir madenî para yerine, elinde kâğıt olduğunu duyumsayınca başını kaldırıyor ve Chantal onun şaşkın gözlerini görüyor. Afallamış bir bakış bu ve Chantal, huzursuz olduğundan hemen uzaklaşıyor.

Banknotu onun eline sıkıştırdığı zaman, bu parayı âşığına verdiğini düşünüyordu. Ancak uzaklaştıktan sonra biraz daha mantıklı düşünebiliyor. Adamın gözlerinde hiçbir suç ortaklığı belirtisi yoktu; ortak bir serüvene gönderme yapabilecek hiçbir ışık parlamadı; bütünüyle içtenlikli bir şaşkınlıktan başka bir şey değildi o davranış; bir zavallının korkulu şaşkınlığı. Birden her şey aydınlığa kavuşuyor: Gelen mektupları bu adamın yazdığını düşünmek, şapşallığın daniskası.

Kendine karşı, bedeninden kafasına doğru bir öfke yükseliyor. Bu önemsiz duruma neden bu kadar kafasını takıyor? İşsiz güçsüz, canı sıkılan bir adamın tezgâhladığı bu küçük serüvene, düşsel planda da olsa neden kendini kaptırıyor? Sutyenlerinin altına sakladığı mektup tomarının varlığı ona birden dayanılmaz geliyor. Kafasının içinde, gizli bir yerden her yaptığını izleyen, ama onun ne düşündüğünü bilemeyen bir gözlemci düşlüyor. Görüklerinden yola çıkacak olursa, onu erkeğe susamış sıradan bir kadın gibi, daha da beteri, eline geçen her mektubun kutsal bir aşk belgesi olduğunu varsayacak romantik ve ahmak bir kadın gibi düşünecek bir gözlemci.

Bu görülmez gözlemcinin alaycı bakışlarına katlanamadığından, eve gelir gelmez dolabının başına gidiyor. Düzenle yerleştirdiği sutyenlerini görüyor ve gözü bir şeye takılıyor. Tabii, bunun dün de farkına varmıştı: Şalı, onun her zaman katladığı gibi katlanmamıştı. Neşeli olduğundan, bunu hemen sonra unutmuştu. Ama bu kez, kendi eliyle gerçekleştirilmemiş bu farklılığı görmezden gelemez. Ah, çok açık, evet! Jean-Marc mektupları okudu! Onu gözetliyor! Casus gibi izliyor!

Onu birden fazla hedefe götüren bir öfkeye kaptırıyor kendini. Önce, mektuplarıyla başını derde sokan ve ondan özür dilemeyen o bilmediği adama öfkeleniyor; sonra, o mektupları aptalca saklayan kendine; ve onu gözetleyen Jean-Marc'a. Mektup paketini koyduğu yerden alıp (bunu şimdiye kadar kaç kez yaptı!) tuvalete gidiyor. Orada, onları parça parça yırtıp suyla akıtmadan önce, son kez bakıyor ve –içini kuşku kapladığından– o yazılardan kuşkuluyor. Yazıları dikkatle inceliyor: Hep aynı mürekkep kullanılmış, harflerin hepsi çok iri, hafifçe sola yatık, ne var ki bu harfler, mektupları yazan aynı yazıyı korumayı başaramamış gibi, bir mektuptan ötekine küçük farklılıklar gösteriyor. Yaptığı bu gözlem ona o kadar tuhaf geliyor ki, mektupları bu kez de yırtmaktan vazgeçiyor ve yeniden okumak üzere masaya oturuyor. Onu temizleyiciye gittiğinde betimleyen ikinci mektup üzerinde duruyor: Nasıl olmuştu peki? Jean-Marc ile birlikteydi; bavulu taşıyan oydu. İçeride –bunu iyi anımsıyor– kadın patronu güldüren de Jean-Marc olmuştu. Mektubu yazan kişi bu gülüşten söz ediyor. İyi ama, onun güldüğünü nasıl duymuş olabilir? Ona dışarıdan, sokaktan baktığını yazıyor. Peki, kendisi farkına varmadan dışarıdan kim tarafından gözlenmiş olabilir ki? Du Barreau falan olamaz. Dilenci de olamaz. Bir tek kişi olabilir: temizleyicide onunla birlikte olan kişi. Ve “yaşamı-

nıza yapay olarak katılmış bir nesne” deyişi, ki Chantal bu deyişi Jean-Marc’a karşı yapılmış acemice bir saldırı olarak kabul etmişti, oysa bu, aslında Jean-Marc’ın kaleminden çıkmış bir özseverlik ifadesiydi. Evet, onu ele veren özseverliği olmuştu; Chantal’a şunu söylemek isteyen yakınma dolu bir özseverlik: Yoluna bir başka erkek çıkar çıkmaz, ben yaşamına eklenmiş yararsız bir nesneye dönüşüyorum. Sonra, lokantada yedikleri akşam yemeğinin sonunda söylediği o tuhaf cümleyi anımsıyor. Ona, kimliği hakkında belki de yanıldığını söyledi. O belki de bir başkasıydı! “Sizi bir casus gibi izliyorum,” diye yazmıştı ilk mektupta. Demek ki o casus kendisi. Onu gözetliyor, onun sandığı kişi olmadığını kanıtlamak için, üzerinde deneyler yapıyor! Ona bilinmeyen bir kişinin ağzından mektuplar yazıyor, sonra da davranışlarını gözlüyor, dolabına, sutyenlerine varıncaya kadar izliyor onu!

İyi ama neden yapıyor bunu?

Akla gelen tek bir cevap var: Onu tuzağa düşürmek istiyor.

İyi ama neden tuzağa düşürmek istiyor ki?

Ondan kurtulmak için. Aslında Jean-Marc ondan daha genç, Chantal’a gelince, artık yaşlandı. Zaman zaman gelen ateş basmalarını istediği kadar gizlesin, yaşlandı ve bu, artık gözle görülüyor. Onu terk etmek için bahane arıyor. Sen yaşlandın, oysa ben gencim, diyecek hali yok. Bunu söyleyemeyecek kadar dürüst, gereğinden fazla nazik bir insan. Ne var ki, kendisini aldatabileceğinden emin olur olmaz, çok eski dostu F.yi yaşamından çıkarıp attığı gibi, onu da aynı kolaylıkla ve soğuklukla terk edecek. Chantal, onda son derece tuhaf bir sevinç olarak algıladığı bu soğukluktan her zaman korktu. Şimdi, bu korkusunun bir önbelirti olduğunu anlıyor.

Jean-Marc, Chantal'ın kızarıp bozarma özelliğini, aşklarının "altın kitabı"nın daha en başında fark etmişti. İlk kez bir kalabalıkta birbirlerine rastlamışlardı, üzeri şampanya kadehleriyle, kanepelerle ve *terrines*'lerle¹ jambonlarla donatılmış uzun bir masanın yer aldığı bir salonda. Bir dağ oteliydi, Jean-Marc o sırada kayak hocalığı yapıyordu ve bir rastlantı sonucu, her akşam küçük bir kokteyl ile sona eren bir konferans düzenlemiş olan kişilere katılmak üzere o kokteyle davet edilmişti. Chantal'ı onunla, öylece, ayaküstü tanıştırdılar, öyle ki birbirlerinin adını bile hemen unuttular. Başkalarının yanında, birbirlerine ancak birkaç söz söyleyebildiler. Jean-Marc ertesi günkü kokteyle davet edilmeden geldi, yalnızca onu görmek için. Onu fark ettiğinde Chantal kızardı. Yalnızca yanakları değil, boynu, hatta dekoltesinin açıkta bıraktığı teni de tümüyle kızardı; bu görkemli kızarıklığı herkes gördü; onun yüzünden, onun için kızardığını herkes anladı. Bu bir aşk ilanı oldu, bu kızarıklık onun, sonradan olacak her şeyi kabul edeceğini belirten bir karardı. Yaklaşık yarım saat sonra, kendilerini uzun bir koridorun loşluğunda baş başa buldular; tek bir söz etmeden, doyumsuzca öpüştiler.

Jean-Marc'ın bundan sonra yıllar boyunca Chantal'ın kızardığını bir daha hiç görmemiş olması onun gözünde, birlikteliklerinin uzak geçmişinde paha biçilmez bir yakut gibi parlayan bu kızarmanın benzersiz bir özellik taşıdığının kanıtı olmuştu. Sonra, Chantal günün birinde, erkeklerin artık dönüp ona bakmadıklarını söyledi.

1. Kıyma ve çeşitli sebzelerle hazırlanan genellikle soğuk ya da oda sıcaklığında sunulan Fransa'da yaygın bir yemek türü. (Y.N.)

Aslında önemsiz olan bu sözler, Chantal'ın kızarmasına eşlik ettiğinden önem kazandı. Jean-Marc, onun kullandığı cümle ile bağlantılı olan renklerin diline –ki bu, aşklarının da diliydi– kayıtsız kalamazdı ve bu cümle onda, Chantal'ın yaşlanmanın getirdiği hüzünden söz ettiği izlenimini bırakmıştı. İşte bu yüzden, bir yabancıнын masasına bürünerek ona şunu yazmıştı: “Sizi bir casus gibi izliyorum, güzelsiniz, çok güzel.”

İlk mektubu posta kutusuna koyduğunda, başka mektuplar da yazacağı aklının ucundan geçmiyordu. Hiçbir planı yoktu, hiçbir hedef saptamamıştı, onun hoşuna gidecek bir şey yapmak istiyordu yalnızca, şimdi, hemen; onu, erkeklerin dönüp ona bakmadığı izleniminden kurtaracak bir şey yapmak. Onun göstereceği tepkileri öngörmeye çalışmıyordu. Her şeye karşın, kendini bu tepkileri tahmin etmeye zorlasa bile, Chantal'ın mektubu ona göstereceğini, “Bak! Erkekler beni hâlâ unutmamış!” diyeceğini, onun da bir âşığın tüm saflığı ile bu yabancı erkeğe, Chantal'ı beğendiği için övgüler düzebileceğini düşünebilirdi. Ne var ki Chantal, ona bir şey göstermedi. Ve bu oyun, son noktası konmamış olarak açık kaldı. Sonraki günler, Chantal'ın umutsuz, ölüm düşüncesine kapılmaya eğilimli olduğunu gözledi, öyle ki, oynadığı oyunu ister istemez sürdürdü.

İkinci mektubu yazarken kendi kendine şöyle diyordu: Cyrano'laşıyorum; Cyrano: Bir başka erkeğin maskesini kullanarak sevdiği kadına aşkını ilan eden adam; öyle ki bu kadın, adını vermekten kurtulan âşığının içindeki tüm duyarlılığın birden patladığını görüyor. Böylece, mektubun altına imza olarak “CDB” harflerini koydu. Yalnızca kendisinin bildiği bir koddu bu. Böylelikle, bu gelip geçici oyunda kendisini anımsatacak bir iz bırakmış olacaktı sanki. “CDB”: Cyrano de Bergerac.

Cyrano olmayı sürdürüyordu. Onun, artık çekicili-

ğini yitirdiğini düşündüğünden, onun adına, ona onun bedenini anlatıyordu. Her yanıyla, yüzüyle, burnuyla, gözleriyle, boynuyla, bacaklarıyla betimlemek istiyordu bedenini; öyle ki, kendi varlığıyla yeniden gurur duysun. Daha zevkli giyinmeye başlaması, neşesini yeniden bulması Jean-Marc'ı mutlu kılıyordu, ne var ki, bu başarısı aynı zamanda da canını sıkıyordu: Eskiden, Jean-Marc istese de boynunda kırmızı inci kolye taşımaktan hoşlanmıyordu; oysa bir başkasının isteğini yerine getirmişti.

Cyrano, kıskançlık duymadan yaşayamaz. Chantal'ın, odasındaki dolabın bir gözüne eğildiği gün habersizce içeri girdiğinde, onun ne kadar telaşlandığını gözledi. Hiçbir şey görmemiş gibi yaparak Chantal'a, gözü bir silecek gibi yıkayan gözkapagından söz etti; ancak ertesi gün, evde yalnız kaldığında, dolabı açtı ve yazdığı iki mektubun sutyenlerin altında olduğunu gördü.

Bunun üzerine, dalgın dalgın, mektupları kendisine neden göstermemiş olduğunu bir kez daha sordu; ona göre, bunun cevabı basitti. Bir erkek bir kadına mektuplar yazdığında bunu, ileride baştan çıkarmak için ona yanaşacağı ortamı hazırlamak için yapar. Ve kadın, bu mektupları gizli tutarsa bunu, bugün gösterdiği ağız sıklığının, gelecekte yaşayacağı serüveni güven altına alması için yapar. Bunları üstelik bir de saklarsa bu, gelecekteki bu serüveni bir aşk olarak düşünmeye hazır olduğunu gösterir.

Jean-Marc, açık duran dolabın önünde uzun süre kaldı ve sonra, posta kutusuna her mektup koyuşunda onun, dolabın içinde, sutyenlerin altında olup olmadığına gidip bakmaya başladı.

Chantal, Jean-Marc'ın kendisini aldattığını öğrenseydi, bu ona acı verirdi, ne var ki bu davranış ondan hiç beklemediği bir davranış olmazdı. Ama böyle bir gözetleme, kendisine uyguladığı, polislerle özgü bu deneme, işte bu davranış, tanıdığı kadarıyla ondan hiç beklemediği bir davranıştı. Onunla ilk tanıştıklarında, Jean-Marc geçmiş hakkında hiçbir şey bilmek, dinlemek istemiyordu. Chantal, onun bu köktenci reddedişine kısa sürede uymak zorunda kaldı. Chantal'ın ondan gizleyecek hiçbir şeyi yoktu ve yalnızca duymak istemediği şeyleri anlatmıyordu ona. Şimdi birdenbire kendisinden kuşkulanması, gözetlemesi için hiçbir neden görmüyor.

Birden, başını döndüren alev kırmızısı giysi hakkında yazdığı cümleyi anımsıyor ve utanıyor. Bir başkasının kafasının içine ektiği tohumlara karşı ne kadar edilgen davrandı! Ona kim bilir ne gülünç göründü! Jean-Marc, onu bir tavşan gibi kafese kapattı. Verdiği tepkileri göz-lüyor, hınzırca ve eğlenerek.

Peki, ya Chantal yanılıyorsa? Kendisine mektup yazanı ortaya çıkardığı konusunda şimdiye kadar iki kez yanılmadı mı?

Jean-Marc'ın ona eskiden yazdığı birkaç mektubu bulup "CDB" imzalı olanlarla karşılaştıracak. Jean-Marc'ın yazısı hafifçe sağa yatıktır, harfleri de küçük yazar, oysa yabancıların mektuplarındaki yazı sola yatık, harfler de iri. Ne var ki onu bu yutturmacada ele veren, aslında iki yazı arasındaki bu çok belirgin fark. Kendi yazısını gizlemek isteyen birinin düşüneceği ilk şey, yatıklığı ve iriliği üzerinde oynamaktır. Chantal, Jean-Marc'ın "f"lerini, "a"larını ve "o"larını, yabancılarınkilerle karşılaştırma-ya çalışıyor. İrilikleri farklı olmakla birlikte, yazılışlarının

birbirine benzediğini gözlüyor. Ne var ki, karşılaştırmayı defalarca yaptığında, pek de emin olamayacağını görüyor. Oh hayır, yazı uzmanı değil o, hiçbir şeyden tam olarak emin olamaz.

Jean-Marc'ın bir mektubuyla "CDB" imzalı bir mektubu alıp çantasına koyuyor. Ötekileri ne yapmalı? Daha emin bir yere mi saklamalı? Bu ne işe yarar ki! Jean-Marc'ın onların varlığından haberi var; ayrıca nereye koyduğunu da biliyor. Gözetlendiğinin farkına vardığını ona belli etmemesi gerekiyor. Böylece, mektupları dolabın içine, her zaman durdukları yere koyuyor.

Daha sonra, bir yazı uzmanının kapısını çaldı. Kapıda onu koyu renk takım elbiseli bir genç adam karşıladı ve bir koridorun ucundaki büroya götürdü; burada, bir masanın başında, yapılı, gömleğinin kolları kıvrılmış bir başka adam oturuyordu. Genç adam, odanın dibinde sırtını duvara vermiş dururken, yapılı olanı ayağa kalkıp ona elini uzattı.

Adam yerine oturdu, Chantal da karşısındaki koltuğa yerleşti. Jean-Marc'ın ve "CDB"nin mektuplarını masanın üzerine koydu; öğrenmek istediği şeyi sıkıntılı bir biçimde anlatmaya çalışırken, adam ona oldukça mesafeli bir ses tonuyla şöyle dedi: "Kimliğini bildiğiniz adamın size ruhsal bir çözümlemesini yapabilirim. Ama çarpıtılmış bir yazının ruhsal çözümlemesini yapmak zordur."

"Bana gerekli olan ruhsal çözümleme değil. Bu mektuplar benim düşündüğüm nedenle yazılmışsa, onları yazan kişinin ruhsal durumunu yeterince bildiğimi söyleyebilirim."

"Sizin istediğiniz, doğru anladımса, bu mektubu yazan kişinin -âşığınız ya da kocanız- şu mektupta yazısını değiştirmiş olan kişi ile aynı kişi olup olmadığını anlamak. Bunu ortaya çıkarıp onu şaşırtmak istiyorsunuz."

“Tam olarak bu değil,” dedi, sıkıntılı biçimde.

“Tam olarak değil ama neredeyse yle. Ne var ki, madam, ben bir psikolog yazı uzmanıyım, bir özel dedektif değilim, ayrıca polisle de işbirliği yapmam.”

Küçük büroya sessizlik egemen oldu ve bu sessizliği adamların ikisi de bozmak istemiyordu, çünkü ona karşı acıma duygusu içinde değillerdi.

Chantal, bedeninden bir ateş dalgasının yükseldiğini duyumsadı, güçlü, yabanıl, hızla yayılan bir ateş dalgası; kızardı, tüm bedeni kızardı; alev kırmızısı sözleri bir kez daha aklına geldi, çünkü bedeni şimdi gerçekten de alevlerden dokunmuş görkemli bir manto ile kaplanmış gibiydi.

“Yanlış adrese geldiniz,” dedi bir kez daha adam. “Burası bir özel dedektiflik bürosu değil.”

Chantal, “zel dedektif” sözlerini işitti ve alevden mantosu bu kez bir utanç mantosuna dönüştü. Mektupları masanın üzerinden toplamak için yerinden kalktı. Ne var ki, daha mektupları almadan, kapıda onu karşılayan ge adam masanın arkasına geçti; yapılı adamın yanında durup iki yazıya dikkatle baktı ve “Bu yazıların aynı insanın elinden çıktığı açıkça belli,” dedi; sonra Chantal’a şunları söyledi: “şu ‘t’ye, şu ‘g’ye bir bakın!”

Chantal birden onu tanıyor: Bu ge adam, Jean-Marc’ı Normandiya’daki o kentte beklediği kafenin garsonu. Onu tanır tanımaz da ateş içinde yanan bedeninden kendi şaşkın sesinin yükseldiğini duyuyor: Bütün bunlar gerçek olamaz! Dş görüyorum, dş görüyorum, bunlar gerçek olamaz!

Ge adam başını kaldırdı, ona baktı (kendini daha iyi tanıtmak için yüzünü ona göstermek istiyordu sanki) ve ona hem aşağılayan, hem tatlı bir gülümsemeyle şunları söyledi: “Kuşku yok! Aynı yazı bu. Yalnızca daha iri ve sola yatık yazılmış.”

Chantal, artık hiçbir şey duymak istemiyordu, “özel dedektif” sözleri, kafasının içinden öteki sözleri silip atmıştı. Kendini, çarşafın üzerinde bulduğu bir kadın saçını kanıt olarak gösterip sevdiği adamı polise ihbar eden bir kadın gibi duyumsuyordu. Sonunda, hiçbir şey söylemeden, masanın üzerindeki mektupları topladıktan sonra, çekip gitmek üzere geri döndü. Genç adam bir kez daha yerini değiştirdi: Kapının yanında duruyor ve kapıyı ona açıyor. Chantal, ona beş-altı adım mesafede ve bu kısa mesafe ona sonsuz gibi geliyor. Kıpırmızı, yanıyor, terden sırılsıklam durumda. Karşısındaki adam küstahça genç ve onun zavallı bedenine küstahça bakıyor! Zavallı bedenine! Genç adamın bakışları altında, gözle görünür biçimde yaşlandığını hissediyor, hızlandırılmış bir film gibi ve güpegündüz.

Chantal’a, Normandiya kıyısında yaşadığı o durumu yeniden yaşıyormuş gibi geliyor; dalkavukça gülümsemesiyle önüne geçip kapıya giden yolu kestiği ve kafe- den dışarı çıkamayacağını düşündüğü ânı. Kendisine aynı oyunu oynamasını bekliyor, ne var ki adam saygılı biçimde büro kapısının yanında durup onun geçmesine izin veriyor; sonra, Chantal yaşlı kadınlara özgü sarsak adımlarla giriş koridorunun ucundaki kapıya yöneliyor (adamın bakışlarını terli omuzlarında duyumsuyor) ve sonunda kendini kapının dışında bulduğunda, büyük bir tehlike atlattığı izlenimine kapılıyor.

Sokakta yalnızca çevrelerindeki yabancılara bakarak hiçbir şey konuşmadan yürüdükleri gün, neden birdenbire kızardı? Bir açıklaması yoktu bunun. Jean-Marc'ın keyfi kaçtı, tepki vermeden duramadı: "Kızardın! Neden kızardın?" Chantal ona cevap vermedi, Jean-Marc da Chantal'a bir şeyler olduğunu, kendisinin de bu konuda hiçbir fikri olmadığını fark ederek rahatsız oldu.

Bu olay, ona duyduğu aşkın altın kitabının en değerli rengini yeniden canlandırdığından, ona alev kırmızısından söz ettiği mektubu yazdı. Oynadığı Cyrano rolünün böylelikle en büyük serüvenine ulaşmıştı; Chantal'ı büyülemişti. Yazdığı mektupla, baştan çıkarıcılığıyla gurur duyuyordu, ne var ki, öte yandan şimdiye kadar hiç duymadığı ölçüde kıskançlık duyuyordu. Bir erkek hayaleti yaratıyor ve böylelikle aklından hiç geçirmediği bir şeyi, bir başka erkeğin onu baştan çıkarma gücünü ölçen bir sınamayı Chantal'a uygulamış oluyordu.

Duyduğu kıskançlık, gençliğinde ona acı veren erotik bir fanteziyi imgeleminde canlandırdığında duyduğu kıskançlığa benzemiyordu; bu kez daha az acı veriyor, buna karşın daha yıkıcı oluyordu. Sevilen gerçek bir kadını yavaş yavaş, sevilen bir kadın görüntüsüne dönüştüren bir kıskançlıktı bu. Ve Chantal bundan böyle onun gözünde güvenilir bir varlık olmaktan çıktığı için, değerlerden yoksun bir kaostan başka bir şey olmayan bu dünyada Jean-Marc için devinimsiz hiçbir dayanak noktası kalmamıştı. Özünün ötesine geçmiş (ya da özünden arınmış) Chantal'ın karşısında içini tuhaf, melankolik bir ilgisizlik duygusu kaplıyordu. Yalnız ona değil, her şeye karşı bir ilgisizlik. Chantal, görüntüden başka bir şey değilse, Jean-Marc'ın da tüm yaşamı bir görüntüden ibaretti.

Aşk, kıskançlığına ve kuşkularına üstün geldi sonunda. Açık duran dolaba eğilip gözlerini sutyenlere dikmişti ki birden, nasıl olduğunu anlamadan, heyecanlandığını duyumsadı. Kadınların, anımsanmayacak kadar eski zamanlara uzanan, bir mektubu çamaşırlarının altına gizleyen bu davranışı karşısında, sevgili, tek ve benzersiz Chantal'ının bu davranışıyla, hemcinslerinin sonsuz kortejinde yerini alması karşısında heyecanlandı. Şimdiye kadar, onun özel yaşamında kendisiyle paylaşmadığı hiçbir şeyi öğrenmek istememişti. Neden şimdi ilgilenecek, hatta bu konuda kendine kırgınlıklar yaratacaktı ki?

Zaten, diye sordu kendi kendine, özel giz denen şey nedir ki? İnsan varlığının en bireysel, en özgün, en gizemli yanı yalnız o gizde mi saklı? Chantal'ı sevdiği tek insan yapan şey, onun özel gizleri mi? Hayır. Giz, en çok paylaşılan, en sıradan olan, en çok yinelenen ve herkese özgü olan şeydir; beden ve onun gereksemeleri, hastalıklar, saplantılar, kabızlık örneğin ya da âdet günleri. Özel yaşamımıza özgü bu durumları başkalarından utanarak gizlememizin nedeni, bunların son derece bireysel durumlar olması değil, tam tersine, son derece ortak durumlar olmasıdır. Cinsine özgü özelliklere sahip olduğu, öteki kadınlara benzediği, sutyen taktığı ve sutyen takan bir kadının ruh durumuna sahip olduğu için Chantal'a nasıl kızabilirdi? O da, sonsuza kadar erkeklere özgü kalacak herhangi bir saçmalığı yineleyip durmuyor muydu sanki! Erkek de, kadın da içinde üretildikleri ışikte, örneğin bağlantısız devinen bir gözkapagının, karınlarının içine yerleştirilmiş leş kokan bir fabrikanın izlerini taşır. Her ikisi de, içinde zavallı ruha çok az yer bırakılmış bir bedene sahiptir. Bu durumda, birbirlerini bağışlamaları gerekmez mi? Çekmecelerin dibinde sakladıkları zavallı ıvır zıvırların ötesine geçmeleri, bunları aşmaları gerek-

mez mi? Jean-Marc'ın içini sonsuz bir acıma duygusu kapladı ve –bu oyuna son vermek için– Chantal'a son bir mektup daha yazmaya karar verdi.

33

Bir kâğıdın üzerine eğilmiş, Cyrano rolünü oynadığını (hâlâ oynuyor ama son kez), olasılıklar ağacı olarak adlandırdığı şeyi yeniden düşünüyor. Olasılıklar ağacı: şaşkınlık içinde olgun çağının eşiğine gelmiş insana kendini olduğu gibi gösteren yaşam: üzeri vızıldayan arılarla dolu bir sürü dal. Ve Chantal'ın mektupları kendisine neden göstermediğini anlamaya çalışıyor. Chantal, ağacın mırıltısını dinlemek istiyordu, yalnız başına, onsuz, çünkü Jean-Marc, tüm olasılıkların yok oluşunu temsil ediyordu, çünkü o, bir indirgemeydi (mutlu bir indirgeme de olsa, öyleydi), onun yaşamını tek bir olasılığa indirgemişti. Jean-Marc'a o mektuplardan söz edemezdi, çünkü bu içtenlikli davranışıyla ona (kendisine ve ona), mektupların kendisine sunduğu olasılıklarla gerçekten ilgilenmediğini, kendisine gösterdiği o yitik ağacı önceden yadsıdığını hemen belirtmiş olacaktı. Jean-Marc, bu durumda ona nasıl kızabilirdi? Her şey bir yana, mırıldanan dalların müziğini Chantal'a duyurmak isteyen kendisiydi. Dolayısıyla o, Jean-Marc'ın istekleri doğrultusunda hareket etti. Ona itaat etti.

Kâğıdın üzerine eğilmiş, kendi kendine şunları söylüyor: Mektup serüveni bitse bile, bu mırıltının yankısının Chantal'ın içinde sürmesi gerekiyor. Böylelikle ona,

beklenmedik bir zorunluluk yüzünden gitmesi gerektiğini yazıyor. Sonra, bu açıklamasına ayrıntı getiriyor:

Gerçekten zorunlu bir ayrılış mı bu, ya da daha doğrusu, bu mektupları, gerisinin gelmeyeceğini bile bile yazmadım mı? Gitmem gerekeceğini kesin olarak bilmem mi size tüm içtenliğimle yazmama neden oldu?

Gitmek. Evet, olası tek çözüm bu, ama nereye gitmeli? Düşünüyor. Gideceği yeri belirtmemesi mi gerekiyor? Bu, gerektiğinden daha fazla gizemli bir romantizm olur. Ya da kaba düşecek bir kaçış. Kendi varlığı karanlıkta kalmalı, bu doğru; gidişinin nedenlerini işte bu yüzden açıklayamaz; bunu yapacak olsa, ileri süreceği nedenler, mektubu yazanın düşsel kimliğini, örneğin mesleğini belli etmiş olur. Bununla birlikte, nereye gideceğini söylerse, daha doğal davranmış olur. Fransa'da bir kent mi? Hayır. Bu, bir yazışmayı kesmek için yeterli bir neden olamaz. Uzağa gitmesi gerek. New York? Meksika? Japonya? Bu da biraz kuşku uyandırır. Yurtdışında, buna karşın yakında olan, sıradan bir kent bulmalı. Londra! Tabii; bu ona o kadar mantıklı, o kadar doğal geliyor ki, gülümseyerek kendi kendine şöyle diyor: Gerçekten de, gidersem ancak Londra'ya gidebilirim. Ama hemen ardından şu soruyu soruyor: Peki, Londra bana neden bu kadar doğal geliyor? O zaman aklına, hakkında sık sık şaka yaptıkları Londralı adam geliyor, kadın peşinde koşan, vaktiyle Chantal'a kartvizitini vermiş olan adam. İngiliz, Britanyalı, Jean-Marc'ın "Britannicus" adını taktığı adam. Fena değil; Londra, şehvet düşlerinin kenti. Chantal'a hayran olan gizemli adam oraya gidip seks partisi meraklılarının, kadın peşinde koşanların, uyuşturucu alanların, erotizm hayranlarının, yoldan sapmışların, ahlaksızların arasına karışacak; bir daha hiç ortaya çıkmamak üzere kaybolacak.

Şunu da düşünüyor: Londra sözcüğünü mektubunda imza yerine kullanacak, Chantal ile yaptıkları konuşmaların belli belirsiz bir izi olarak. Kendi kendisiyle sessizce alay ediyor. Adam, bilinemez, kimliği anlaşılamaz biri olarak kalmak istiyor, çünkü oyun bunu gerektiriyor. Bununla birlikte, bu düşüncesine ters bir istek, bütünüyle doğrulanmamış, doğrulanamaz, akıldışı, gizli, kuşkusuz aptalca bir istek, onu bütünüyle gizli kalmamaya, bir işaret bırakmaya, bilinmeyen ve olağanüstü dikkatli bir gözlemcinin onun kimliğini çıkarabileceği şifreli bir imza bırakmaya kışkırtıyor.

Mektubu posta kutusuna koymak için merdivenleri inerken, tiz perdeden çıkan bağrıışmalar duydu. Aşağı inince onları gördü: Zillerin önünde bir kadın ve üç çocuk. Karşı duvarda yan yana duran posta kutularına doğru giderken onların yanından geçti. Geri döndüğünde kadının, kendi adı ile Chantal'ın adının bulunduğu zile bastığını fark etti.

“Birini mi arıyorsunuz?” diye sordu.

Kadın ona bir ad söyledi.

“Benim o!”

Kadın geriye bir adım atıp ona abartılı bir hayranlıkla baktı: “Sizsiniz demek! Oh, sizi tanıdığımı ne kadar sevindim bilemezsiniz! Ben Chantal'ın görümcesiyim.”

34

Şaşırان Jean-Marc, onları yukarı davet etmekten başka bir şey yapamazdı.

“Sizi rahatsız etmek istemem,” dedi görünce, hep birlikte eve girerlerken.

“Rahatsız etmiyorsunuz. Zaten, Chantal da birazdan gelir.”

Görümce konuşmaya başladı; zaman zaman, çok uslu, utangaç, neredeyse şaşkın duran çocuklara göz atıyordu.

“Chantal’ın onları görecektelerinden mutluyum,” diyor, çocuklardan birinin başını okşarken. “Onları tanımıyor bile, o gittikten sonra doğdular. Çocukları severdi. Villamız çocuklarla dolup taşardı. Kocasını, nefret edilecek bir insan sayılabilirdi; kardeşim hakkında böyle konuşmamam gerekir, ne var ki, sonradan yeniden evlendi ve bizimle görüşmüyor.” Ve gülerken şunları söylüyor. “Aslında, ben Chantal’ı her zaman kocasına yeğ tuttum!”

Yeniden bir adım geriye gidip Jean-Marc’a neredeyse tahrik edici sayılabilecek bir hayranlıkla baktı. “Sonunda, kendine bir erkek seçmeyi başardı! Buraya, size ailemize hoş geldiniz demek için geldim. Evimize Chantal’ımızla birlikte gelerseniz size minnettar kalırım. Ne zaman isterseniz, kapımız size açık. Her zaman.”

“Teşekkür ederim.”

“Yapılı bir insansınız, bu hoşuma gitti. Kardeşim, Chantal’dan daha ufak tefektir. Yanında her zaman annesi gibi durduğunu düşünmüşümdür. Kardeşime ‘benim küçük fareciğim’ derdi, düşünün, kadınlara verilen bir adla çağırıyordu onu! Onu her zaman,” diyor, bir yandan kahkahayla gülerken, “kollarına alıp kulağına ‘benim küçük fareciğim, benim küçük fareciğim’ diyerek sallarken düşünürdüm!”

Kollarını, bir bebek taşıyormuş gibi tutup dans ederek birkaç adım attı ve yineledi: “Benim küçük fareciğim, benim küçük fareciğim!” Jean-Marc’ı gülmeye zorlamak için, dansını kısa bir süre daha sürdürdü. Jean-Marc, onu

memnun etmek için gülümsedi ve Chantal'ı, "fareciğim" diye çağırdığı bir adamın karşısında düşündü. Görümce, konuşmasını sürdürüyordu; Jean-Marc'a gelince, tüylerini diken diken eden o imgeden yakasını kurtaramıyordu; bir adama (kendisinden daha ufak tefek) "benim küçük fareciğim" diyen bir Chantal imgesi.

Yandaki odadan sesler geldi. Jean-Marc, çocukların yanlarında olmadığını fark etti; işte size, istilacıların kurnaz bir taktiği: Önemsizliklerinin örtüsüne sığınarak Chantal'ın odasına sızmayı başardılar; önce, gizli bir ordu gibi, sessizce, sonra, kapıyı arkalarından kapattıktan sonra, fatihler gibi zafer çığlıkları atıyorlar.

Jean-Marc kaygılıydı, ne var ki görümce onu yatıştırdı: "Bir şey değil. Çocuk işte! Oynuyorlar."

"Tabii," dedi Jean-Marc, "oynuyorlar, anlıyorum." Ve içeriden gürültüler yükselen odaya doğru gitti. Görümce daha çabuk davrandı. Kapıyı açtı. Döner bir sandalyeyi oyuncak haline getirmişlerdi, çocuklardan biri üzerine karınüstü yatmış dönüyor, ötekiler de onu çığlıklar atarak izliyordu.

"Oynuyorlar işte, size söylemiştim," diye yineledi görümce, kapıyı kapatırken. Sonra, suç ortağıymış gibi ona göz kırparak: "Çocuk işte. Ne yaparsınız? Ne yazık ki Chantal burada yok. Onları görmesini çok istiyordum."

Yan odadan gelen gürültüler yaygaraya dönüştü, Jean-Marc ise çocukları sakinleştirmekten başka bir şey düşünmüyor. Gözlerinin önünde, aile içindeki hay huy arasında, "fareciğim" diye çağırdığı ufak tefek bir adamı kollarında sallayan bir Chantal canlanıyor. Bu imgeye, bir başka imge ekleniyor; bilinmeyen bir hayranından gelen mektupları, serüven vaatlerini yumurtasının içinde boğmamak için kıskançlıkla saklayan bir Chantal. O Chantal, Chantal'a benzemiyor; o Chantal onun sevdiği Chantal değil; bir Chantal görüntüsü yalnızca. İcini tu-

haf bir yok etme isteği kaplıyor ve çocukların kopardıkları yaygaradan zevk alıyor. Odanın altını üstüne getirmelerini istiyor, Jean-Marc'ın vaktiyle sevdiği, ama şimdi bir görüntüye dönüşmüş olan o küçük dünyayı yerle bir etmelerini istiyor.

"Kardeşim," diye konuşmasını sürdürüyor görümce, "onun yanında pek cılız kalıyordu, anlıyor musunuz beni, çok cılız..." gülüyor, "...sözcüğün tüm anlamlarıyla. Anlıyor musunuz, anlıyor musunuz?" Yeniden gülüyor. "Bu arada, size bir öğüt verebilir miyim?"

"İstiyorsanız."

"Çok özel bir öğüt!"

Ağzını yaklaştırdı ve ona bir şeyler anlattı, ne var ki, dudakları Jean-Marc'ın kulağına değdiği için, sesler hışırtıya dönüştü ve sözlerini anlaşılmaz kıldı.

Görümce geri çekilip güldü: "Buna ne diyorsunuz?"

Jean-Marc bir şey anlamamıştı ama o da güldü.

"Ah, bu anlattığım çok hoşunuza gitti!" diyor görümce ve ekliyor: "Size bunun gibi daha birçok şey anlatabilirim. Oh, biliyor musunuz, bizim aramızda saklı gizli yoktu. Onunla aranızda sorunlar çıkacak olursa, bana söyleyin, size en iyi aklı ben verebilirim!" Gülüyor: "Nasıl boyunduruk altına alınacağını bilirim ben onun!"

Ve Jean-Marc düşünüyor: Chantal, görümcesinin ailesinden her zaman düşmanca duygularla söz etti. Nasıl olur da görümcesi ondan bu kadar açık bir sevgiyle söz edebilir? Bu durumda, Chantal'ın onlardan nefret etmiş olması ne anlama gelir? İnsan nasıl olur da hem nefret eder, hem de nefret ettiği şeye bu kadar kolaylıkla uyum sağlar?

Yandaki odada çocuklar ortalığı kırıp geçiriyordu; görümce o yöne doğru bir işaret yaparak gülümsedi ve şunları söyledi: "Çocuklar sizi rahatsız etmiyor, görüyorum! Siz de benim gibisiniz. Biliyor musunuz, ben çok

düzenli bir kadın değilimdir; hareketten hoşlanırım, değişiklikten hoşlanırım, gürültüden patırtıdan hoşlanırım, kısacası, yaşamayı severim!"

Fonda çocuk çılgınlıkları, Jean-Marc düşüncelerini sürdürüyor: Chantal'ın nefret ettiği şeye böylesine kolayca uyum sağlaması, gerçekten çok hayran olunacak bir şey mi? İki ayrı yüze sahip olmak gerçek bir başarı mı? Jean-Marc, Chantal'ın reklam dünyasında çağrısız bir konuk, bir casus, maske takmış bir düşman, gizli bir terörist gibi olmasından vaktiyle hoşlanmıştı. Ne var ki bir terörist değil, daha çok, politik terminolojiye başvuracak olursa, bir işbirlikçiydi. Nefret edilecek bir iktidarı, kendini onunla özdeşleştirmeksizin kullanan, kendini ondan bütününü ayrı tutmakla birlikte onun hesabına çalışan ve günün birinde, kendisini yargılayanların karşısında, savunma olarak, ikiyüzlü olduğunu ileri sürecek olan biri.

35

Chantal, kapının eşiğinde durdu ve şaşkın durumda, bir dakika kadar kalakaldı, çünkü Jean-Marc da, görünmesi de onun geldiğini fark etmiyordu. Uzun süredir duymadığı o tiz ses kulaklarında çınlıyordu: "Siz de benim gibisiniz. Biliyor musunuz, ben çok düzenli bir kadın değilimdir; hareketten hoşlanırım, değişiklikten hoşlanırım, gürültüden patırtıdan hoşlanırım, kısacası, yaşamayı severim!"

Görümcesi, gözlerini sonunda ona çevirdi. "Chantal," diye bağırdı, "ne sürpriz, değil mi?" Ve öpmek üzere

ona doğru koştı. Chantal, dudaklarının kenarında, görümcesinin ağzının ıslaklığını duyumsadı.

Chantal'ın ortaya çıkmasının yarattığı sıkıntılı durum, kızlardan birinin içeri girmesiyle bozuldu. "Bu bizim küçük Corinne'imiz," diye tanıttı görümce onu Chantal'a; sonra çocuğa dönerek, "Yengene merhaba de," dedi, ne var ki kız, Chantal'a hiç aldırmadan, çişini yapmak istediğini söyledi. Görümce, hiç duraksamadan, evin içini çok iyi biliyormuş gibi, Corinne ile birlikte koridora yöneldi ve tuvalet kapısının ardında kayboldu.

"Tanrım," diye mırıldandı Chantal, görümcesinin yokluğundan yararlanarak. "Yerimizi nasıl keşfedebildiler?"

Jean-Marc omuz silkti. Görümce, hem koridorun, hem de tuvaletin kapısını ardına kadar açık bıraktığından, birbirlerine fazla bir şey söyleyecek durumda değillerdi. Klozete akan çiş şırıltısına ek olarak, zaman zaman bir şeyler söyleyen çocuğun ve ailesi hakkında ona bilgi veren görümcesinin sesi salona kadar geliyordu.

Chantal anımsıyor: Bir gün, villada tatildeyken tuvalete kapanmıştı; birden kapının kolunu biri çevirmek istedi. Tuvaletteyken konuşmaktan nefret ettiğinden, cevap vermiyordu. Sabırsız davranan kişiyi yatıştırmak için, evin öte yanından biri bağırdı: "İçeride Chantal var!" Bunu öğrenmesine karşın sabırsız kişi, onun ses çıkarmamasını protesto edercesine kapının kolunu birkaç kez daha kurcaladı.

Sifonun sesi çiş sesini sona erdirdi, oysa Chantal hâlâ, nereden geldikleri belli olmayan seslerin her yana yayıldığı betonarme büyük villayı düşünüyor. Görümcesinin sevişirken çıkardığı sesleri duymaya alıştı (çıkarıcıları gereksiz seslerle onu, cinsel yönden çok, ahlaki yönden kışkırtmak, böylelikle, gizliliğe karşı olduklarını kanıtlamak istiyorlardı); bir gün, sevişme sesleri yine ku-

lağına kadar geldi, ne var ki bir süre sonra bu seslerin, ses geçiren o evin öte yanında yatan astımlı büyükannenin soluk alıp verirken çıkardığı sesler olduğunu anladı.

Görümce salona geri döndü. "Haydi git," dedi Corinne'e, o da öteki odaya, çocukların yanına koştu. Sonra, Jean-Marc'la konuşmaya başladı: "Kardeşimi terk ettiği için Chantal'ı suçlamıyorum. Onu belki de daha önce terk etmeliydi. Onu yalnızca, bizi unuttuğu için suçluyorum."

Sonra Chantal'a döndü: "Ne de olsa, Chantal, biz senin yaşamının büyük bir bölümünü oluşturunuz! Bizi yok sayamaz, silip atamaz, geçmişini değiştiremezsin! Geçmişin neyse o olarak kaldı. Bizlerle mutlu olmadığını ileri süremezsin. Yeni hayat arkadaşına, onu her zaman beklediğimizi söyledim!"

Chantal, onun söylediklerini dinliyor ve kendi kendine, o ailenin içinde çok uzun süre onlardan başka olduğunu belli etmeden yaşadığını, öyle ki, görümcesinin bu yüzden –neredeyse– haklı olarak, onlarla ilişkisini bütünüyle kesmiş olmasından üzüntü duyabildiğini düşünüyordu. Evliliği boyunca neden bu kadar nazik ve yumuşak başlı davranmıştı? O dönemdeki davranışına ne ad vereceğini kendisi de bilemiyordu. Uysallık mı? İkiyüzlülük mü? Umursamazlık mı? Disiplin mi?

Oğlu hayattayken sürekli gözaltında geçen o kolektif yaşamı, ortak uygunsuz davranışlarıyla, yüzme havuzunun başında herkesin neredeyse zorunlu aşırı çıplaklığıyla, tuvaletlerde ondan önce olup biten, buna karşın ince fakat akıl karıştırıcı izlerini sezinlediği masum fakat gereksiz iç içeliğiyle –neredeyse olduğu gibi– kabullenmeye hazırdı. Bütün bunlardan hoşlanıyor muydu? Hayır, çok iğrenç buluyordu, ne var ki bu, yumuşak, sessiz, çatışmasız, boyun eğmiş, neredeyse üzüntüsüz, biraz alaycı, ama hiçbir zaman başkaldırıcı olmayan bir duy-

guydu. Oğlu ölmemiş olsaydı, yaşamının sonuna kadar böyle yaşayabilirdi.

Chantal'ın odasında tepinmeler arttı. Görümce bağırdı: "Susun!" Ne var ki sesi, kızgın değil, neşeliydi, çocukların şamatasını azaltmak yerine, o şamataya katılmak ister gibiydi.

Chantal, sabredemeyip odasına giriyor. Çocuklar koltukların üzerinden atlıyorlar, ne var ki Chantal onları görmüyor; büyülenmiş gibi, dolaba bakıyor; dolabın kapağı ardına kadar açık ve önünde, yerde, sutyenleri, slipleri darmadağın duruyor, aralarında da mektuplar. Ancak bundan sonra, yaşça en büyükleri olan kızın, sutyenlerden birini başına doladığını, sutyenin külahlarından birinin de saçlarının üzerinde bir Kazak süvarisinin miğferi gibi durduğunu fark ediyor.

"Şuna da bakın!" Görümce, Jean-Marc'ın omzuna elini dostça koymuş gülüyor. "Bakın, bakın! Bir maskeli balo yapıyorlar sanki!"

Chantal, yere atılmış mektupları görüyor. Öfkesi tepesine çıkıyor. Kendisine aşağılayıcı davrandıkları, onun da, bedenini bastıran ateş yüzünden kafa tutamadığı yazı uzmanının bürosundan çıkalı bir saat kadar oluyor. Şu anda, kendini suçlaması artık canına yetti. Bu mektuplar onun için artık utanç duyması gereken gülünç birer giz değil; bundan böyle Jean-Marc'ın ikiyüzlülüğünün birer kanıtı, onun sinsiliğinin, ihanetinin birer kanıtı.

Görümce, Chantal'ın buz gibi tepki verdiğinin farkına vardı. Bir yandan konuşup gülerken, öte yandan çocuğa doğru eğilip sutyeni çözdü ve çamaşırları toplamak için yere çömeldi.

"Hayır, hayır, rica ederim, bırak," diyor Chantal, kesin bir ses tonuyla.

"Nasıl istersen, nasıl istersen, ortalığı düzeltmek istemiştin."

“Biliyorum,” diyor Chantal, dönüp Jean-Marc’ın omzuna yeniden yaslanan görümcesine; Chantal, birlikte keyiflerinin yerinde olduğu, kusursuz bir çift oldukları, gözetleyen, casusluk yapan bir çift oldukları izlenimine kapılıyor. Hayır, dolabın kapağını kapatmaya hiç niyeti yok. O kapağı, yağmalamanın bir kanıtı olarak açık bırakıyor. Kendi kendine şöyle diyor: Bu ev benim evim ve ben burada yalnız başıma kalmak, burada en görkemli ve en büyük yalnızlık içinde olmak için sonsuz bir istek duyuyorum. Ve bunu bu kez yüksek sesle söylüyor: “Bu ev benim evim ve hiç kimsenin dolaplarımı açıp özel eşyalarımı elini sürmeye hakkı yok. Hiç kimsenin.” Tekrarlıyorum: hiç kimsenin.”

Bu son sözcük, görümcesinden çok, Jean-Marc için söylenmişti. Ne var ki, davetsiz konunun önünde bir şeylerin ortaya çıkmasına meydan vermemek için, sözlerini hemen yalnızca görümcesine yöneltti: “Rica ederim, çık buradan.”

“Kimse senin özel eşyalarını karıştırmadı,” diyor görümce, kendini savunmak için.

Chantal, cevap olarak, açık duran dolabı, yere saçılmış sutyenleri ve mektupları başıyla işaret ediyor. “Tanrım, çocuklar oyun oynadı!” diyor görümce ve çocuklar, havada öfke kokusu aldıklarından, güçlü diplomatik sezgileriyle suskun duruyorlar.

“Rica ederim,” diyor yeniden Chantal ve ona kapıyı gösteriyor.

Çocuklardan biri, masanın üstündeki tabağın içinden aldığı bir elmayı elinde tutuyor.

“Elmayı aldığın yere koy,” diyor Chantal.

“Düş görüyorum!” diye bağıyor görümce.

“Elmayı yerine koy. Kim verdi onu sana?”

“Elmayı bir çocuktan sakınıyor, düş görüyorum sanki!”

Çocuk, elmayı tabağın içine koydu, görümce onu elinden tuttu, öteki çocuklar da yanlarına geldi ve çıkıp gittiler.

36

Jean-Marc ile yalnız kalıyor ve gidenlerle onun arasında hiçbir fark görmüyor.

“Bu evi, sonunda özgür kalabilmek, kimse tarafından gözetlenmemek, öteberimi istediğim yere koyup koyduğum yerde, koyduğum gibi bulacağımdan emin olabilmek için satın almış olduğumu neredeyse unuttum,” diyor.

“Senin yanında değil, şu dilencinin yanında olduğumu birçok kez söyledim sana. Ben bu dünyanın dışındayım. Sana gelince, tam ortasında yer aldın.”

“Sen, kendini çok lüks bir dış çizgiye yerleştirdin ve bu sana hiçbir şeye mal olmuyor.”

“Ben, o lüks dış çizgiden ayrılmaya her zaman hazırım. Ama senin, kendini farklı yüzlerinle yerleştirdiğin o konformizm kalesini terk etmeye hiç niyetin yok.”

Jean-Marc, bir dakika önce, olup biteni ona açıklamak, oynadığı oyunu itiraf etmek istiyordu, ne var ki, aralarında geçen bu kısa konuşma her türlü diyalogu olanaksız kıldı. Söyleyecek hiçbir şeyi yok, çünkü bu evin onun evi olduğu, kendi evi olmadığı doğru; kendini çok lüks bir dış çizgiye yerleştirdiğini ve bunun kendisine hiçbir şeye mal olmadığını söyledi, bu da doğru. Onun kazandığı paranın beşte birini kazanıyor ve ilişkileri, bu eşitsizlikten hiçbir zaman söz etmeyecekleri konusunda vardıkları sessiz anlaşmaya dayanıyor.

İkisi de ayakta, yüz yüze duruyorlardı, aralarında bir masa vardı. Chantal, çantasından bir zarf çıkardı, zarfı yırtıp içindeki mektubu açtı: Bu, Jean-Marc'ın ona bir saat kadar önce yazdığı mektuptu. Gizli saklı davranmaya hiç gerek görmedi, hatta bu hareketini sergiliyormuş gibi davrandı. Gizli tutması gereken mektubu, onun önünde hiç bocalamadan okudu. Sonra, yeniden çantasına koydu, Jean-Marc'a göz ucuyla, neredeyse ilgisizce baktı ve hiçbir şey söylemeden odasına çekildi.

Jean-Marc, onun söylediklerini yeniden düşünüyor: "Hiç kimsenin dolabımı açıp özel eşyalarımı karıştırmaya hakkı yok." Tanrı bilir nasıl, o mektuplardan haberi olduğunu ve nereye sakladığını bildiğini anladı demek. Kendisine bunu bildiğini göstermek istiyor, buysa Jean-Marc için fark etmez. Canının istediği gibi, kendisini kale almadan yaşamaya karar vermiş. Bundan böyle, mektupları onun önünde çekinmeden okumaya hazır. Bu ilgisizlikle, Jean-Marc'ı şimdiden yok sayıyor. Onun gözünde, Jean-Marc artık orada değil. Daha şimdiden evden ayrılmış durumda.

Chantal, odasında uzun süre kaldı. Jean-Marc, da-

vetsiz konukların yarattığı dağınıklığı düzene koymakta olan elektrikli süpürgenin sinirli sesini duyuyordu. Sonra mutfığa gitti. On dakika sonra Jean-Marc'ı çağırdı. Soğuk yiyeceklerden oluşan hafif bir yemek yemek üzere masaya oturdular. Birlikteliklerinin başından bu yana ilk kez, ağızlarını hiç açmadılar. Tadını almadıkları yiyecekleri, öylesine büyük bir hızla çiğniyorlardı ki! Chantal, yeniden odasına çekildi. Ne yapacağını bilemeyen (hiçbir şey yapacak durumda değildi) Jean-Marc, pijamalarını giyip her zaman birlikte yattıkları geniş yatağa yattı. Ne var ki, bu akşam Chantal odasından çıkmıyordu. Zaman geçiyor, Jean-Marc bir türlü uyuyamıyordu. Sonunda kalktı ve kulağını onun odasının kapısına dayadı. Düzenli biçimde soluk almakta olduğunu duydu. Bu rahat uyku, bu kadar kolayca uyuyabilmiş olması Jean-Marc'ı kahrediyordu. Kulağı kapıda, öylece uzun süre kaldı ve onun, düşündüğünden çok daha güçlü olduğunu söyledi kendi kendine. Ve belki, onu en güçsüz, kendini de en güçlü olarak düşündüğünde yanılmıştı.

Aslında, kimdi güçlü olan? Aşk ülkesinin toprakları üzerinde bulunduklarında, güçlü olan belki kendisiydi. Ama o ülke ayaklarının altından kaydığında, güçlü olan Chantal, zayıf olan da kendisiydi.

38

Chantal, daracık yatağında, düşündüğü kadar rahat uyuyamıyordu; uykusu sürekli bölünüyor, tatsız ve kopuk kopuk, saçma, anlamsız ve rahatsız edecek ölçüde

erotik düşlerle uğraşıp duruyordu. Bu tür düşlerden her uyanışında içini sıkıntı basıyor. İşte, diye düşünüyor, kadın yaşamının, her kadının yaşamının gizlerinden biri, tüm bağıllık vaatlerini, tüm saflığı, tüm masumluluğu kuşku kılan gece karmaşası. Yaşadığımız yüzyılda bu durum tuhaf karşılanmıyor, ama Chantal, Clèves prensesi,¹ Bernardin de Saint-Pierre'in iffetli Virginie'sini, Avılalı Azize Teresa'yı ya da günümüzde insanlara iyilik yapmak için kan ter içinde koşuşturan Rahibe Teresa'yı zevkle düşlüyor; gecelerinden, itiraf edilemeyecek, kuşku, saçma bir çirkeften çıkar gibi çıkan, buna karşın gündüzleri yeniden el değmemiş ve erdemli birer insana dönüştürülen o kişileri düşlemekten zevk alıyor. Gecesi işte böyle geçti; her defasında, tanımadığı ve iğrenç bulduğu erkeklerle yaptığı tuhaf zevk âlemlerinden oluşan düşlerin ardından birçok kez uyanarak.

O uygunsuz zevkleri düşünde yeniden görmek istemediği için, sabah erkenden kalktı, giyindi ve küçük bir bavulun içine, kısa bir yolculuk için gerekecek bazı öteberiyi yerleştirdi. Tam hazırlanmıştı ki, Jean-Marc'ın, pijamalarıyla odanın kapısında durduğunu gördü.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu Jean-Marc.

"Londra'ya."

"Nasıl? Londra'ya mı? Neden Londra'ya?"

Ağır ağır ve üstüne basa basa şunları söyledi: "Neden Londra'ya olduğunu çok iyi biliyorsun."

Jean-Marc kızardı.

Chantal yineledi: "Çok iyi biliyorsun, değil mi?" Ve onun yüzüne baktı. Bu kez onun tepeden tırnağa kızardığını görmek, ne büyük bir zaferdi!

Jean-Marc, yanakları al al olmuş durumda, şöyle

1. Fransız yazar Madam de la Fayette'in yazdığı *La Princesse de Clèves* adlı romanın kahramanı. (Y.N.)

dedi: "Hayır, neden Londra'ya gittiğini bilmiyorum."

Chantal, onun kızarıp bozarmasını izlemekten kendini alamıyordu.

"Londra'da bir toplantımız var," dedi. "Bunu bana dün akşam bildirdiler. Sana sözünü etmeye fırsat bulamadığım gibi, söylemek de içimden gelmedi."

Jean-Marc'ın buna inanmayacağından emindi ve söylediği yalanın bu kadar açık, bu kadar uygunsuz, bu kadar küstahça, bu kadar düşmanca olması ona zevk veriyordu.

"Bir taksi çağırdım. Aşağı iniyorum. Neredeyse gelir."

Ona, hoşça kal ya da elveda anlamına gelebilecek bir gülücük gönderdi. Ve son anda, elde olmadan yapılmış bir hareketmiş gibi, sağ eliyle Jean-Marc'ın yanağına dokundu; kısa bir dokunuş oldu bu, bir-iki saniye sürdü, sonra ona sırtını döndü ve çıkıp gitti.

39

Onun dokunuşunu yanağında duyumsuyor, daha doğrusu yanağına değmiş olan üç parmağını; ve soğuk bir izlenim bu, bir kurbağa dokunduktan sonra alman izlenim gibi. Okşamaları her zaman ağır ve dingindi; Jean-Marc'a, zamanı uzatmak istiyormuş gibi geliyordu. Oysa, yanağına parmaklarını kaçırmaya dokunduruşu, okşama değil, anımsatmaydı. Onu sürükleyip götüren bir fırtınaya, bir dalgaya yakalanmış ve ona şunları söyleyebilmek için tek bir kısacık hareket yapmaya fırsat bu-

labilmiş gibi davranmıştı: “Oysa ben buradaydım! Buradan geçtim! İleride ne olursa olsun, beni unutma!”

Mekanik hareketlerle giyinirken, aralarında Londra hakkında geçen konuşmayı düşünüyor. “Neden Londra’ya?” diye sormuştu, o da, “Neden Londra’ya olduğunu çok iyi biliyorsun,” demişti. Bu, ona son yazdığı mektuba yapılmış açık bir göndermeydi. “Çok iyi biliyorsun,” demekle şunu anlatmak istiyordu: Mektuptan haberin var. Ama posta kutusundan aldığı o mektuptan, yalnızca onu ona gönderen ile o mektubu alanın haberi olabilirdi. Başka deyişle, Chantal zavallı Cyrano’nun maskesini düşürdü ve ona şunu söylemek istedi: Beni Londra’ya davet eden sensin, ben de senin bu isteğine uyuyorum.

Ama mektupları kendisinin yazdığını keşfettiyse (Tanrım, Tanrım, bunu nasıl sezebildi?), neden bu kadar kötü karşıladı? Neden bu kadar acımasız davranıyor? Mademki her şeyi anladı, bu davranışın nedenlerini neden anlayamadı? Kendisinden kuşku duymasına neden olacak ne yapmış olabilir ki? Bütün bu soruların ardında, kesin olan tek bir şey var: Jean-Marc, onun neden böyle davrandığını anlayamıyor. Chantal da zaten hiçbir şey anlamadı. Düşünceleri karşıt yönlere yöneldi ve ona öyle geliyor ki, bir daha kesişmeyecek.

Chantal’ın duyduğu acı, dinginleşmesine yol açmıyor, tersine, yarayı deşip derinleştirmek ve bir haksızlık gibi, herkesin görebileceği biçimde taşımak istiyor. Aralarında doğan anlaşmazlığı açıklamak için, Chantal’ın geri dönmesini bekleyecek sabrı yok. Bunu yapmanın en mantıklı davranış olacağını içinin ta derinlerinde biliyor, ne var ki çektiği acı, mantık falan dinlemek istemiyor; Chantal’ın kendine özgü, mantıklı olmayan mantığı var. Onun mantıklı olmayan mantığı, dönüşünde Chantal’ın kendi evini boş, onsuz, artık kendi başına kalmak, gözetlenmemek isterken söylediği gibi bulmasını istiyor. Ce-

bine biraz kâğıt para, yani tüm parasını koyuyor, sonra bir an, anahtarları alıp almamak için duraksıyor. Sonunda, anahtarları girişteki küçük masanın üzerine bırakmaya karar veriyor. Chantal, anahtarları gördüğünde, onun bir daha dönmeyeceğini anlayacak. O evde yalnızca, dolabın içindeki birkaç ceketle birkaç gömlek, kütüphanedeki birkaç kitap anı olarak kalacak.

Ne yapacağını bilmeden evden çıkıyor. Önemli olan, artık onun olmayan o evden çıkıp gitmek. Daha sonra nereye gideceğine karar vermeden çıkıp gitmek. Ancak kendini sokakta bulduğu zaman, bunu düşünmeye kendine izin verecek.

Ne var ki, aşağıya iner inmez, kendini gerçeğin dışında bulmuş gibi tuhaf bir duyguya kapılıyor. Kaldırımın ortasında durup düşünmesi gerek. Nereye gitmeli? Kafasının içinde, birbirini tutmayan düşünceler var: Onu her zaman yürekten karşılayan, köylü yakınlarının bulunduğu Périgord'a gitmeli; yok, Paris'teki ucuz otellerden birine gitmeli. Bunları düşünürken kırmızı ışıktaki bir taksi duruyor. Taksiye el sallıyor.

40

Sokakta, Chantal'ı bekleyen taksi falan yoktu tabii ve nereye gideceği hakkında hiçbir fikri de yoktu. O kararı da içine düştüğü ve bir türlü bastıramadığı kargaşa yüzünden bir anda almıştı. O anda, istediği tek bir şey var: onu en azından bir gün, bir gece görmemek. Paris'teki bir otelde bir oda tutmayı düşündü, ama bu dü-

şünce ona hemen ahmakça göründü: Gün boyunca ne yapacaktı? Pis kokularını solumak için sokaklarda mı dolaşmalı? Bir odaya mı kapanmalı? Peki, o odada ne yapacak? Sonra, bir arabaya atlayıp kırık bir yere, rastgele bir yere gitmeyi, orada sakın bir yer bulup bir-iki gün kalmayı düşündü. İyi de, nereye?

Nasıl olduğunu bilemeden, kendini bir otobüs durağının yakınında buldu. İçinden, gelen ilk otobüse binip son durağa kadar gitmek geçti. Otobüs geldi; tabelasına baktığında, geçtiği duraklar arasında Nord Garı'nın da bulunduğunu hayretle gördü. Londra'ya kalkan trenler oradan hareket ediyordu.

\ Rastlantıların oluşturduğu bir komplo tarafından yöneltildiği izlenimine kapılıyor ve bir iyilik meleşinin yardımına geldiğine inandırmak istiyor kendini. Londra: Jean-Marc'a oraya gittiğini söylemesinin nedeni yalnızca, onun maskesinin düştüğünü bildirmektir. Şimdiyse, aklına bir düşünce geliyor: Jean-Marc, belki de onun Londra'ya gitme kararını ciddiye aldı; onu belki de garda bekleyecek. Ve bu düşünceye, daha zayıf, küçücük bir kuşun zor duyulan ötüşü kadar zayıf bir başka düşünce ekleniyor: Jean-Marc oradaysa bu tuhaf anlaşmazlık sona erer. Bu düşünce, bir okşama gibi geliyor ona, ama çok kısa süren bir okşama, çünkü hemen ardından, ona yeniden baş kaldırıyor ve her türlü özlemi geri itiyor.

İyi ama nereye gidecek, ne yapacak? Peki, gerçekten Londra'ya gitse? Söylediği yalanı gerçekleştirse? Britannicus'un adresinin hâlâ not defterinde olduğunu anımsıyor. Britannicus: Kaç yaşında olabilir? Onunla birlikte olmasının, dünyanın en olmayacak işi olduğunu biliyor. Eee, yani? Ne olursa olsun. Londra'ya gidecek, orada dolaşacak, otelde bir oda tutacak ve ertesi gün Paris'e dönecek.

Sonradan, bu düşünce hoşuna gitmiyor. Evden ayrı-

lirken, özgürlüğüne kavuşacağını düşünüyordu, ama böyle yapmakla, aslında kendini bilmediği ve denetleyemediği bir gücün güdümüne teslim etmiş oluyor. Londra'ya gitmek, gülünç rastlantıların kulağına fısıldadığı bu karar, bir delilik. Bu rastlantılar komplosunun onun hesabına çalıştığını neden düşünüyor ki? Bunu bir iyilik meleği olarak neden kabul ediyor? Bu melek, ya aslında bir kötülük meleğiye ve onu mahvetmek istiyorsa? Kendi kendine söz veriyor: Otobüs, Nord Garı'nda durduğunda, yerinden kıpırdamayacak, yola devam edecek.

Ne var ki, otobüs durduğunda, kendini aşağı inerken yakalıyor. Ve bilmediği bir güç onu çekiyormuş gibi, gar binasına yöneliyor. Kocaman salonda, yukarı çıkan, Londra yolcularının beklemesine ayrılmış salona çıkan mermer merdiveni görüyor. Kalkış saatlerine bakmak istiyor, ne var ki daha bunu yapmadan, gülüşmeler arasında birinin ona seslendiğini işitiyor. Olduğu yerde kalıyor ve iş arkadaşlarının merdivenin basamaklarında grup halinde durduğunu görüyor. Kendilerini fark ettiğini anladıklarında, daha da yüksek sesle gülmeye başlıyorlar. İyi bir şaka yapmış, müthiş bir oyun oynamış kolej öğrencilerinden farkı yoktu hepsinin.

"Seni bizimle birlikte nasıl getireceğimizi biliriz biz! Bizim bugün burada olacağımızı bilseydin, her zaman olduğu gibi, bir mazeret uydururdun kesinlikle! Seni kaçak seni!" Ve yeniden hep birlikte kahkahayı koyuverdiler.

Chantal, Leroy'nun Londra'da bir toplantı planladığını biliyordu, ama bu toplantının üç hafta sonra olacağını düşünüyordu. Nasıl oluyor da bugün hep birlikte burada bulunuyorlardı? Bir kez daha o tuhaf duyguya, olup bitenlerin gerçek olmadığı, olamayacağı duygusuna kapılıyor. Ne var ki bu şaşkınlığı bir başka şaşkınlık hemen siliyor. Böyle bir rastlantının aklının ucundan geç-

memesine karşın, iş arkadaşlarına garda rastlamış olmak-
tan, ona böyle bir sürpriz hazırlamış olmalarından içten-
likle mutluluk duyuyor.

Merdivenleri çıkarken, genç bir hanım arkadaşı ko-
luna giriyor ve Chantal, Jean-Marc'ın onu, kendisine ait
olabilecek bir yaşamdan her zaman çekip almış olduğu-
nu düşünüyor. Ona şu sözleri söylediğini duyar gibi olu-
yor: "Kendini dünyanın merkezine yerleştirdin." Bir de:
"İyice konformizm kalesine kapattın kendini." Bu sözle-
rin cevabını ona şimdi veriyor: "Evet öyle yaptım. Ve
orada kalmamı engelleyemeyeceksin."

Kolunu bırakmamış olan genç arkadaşı onu yolcu
kalabalığının ortasında, perona inen bir başka merdive-
nin başında kontrol için duran polislere doğru götürüyor.
İçkiden başı dönüyormuş gibi, Jean-Marc'la yaptığı ses-
siz tartışmayı kafasının içinde sürdürüyor ve ona şöyle
saldırıyor: Konformizmin kötülük, karşıtının da iyilik
olduğuna hangi yargıç karar vermiş? Uyum sağlamak,
başkalarına yaklaşmak demek değil mi? Konformizm,
herkesin aynı noktaya yöneldiğı, birbiriyle buluştuğı,
yaşamın daha yoğun, daha canlı ve daha ateşli olduğı o
yer değil mi?

Merdivenin yukarisından Londra trenini görüyor;
modern ve zarif ve kendi kendine şu sözleri ekliyor: Bu
dünyada doğmuş olmak ister şans, ister şanssızlık olsun,
yaşamını burada geçirmenin en iyi yolu, benim şu anda
yaptığım gibi, ilerleyip giden neşeli ve gürültücü bir ka-
labalığa kendini bırakmaktır.

Jean-Marc, taksiye binince şoföre, "Nord Garı'na!" dedi ve bu onun gerçekle yüz yüze geldiği an oldu. Evden ayrılabilir, anahtarları Sen Nehri'ne atabilir, sokakta yatıp kalkabilir, ama Chantal'dan uzaklaşmaya gücü yok. Onu garda bulmaya gitmek, umutsuz bir davranış, ama Londra treni elindeki tek ipucu, ona sezdirdiği tek iz ve Jean-Marc, ona doğru yolu gösterme olasılığı yok denecek kadar az da olsa, bu ipucunu gözardı edemez.

Gara vardığında, Londra treni peronda duruyordu. Merdivenleri dörder dörder çıkarak biletini aldı; yolcuların çoğu trene binmişti; sıkı biçimde denetlenen perona son yolcu olarak indi; polisler tren boyunca, patlayıcıları bulmak üzere yetiştirilmiş Alman bekçi köpekleriyle dolaşıp duruyordu; fotoğraf makineleri boyunlarında asılı duran Japonlarla dolu vagonuna bindi; yerini buldu ve oturdu.

İşte tam o anda, yaptığı şeyin saçmalığının farkına vardı. Aradığı kadının içinde olmasına hiç olanak bulunmayan bir trende şu anda. Üç saat sonra Londra'da olacak ve neden orada olduğunu bilemeyecek; daha doğrusu, dönüş yolculuğu için nereden para bulacağını bilemeyecek. Şaşkın, eli böğründe, yerinden kalkıp perona indi; kafasının içinde, belli belirsiz, eve dönme düşüncesi vardı. Ama anahtar olmadan eve nasıl girebilir? Anahtarları, girişteki küçük masanın üzerine bırakmıştı. Derken aklı başına geliyor; o hareketin, kendine karşı oynadığı bir oyun, bir duygusal maskaralıktan başka bir şey olmadığını şimdi biliyor. Kapıcıda ikinci bir anahtar var, ne zaman isterse, o anahtarı ona hiç duraksamadan verebilir. İki arada bir derede kalmış durumda, peronun ucuna baktı ve tüm çıkışların kapatılmış olduğunu gördü. Bir

polis memurunu durdurarak, dışarı nasıl çıkabileceğini sordu; polis, buna olanak bulunmadığını açıkladı; güvenlik nedeniyle, bu trene girince, bir daha dışarı çıkılamıyordu; her yolcu, bomba yerleştirmedeğinin canlı bir garantisi olarak trende kalmak zorundaydı; İslamcı teröristler, İrlandalı teröristler vardı; bunların tek düşü, denizaltından geçen tünelde bir kıyım gerçekleştirmektir.

Yeniden trene bindi, bir kadın kontrolör ona gülümsedi, tüm öteki görevliler de gülümsediler ve Jean-Marc kendi kendine şöyle dedi: Ölüm tünelinin içine fırlatılan bu füzede, can sıkıntısına savaş açmış olan Amerikalı, Alman, İspanyol, Koreli turistlerin büyük savaşlarını gerçekleştirmek için yaşamlarını tehlikeye atmaya hazır olarak içinde beklediğı bu füzede insanlara demek böyle, çoğalan ve yoğunlaşan gülücüklerle eşlik ediyorlar. Oturdu ve -tren hareket eder etmez- Chantal'ı aramak için yerinden kalktı.

Birinci sınıf bir vagona girdi. Ortadaki koridorun bir yanında tek kişilik, öte yanında iki kişilik koltuklar vardı; vagonun ortasında da koltuklar yüz yüze döndürölmüştü, öyle ki, yolcular yüksek sesle, karşılıklı birbirleriyle konuşuyorlardı. Chantal, o yolcuların arasındaydı. Sırtı ona dönmüktü: Modası geçmiş topuzuyla başının son derece dokunaklı ve neredeyse tuhaf biçiminden tanıdıktı onu. Pencerenin yanına oturmuş, ateşli konuşmalara o da katılıyordu; yanındakiler iş arkadaşlarından başkası olamazdı; demek ki yalan söylememiştir! Jean-Marc'a hiç doğru değilmiş gibi gelmişti ama hayır, yalan söylememiştir.

Jean-Marc, öylece hareketsiz duruyordu; birçok insanın güldüğünü duyuyor, bu arada Chantal'ın gülüşünü onlarınkinden ayırt ediyordu. Neşeliydi. Evet, neşeliydi ve bu, Jean-Marc'ı kahrediyordu. Onun, o zamana kadar hiç bilmediğı, canlılık dolu hareketlerini gözliyordu. Ne söylediğini işitiyordu ama canlı hareketlerle kalkıp

inen elini görüyordu; o eli tanımasına olanak yoktu; bir başkasının eliydi bu; Chantal'ın ona ihanet ettiği izlenimi içinde değildi, başka bir şeydi bu. Chantal onun için var olmayı sürdürmüyordu artık, bir başka yere gitmiş, bir başka yaşama geçmişti, öyle ki, ona o yeni yaşamında rastlasa tanıyamayacaktı.

42

Chantal, kavgacı bir ses tonuyla şöyle dedi: "Nasıl oldu da bir Troçkist, dine dönebildi? Mantık bunun neresinde?"

"Sevgili dostum, Marx'ın ünlü formülünü bilirsiniz: dünyayı değiştirmek."

"Elbette bilirim."

Chantal, pencerenin yanında, hanım iş arkadaşlarının en yaşlısının, hani şu, parmakları yüzük dolu seçkin olan hanımefendinin karşısında oturuyordu; onun yanında oturan Leroy, sözünü sürdürdü: "Oysa yüzyılımız, bizim çok müthiş bir gerçeği anlamamızı sağladı: İnsan, dünyayı değiştirebilecek çapta bir yaratık değil, hiçbir zaman da olamayacak. Devrimci olarak benim deneyimlerimden çıkardığım temel sonuç bu. Bu sonucu zaten, yüksek sesle söylemese de herkes kabul etmiş durumda. Ama bir başka sonuç var ki, daha da uzağa gidiyor. Dinsel sonuç; şöyle diyor: İnsanın, Tanrı'nın yarattığını değiştirmeye hakkı yoktur. Bu yasağa sonuna kadar uymak gerekir."

Chantal ona büyülenmiş gibi bakıyordu. Leroy, ders veren biri gibi değil, bir kışkırtıcı edasıyla konuşuyordu.

İşte Chantal'ın onda sevdiği şey: yaptığı her şeyi, devrimcilere ya da öncülere özgü vazgeçilmez geleneğe uyararak, kışkırtmaya dönüştüren bir insanın kuru ses tonu; üzerinde herkesin uzlaşmaya varmış olduğu gerçekleri bile söylese, "burjuva zihniyetini şaşırtmayı" hiç unutmuyor. Zaten en kışkırtıcı gerçekler ("burjuvaların potası"nda), onlar iktidara geldiklerinde, üzerinde en çok uzlaşmış gerçeklere dönüşmüyor mu? Uzlaşma her an kışkırtmaya dönüşebilir, kışkırtma da uzlaşmaya. Önemli olan, hangi tutumu benimsemiş olursa olsun, insanın sonuna kadar gitme iradesini göstermesi. Chantal, Leroy'yu 1968'deki öğrenci hareketinin fırtınalı toplantılarında, mantıklı ve kuru bir ses tonuyla, tüm direnmelerine karşın sağduyunun yenik düşmeye mahkûm olduğu sloganları söylerken düşünüyor: Burjuvazinin yaşamaya hakkı yoktur; işçi sınıfının anlamadığı sanat yok olmalıdır; burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden bilimin değeri yoktur; bu bilgileri öğretmenler üniversiteden kovulmalıdır; özgürlüğün düşmanlarına özgürlük yok. Savurduğu iri cümleler ne kadar saçma olursa, bundan o kadar gurur duyuyordu, çünkü ancak çok zeki biri, saçma düşüncelere mantıklı bir anlam kazandırabilirdi.

Chantal cevap verdi: "Tamam, her türlü değişimin zararlı olduğunu ben de düşünüyorum. Ne var ki, bu durumda, dünyayı değiştirmeye karşı koruma görevi bize düşüyor. Ne yazık ki insanlar dünyanın uğradığı çığınca değişimlerin önüne geçmeyi beceremiyorlar..."

"...oysa insan bu değişimlerin basit bir aracından başka bir şey değil," diye söze girdi Leroy: "Bir lokomotifin icadı, bir uçak planının tohumunu içinde taşır, buysa, bizi kaçınılmaz olarak kozmik bir füzenin yapımına götürür. Bu mantığı, şeyler kendi özünde barındırır, başka deyişle bu, Tanrı'nın tasarladığı şeyin bir parçasıdır. İnsanlığı tümüyle değiştirip yerine bir başka insanlık koya-

bilirsiniz, ama bisikletten füzeye doğru giden gelişimin önüne hiçbir biçimde geçemezsiniz. Bu gelişimin mimarı insan değildir; insan yalnızca bir uygulayıcıdır. Hatta zavallı bir uygulayıcı, çünkü uygulamakta olduğu şeyin anlamından haberi yoktur. Bu anlamı yaratan biz değiliz, Tanrı; bize gelince, dünya üzerindeki görevimiz O'na itaat etmek ve kendi iradesini yerine getirmesini sağlamak.”

Chantal gözlerini yumdu. O tatlı “uygunsuz bir aradalık” sözü geldi aklına ve onu derinden etkiledi; içinden kendi kendine yineledi: “Düşüncelerin uygunsuz bir aradalığı.” Birbiriyle hiç bağdaşmayan bu tutumlar, nasıl oluyor da aynı kafanın içinde, aynı yatağı paylaşan iki metres gibi yan yana olabiliyordu? Eskiden, bu durum onu neredeyse iğrendiriyordu, oysa bugün bundan hoşlanıyor; çünkü, Leroy'nun eskiden söyledikleri ile bugün söyledikleri arasındaki karşıtlığın hiç önemi yok. Çünkü bütün düşünceler eşdeğerde. Çünkü bütün bu sözler ve takınılan tutumlar aynı değeri taşıyor, birbiriyle sürtüşebilir, kesişebilir, birbirini okşayabilir, birbiriyle karışabilir, birbirini mıncıklayabilir, oynayabilir, çiftleşebilir. Chantal'ın karşısından tatlı ve hafifçe titrek bir ses yükseldi: “Ama bu durumda, bizim bu dünyada ne işimiz var? Neden yaşıyoruz?” Bu, Leroy'nun yanında oturan ve ona hayran olan Hanımefendi'nin sesiydi. Chantal, Leroy'nun şimdi iki kadınla birlikte olduğunu ve bir seçim yapması gerektiğini düşünüyor. Bu seçim, romantik bir kadın ile iki yüzlü bir kadın arasında olacak; güzel inançlarından vazgeçmek istemeyen, buna karşın (Chantal'ın fantezisine göre), o anda kendisine dönen iblis yüzlü kahramanı tarafından ayaklar altına alındığını görüp açıkça ortaya koymadığı bir istekle bu inançları ona karşı yalvarırcasına savunan o zayıf sesi duyuyor:

“Neden mi yaşıyoruz? Tanrı'ya bol bol insan eti sağ-

lamak için. Çünkü, sevgili hanımefendiciğim, İncil bizden yaşamın anlamını araştırmamızı istemiyor. Bizden istediği yalnızca döllemek ve döllemek. Birbirinizi seviniz ve dölleyiniz. Bunu iyi anlayın: 'Birbirinizi seviniz'in anlamını belirleyen, ardından gelen 'dölleyiniz' sözcüğü. Dolayısıyla, o 'birbirinizi seviniz' sözü hiçbir biçimde esirgeyen, bağışlayan sevgiyi, Tanrı sevgisini ya da tutkulu sevgiyi kastetmiyor; yalnızca ve basitçe 'sevişiniz!', 'çiftleşiniz!' (sesine daha yumuşak bir ton katıp ona doğru eğiliyor) 'düzüşünüz!' anlamına geliyor." (Kadın, kendini bütünüyle ona adanmış bir çömez gibi, uysallıkla Leroy'nun gözlerinin içine bakıyor.) "İnsan yaşamının anlamı, tek anlamı işte bu. Geriye kalan ne varsa boş söz."

Leroy'nun akıl yürütmesi bir ustura gibi keskin; ve Chantal onunla aynı düşüncede: İki varlığı yücelten aşk, bağlılık, bir insanın tek bir insana tutkuyla bağlanması anlamında aşk diye bir şey yok, hayır böyle bir şey yok. Var olsa bile, yalnızca kendi kendini cezalandırma, isteyerek körleşme, manastıra kapanma olarak var. Kendi kendine, benzeri davranışlara rastlansa bile, aşkın var olmaması gerektiğini söylüyor ve bu düşünce ona acı vermiyor, tersine, bedenini baştan aşağı sevinç sarıyor. Tüm erkekleri kucaklayan gül eğretilemesini düşünüyor ve kendi kendine, şimdiye kadar bir aşk hapishanesinde yaşamış olduğunu, bundan böyle gül eğretilemesine uygun davranacağını, kendini onun baş döndürücü kokusuna bırakacağını söylüyor. Bunları düşündüğü anda, Jean-Marc'ı anımsıyor. Evde mi kaldı? Yoksa çekip gitti mi? Bu soruları kendi kendine hiç heyecan duymadan soruyor: Roma'da yağmur yağıp yağmadığını, New York'ta havanın güzel olup olmadığını sorar gibi.

Ona karşı son derece kayıtsız kalsa da, Jean-Marc'ın anısı yine de Chantal'ın başını döndürüyor. Vagonun dip tarafında, biraz önce bir adamın ona sırtını dönüp öteki

vagona geçtiğini görmüştü. Jean-Marc onu görmüş de bakışlarından kaçıyormuş gibi gelmişti ona. Gerçekten o muydu? Bu sorunun cevabını arayacağına, pencereden dışarı bakıyordu. Manzara giderek çirkinleşiyor, tarlalar daha gri bir renk alıyor ve ovalarda giderek daha çok metal sütun, beton yapı, gerili tel görülmeye başlıyordu. Hoparlörden gelen bir ses, trenin birkaç saniye sonra denizin altına ineceğini duyurdu. Gerçekten de Chantal, trenin bir yılan gibi içine kayacağı yuvarlak ve kara bir delik gördü.

43

“İniyoruz,” dedi Hanımefendi; sesinde gizleyemediği ürkek bir heyecan vardı.

“Cehenneme,” diye ekledi, Leroy’nun daha saf, daha şaşkın, daha ürkek olan öteki kadını seçtiğini varsayan Chantal. Şimdi, kendini Leroy’nun şeytansı yardımcısı gibi görüyordu. Bu kibar ve utangaç hanımefendiyi onun yatağına götürme düşüncesi ona zevk veriyordu ve bunun Londra’nın lüks bir odasındaki bir yatak değil, çevresini alevlerin, inlemelerin, dumanların ve şeytanların sardığı bir kerevet olduğunu düşünüyordu.

Dışarıda izlenebilecek bir şey yoktu artık, tren tünelin içindeydi ve Chantal, görüncesinden, Jean-Marc’tan, her türlü gözetimden, casus gibi izlenmekten uzaklaştığı izlenimi içindeydi; kendi yaşamından, yakasına yapışan, ağırlığını ona duyumsatan yaşamından uzaklaşmaktaydı sanki; aklına sözcükler geldi: “Gözden ırak” ve hiçliğe

doğru yapılan bu yolculuğun iç karartıcı değil, güle ilişkin mitosun koruyuculuğu altında, tatlı ve neşeli geçtiğini düşünmesi onu şaşırttı.

“Giderek daha derine iniyoruz,” diyor, kaygı içindeki kadın.

“Gerçeğin olduğu yere doğru,” diyor Chantal.

“Neden yaşıyoruz? Yaşamın özü nedir? Sorduğunuz bu soruların cevabının olduğu yere,” diye üsteledi Leroy. Gözlerini kadının üzerine dikti: “Yaşamın özü, yaşamı sürdürmektir: Doğurmaktır ve ondan önce gelen birleşmedir ve birleşmeden önce gelen ayartmadır, yani öpüşmeler, rüzgârda uçan saçlar, slipler, iyi kesimli sutyenler, bunlardan başka, insanları birleşmeye hazırlayan her şey, yani tıkınma, ama artık kimsenin değer vermediği o incelikli mutfak değil, tıkınmak için herkesin satın aldığı şeyler ve tıkınmayla birlikte dışarı çıkma, çünkü sevgili hanımefendiciğim, tuvalet kâğıdı ile çocuk bezinin bizim meslekte ne kadar önemli bir yeri olduğunu biliyorsunuz. Tuvalet kâğıdı, çocuk bezi, bulaşıklar ve tıkınma... Bu, insanların içinde dönüp durduğu kutsal döngüdür ve bizim misyonumuz bunu yalnızca keşfetmek, sahip çıkmak ve belirlemek değil, aynı zamanda güzel kılmak, bir şa-

dönüştürmektir. Bizim uyandırdığımız etki sayesinde tuvalet kâğıtlarının neredeyse tümü pembe renkli ve bu çok yapıcı bir olgu sevgili ve kaygılı hanımefendiciğim; bunun üzerinde derin derin düşünmenizi öneririm size.”

“Ama bu sefalet, sefalet,” diyor kadın; sesi, tecavüze uğramış gibi yakınma dolu, “makyaj yapılmış sefalet bu! Sefalet makyajcılarınız biz!”

“Evet, tamamen öyle,” diyor Leroy ve Chantal onun, “tamamen” sözünün tınısında, Hanımefendi’nin duyduğu acıdan aldığı zevki seziyor.

“Ama bu durumda, yaşamın yüceliği nerede? Yalnızca tıkınmaya, çiftleşmeye, tuvalet kâğıdına yazgılıy-

sak, kimiz biz? Ve elimizden yalnızca bunu yapmak geliyorsa, bize söyledikleri gibi, özgür varlıklar olmaktan nasıl gurur duyabiliriz?”

Chantal, kadına baktı ve onun âlem kurbanlarından biri olduğunu düşündü. Onu soyduklarını, yaşlı ve zarif bedenini zincire vurduklarını ve kendi saf gerçeklerini yüksek sesle ve yakınma dolu bir tonla yinelemeye zorladıklarını, bu arada herkesin onun gözleri önünde seviştiğini, kendini sergilediğini düşündü.

Leroy, Chantal'ın fantezilerini böldü: “Özgürlük mü? Sefaletinizi yaşarken mutsuz ya da mutlu olabilirsiniz. Özgürlüğünüz, işte bu seçimi yapmaktan ibarettir. Bireyselliğinizi, çoğunluğun oluşturduğu kazan içinde eritebilirsiniz ve bunu bozgun ya da sevinç duygusu içinde yapabilirsiniz. Bizim seçimimiz, sevgili hanımefendi, sevinç duygusu.”

Chantal, yüzünde bir gülümsemenin belirttiğini duyumsadı. Leroy'nun söylediği şeyi bütünüyle benimsedi: Tek özgürlüğümüz, acı ile zevk arasında seçim yapmaktı. Mademki her şeyin anlamsız oluşu yazgımızdı, bu anlamsızlığı bir safra gibi taşımamak, onun zevkini çıkarmayı bilmek gerekirdi. Leroy'nun duygusuz yüzüne bakıyor, o yüzden ışıyan hem sevimli, hem ahlaksız zekâyı izliyordu. Ona sempatiyle ama arzu duymadan bakıyordu ve kendi kendine (biraz önceki düşünüyeliyle bir kenara iter gibi) onun uzun zamandan bu yana tüm eril enerjisini, oluşturduğu bu keskin mantığın özüne, birlikte çalıştığı insanlar üzerinde kurduğu bu yetkeye aktardığını düşündü. Trenden birlikte incekleri ânı düşündü: Leroy sözleriyle, kendisine hayran olan kadına ürküntü vermeyi sürdürürken, o, gizlice bir telefon kabinine girecek, daha sonra arkadaşlarının hepsini ekecekti.

Japonlar, Amerikalılar, İspanyollar, Ruslar, boyunlarında asılı fotoğraf makineleriyle trenden iniyor, Jean-Marc da Chantal'ı gözden kaçırmamaya çalışıyor. Geniş insan seli birden daralarak yürüyen bir merdivende peronun altında kayboluyor. Merdivenin altında, holde, ellerinde kameralar olan insanlar, peşlerinden gelen bir meraklı kalabalığı ile bu insan selinin önünü kesiyor. Tren yolcuları durmak zorunda kalıyor. Alkışlar ve bağırışmalar duyulurken, yan taraftaki merdivenden bir çocuk grubu iniyor. Hepsinin başında birer kask var, farklı renklerde kasklar, bir sporcu kafilesi belki, genç motosikletçiler ya da kayakçılar. Filme alınanlar onlar. Jean-Marc, başların üzerinden Chantal'ı görebilmek için, ayaklarının ucuna basarak yükseliyor. Sonunda onu görüyor. Çocukların oluşturduğu sıranın öte yanında, bir telefon kabininin içinde. Ahize kulağında, konuşuyor. Jean-Marc kendine yol açmaya çalışıyor. Kameramanlardan birine çarpıyor; çok sinirlenen adam ona tekme savuruyor. Jean-Marc ona bir dirsek atıyor, adam kamerasını düşürecek gibi oluyor. Bir polis memuru yaklaşarak, çekim bitinceye kadar beklemesi konusunda onu uyarıyor. İşte o anda, bir-iki saniyelik bir süre içinde bakışları, kabin-den çıkan Chantal'ın bakışlarıyla karşılaşılıyor. Kalabalığın arasından geçmek için yeniden hamle yapıyor. Polis memuru, kolunu o kadar şiddetle büküyor ki, Jean-Marc acıdan iki büklüm oluyor ve Chantal'ı gözden yitiriyor.

Kasklı çocukların sonuncusu da geçtikten sonra, polis memuru elini gevşeterek onu serbest bırakıyor. Jean-Marc telefon kabinine bakıyor; kabin boş. Bir Fransız grubu gelip onun yanında duruyor; Jean-Marc, onların Chantal'ın iş arkadaşları olduklarını görüyor.

“Chantal nerede?” diye soruyor bir genç kıza.

Genç kız, azarlarmış gibi cevap veriyor ona: “Bunu sizin bilmeniz gerekiyor! O kadar neşeliydi ki! Trenden hep birlikte indikten sonra, ortadan kayboldu!”

Daha topluca olan bir başka kız, sinirli sinirli şöyle diyor: “Sizi trende gördüm. Ona el kol işaretleri yapıyorsunuz. Olanı biteni gördüm ben. Her şeyi berbat ettiniz.”

Leroy’nun sesi, konuşmayı bölüyor: “Gidiyoruz!”

Genç kız soruyor: “Peki, ya Chantal?”

“Adresi biliyor.”

“Bu bay,” diyor, parmakları yüzük dolu, kibar kadın, “bu bay da onu arıyor.”

Jean-Marc, kendisinin onu şahsen tanıdığı gibi, onun da kendisini tanıdığını çok iyi biliyor. Ona, “Merhaba,” diyor.

“Merhaba,” diye cevap veriyor Leroy ve ona gülümüyor: “Sizi itişip kakışırken gördüm. Herkese karşı tek başınıza.”

Jean-Marc’a, onun sesinde kendisine karşı bir yakınlık varmış gibi geliyor. Bu, içinde bulunduğu sıkıntılı durumda, ona uzatılmış, yakalamak istediği bir el sanki; bir an parlayan bir kıvılcım ve bu kıvılcım ona dostluk vaat ediyor; birbirlerini tanımayan, buna karşın aralarında birden doğan sempati sonucu, birbirlerine yardım etmek isteyen iki erkek arasındaki dostluk. Jean-Marc, güzel bir düş görmeye başlıyor sanki.

Güven duygusu içinde şöyle diyor: “Kaldığınız otelin adını söyleyebilir misiniz bana? Chantal’ın orada olup olmadığını öğrenmek istiyordum da.”

Leroy susuyor, sonra soruyor: “Otelin adını size vermedi mi?”

“Hayır.”

“Bu durumda, özür dilerim,” diyor kibarca, neredeyse üzölmüş gibi, “otelin adını size söyleyemem.”

Parlayan kıvılcım sönüyor ve Jean-Marc, polisin onu engellemesiyle içinde doğan sıkıntının omuzlarına yeniden çöktüğünü duyumsuyor. Yüzüstü bırakılmış durumda gardan çıkıyor. Nereye gideceğini bilmediğinden, sokaklarda rastgele yürümeye başlıyor.

Bir yandan yürürken, bir yandan da cebindeki paraları çıkarıp bir kez daha sayıyor. Dönüş biletini alacak kadar parası var, daha fazlası değil. Karar verirse, hemen geri dönebilir. O akşam Paris'te olabilir. En mantıklı çözüm bu tabii. Orada ne yapacak? Yapabileceği hiçbir şey yok. Yine de geri dönemez. Geri dönmeye hiçbir zaman karar veremeyecek. Chantal buradaysa, Londra'dan ayrılamaz.

\ Ne var ki, cebindeki parayı dönüş bileti için ayıracağından, bir otele gidemez, hatta bir sandviç bile yiyemez. Nerede yatacak? Kendisi hakkında Chantal'a sık sık sözünü ettiği şeyin sonunda gerçek olarak ortaya çıktığını görüyor. Tam anlamıyla toplum dışı bir kişi o, şimdiye kadar kolay yaşamış, ama bunu bütünüyle belirsiz ve geçici koşullar sayesinde sağlamış biri. İşte şimdi layık olduğu yeri buluyor, insanlar onu ait olduğu çevreye gönderiyor; bırakılmışlıklarını örtecek bir çatısı bile olmayan zavallı insanların yanına.

Chantal ile yaptığı tartışmaları anımsıyor ve yalnızca şu çocukça düşüncelerini aktarabilmek için onun o anda yanında olmasına gerek duyuyor. Görüyorsun işte, haklıydım ben, caka falan satmıyordum, gerçekten söylediğim kişiyim, toplum dışı bir insan, yersiz yurtsuz, ser-seri.

Akşam olmuş, hava soğumuştur. Bir yanında evler, öte yanında, siyaha boyanmış demir parmaklıklarla çevrili bir parkın yer aldığı bir sokakta yürümeye başladı. İleride, park boyunca uzayan kaldırımın üzerinde ağaç bir bank vardı; gidip o banka oturdu. Çok yorgundu ve içinden, bacaklarını uzatıp bankın üzerine yatmak geldi. Şöyle düşündü: Bu iş kuşkusuz böyle başlıyor. Günün birinde insan, bacaklarını bir bankın üzerine uzatıyor, sonra gece oluyor ve orada uykuya dalıyor. Günün birinde insan işte böyle yaparak serserilerin safında yer alıyor ve onlardan biri olup çıkıyor.

İşte bu yüzden, tüm gücünü kullanarak yorgunluğuna egemen oldu ve sınıfta oturan iyi bir öğrenci gibi, bankın üzerinde dimdik oturur durumda kaldı. Arkasında ağaçlar, önünde ve yolun karşı yanında evler vardı; birbirinin tıpkısı evler; beyaz boyalı, iki katlı, girişlerinde iki sütun, her katta da dört penceresi bulunan evler. Fazla kalabalık olmayan bu sokaktan geçen her insana dikkatle bakıyordu. Chantal'ı görünceye kadar orada kalmaya karar vermişti. Beklemek, onun için, ikisi için yapabileceği tek şeydi.

Birden, sağ tarafta, otuz metre kadar ileride, bir evin tüm ışıkları yandı ve içeride biri, kırmızı perdeleri çekti. Sosyetik bir grubun, bir şeyi kutlamak için orada toplandığını düşündü. Ne var ki, içeri birilerinin girdiğini görmemiş olması onu şaşırttı; acaba uzun süredir evdeydiler de ışıkları şimdi mi yakmışlardı? Ya da belki, farkında olmadan içi geçmiş, bu arada da o insanların eve geldiğini görmemişti? Tanrım, ya uyurken Chantal'ı atladıysa? Birden, olası bir "âlem" düşüncesiyle yıldırım çarpmış gibi çarpıldı; Chantal'ın sözleri kulaklarında çınladı: "Neden

Londra olduğunu çok iyi biliyorsun"; ve o "çok iyi biliyorsun" sözü, gözünün önünde çok başka biçimde canlandı: Londra, İngiliz'in, Britannicus'ün oturduğu kentti; gardan ona telefon etmiş, Leroy'dan, meslektaşlarından, herkesten onunla birlikte olmak için ayrılmıştı.

İçini kıskançlık kapladı, müthiş, acı veren bir kıskançlık; açık dolabın önünde, Chantal'ın onu aldatma olasılığı konusunda kendi kendine sorduğu bütününü kuramsal soru karşısında duyduğu soyut, düşünce ürünü kıskançlık değil, gençliğinde tanıdığı, bedenini delip geçen, ona acı veren, o katlanılması olanaksız kıskançlık. Chantal'ın, teslimiyet içinde ve isteyerek kendini başkalarına verdiğini düşünüyor ve yerinde duramıyor. Yerinden kalkıp eve doğru koşuyor. Evin bembeyaz kapısı bir lamba ile aydınlatılmış. Tokmağı çeviriyor, kapı açılıyor, içeri giriyor, kırmızı halı kaplanmış bir merdiven görüyor, yukarıdan gelen konuşmaları duyuyor, yukarı çıkıyor ve birinci kattaki sahanlığa varıyor; burada, askılık olarak kullanılan boydan boya uzatılmış bir demir çubuk var; üzerinde paltolar asılı, bu arada (kalbine ok gibi saplanan bir durum daha) kadın giysileri ile birkaç da erkek gömleği asılı. Asılı giysileri öfke içinde geçip iki kanatlı büyük bir kapının önüne geliyor, kapı da beyaza boyanmış; birden, acıyan omzundan ağır bir elin tuttuğunu fark ediyor. Geriye dönüyor ve iriyarı, tişörtlü, kollarında dövmeler olan ve ona İngilizce bir şeyler söyleyen bir adamın nefesi yüzünü yalıyor.

Giderek daha çok canını yakan ve onu merdivene doğru iten o elden kurtulmaya çalışıyor. Adama direnmeye çabaladığından, merdivenin başında dengesini kaybediyor ve tırabzana son anda yapışabiliyor. Süngüsü düşmüş olarak merdiveni ağır ağır iniyor. Dövmeli adam Jean-Marc'ı izliyor ve kapıdan çıkmak üzereyken duraksadığında, ona bağırarak İngilizce bir şeyler söyleyip kolunu kaldırıyor ve dışarı çıkmasını buyuruyor.

Seks partisi imgesi uzun süredir karmaşık gece düşlerinde, imgeleminde, hatta bir gün (artık çok uzaklarda kalmış bir gün) ona şunları söyleyen Jean- Marc ile konuşmalarında Chantal'ın peşini bırakmıyordu: Seninle öyle bir partide birlikte olmak isterim, ancak bir koşulla: Zevkin doruğuna erişileceği sırada, katılanların her biri birer hayvana dönüşmeli, kimi koyun, kimi inek, kimi keçi olmalı, öyle ki, o Dionysos şöleni bir pastoral haline gelmeli ve biz, yalnız ikimiz, kadın ve erkek çoban olarak baş başa kalmalıyız. (Bu kırsal fantezi, Chantal'ın hoşuna gidiyordu. Seks partisine katılan zavallılar, ahlaksızlıklar evine koşa koşa gelecek, ama oradan birer ineğe dönüşmüş olarak çıkacaklarını bilmeyeceklerdi.)

Çevresinde çıplak insanlar var ve bu, onların birer keçiye dönüştüğünü görmek istediği an. Kimseyi görmek istemediğinden, gözlerini yumuyor. Ne var ki, gözkapaklarının ardından onları görmeyi sürdürüyor; kalkık, inik, büyük ya da küçük organlarını görüyor. Bu onda, içinde dikilen, eğilip bükülen, yeniden yere yapışan solucanların bulunduğu bir tarla izlenimi uyandırıyor. Sonra, solucanlar kayboluyor, onların yerine yılanlar görmeye başlıyor; bundan tiksiniyor, ne var ki uyarılmış durumda kalmayı sürdürüyor. Ama uyarılmışlık durumu onda yeniden sevişme isteği uyandırmıyor, tersine, uyarılmışlığı arttığı ölçüde, o durumdan duyduğu tiksinti de artıyor ve bedeninin kendine değil, o iğrenç tarlaya, içinde solucanların ve yılanların bulunduğu o tarlaya ait olduğunu düşünmesine yol açıyor.

Gözlerini açıyor. Yandaki odadan bir kadın ona doğru geliyor, ardına kadar açık kapının önünde duruyor ve onu erkek dünyasına ait bu saçmalıktan, solucanların

hüküm sürdüğü o dünyadan koparıp almak istermiş gibi, çapkınca süzüyor. Yapılı bir kadın, bedeni çok düzgün, güzel yüzünü sarı saçlar çevreliyor. Chantal, onun bu sessiz davetine cevap vereceği anda, sarışın kadın dudaklarını uzatarak, tükürüğünü çıkarıyor; Chantal, o ağzı, güçlü bir büyüteçle bakıyormuşçasına kocaman görüyor: Tükürüğü beyaz ve hava kabarcıklarıyla dolu; kadın, Chantal'ı tavlama istermişçesine, ona birbirine karışan tatlı ve ıslak öpüşmeler vaat edermişçesine, o salya köpüğünü ağzının içine sokup çıkarıyor.

Chantal, inci gibi parlayan, titreyen, dudaklar üstünde yayılan o köpüğe bakıyor ve tiksintisi mide bulanışına dönüşüyor. Sezdirmeden kaybolmak için arkasını dönüyor. Ne var ki, sarışın kadın arkasından gelerek elini yakalıyor. Chantal elini çekip ondan kurtulmak için birkaç adım atıyor. Kadının elini yeniden bedeninde duyumsayınca, bu kez koşmaya başlıyor. Bu kaçıışı kuşkusuz erotik bir oyun olarak algılayan avcısının soluğunu ensesinde duyumsuyor. Kapana kısılmış durumda. Kurtulmaya çabaladıkça, onu bir av gibi izleyen öteki avcıları da peşine takan sarışını daha çok tahrik etmiş oluyor.

Bir koridora giriyor ve arkasında ayak sesleri duyuyor. Arkasından gelen bedenler onu o kadar tiksindiriyor ki, bu duygu hemen dehşete dönüşüyor. Canını kurtarması gerekiyormuş gibi kaçmaya başlıyor. Uzun koridorun dibinde açık bir kapı var; bu kapı, bir köşesinde bir başka kapı bulunan, kareli taş döşenmiş bir salona açılıyor. Chantal, o kapıyı açıp içeri giriyor ve ardından kapıyor.

Karanlıkta, biraz soluklanmak için duvara yaslanıyor; sonra, kapının yanındaki elektrik düğmesini el yordamıyla bularak ışığı yakıyor. Burası küçücük bir malzeme odası: bir elektrikli süpürge, normal süpürgeler, temizlik bezleri. Ve yerde, bir bez yığını üstünde tostopar-

lak kıvrılıp yatmış bir köpek. Dışarıda ses seda yok, kendi kendine şöyle diyor: Ötekilerin hayvana dönüşme ânı geldi, ben de kurtuldum. Köpeğe yüksek sesle soruyor: "Sen o erkeklerden hangisisin?"

Birden, ağzından çıkan sözler onu şaşırtıyor. Tanrım, diyor kendi kendine, seks partisinin sonunda insanların hayvana dönüşeceği düşüncesi nereden aklıma geldi?

Tuhaf! O düşüncenin aklına nereden geldiğini bir türlü anımsayamıyor. Belleğini zorluyor, ama aklına hiçbir şey gelmiyor. Ona somut hiçbir şey çağrıştırmayan tatlı bir duygu içinde yalnızca; bilmecemsi, açıklanamaz bir mutluluk duygusu, uzaklardan gelmiş bir kurtuluş sanki.

Birden, kapı sertçe açılıyor. Üzerinde yeşil bluz olan bir zenci kadın içeri giriyor. Chantal'a, şaşırmamış, aşağılayıcı gözlerle şöyle bir bakıyor. Chantal onun, büyük elektrikli süpürgeyi alıp yeniden dışarı çıkması için yana çekiliyor.

Böylelikle, ona dişlerini gösterip hırlayan köpeğe yaklaşmış oluyor. Yeniden dehşete kapılıyor ve dışarı çıkıyor.

47

Şimdi koridordaydı ve aklında tek düşünce vardı: demir çubuğun üzerinde giysilerinin asılı durduğu sahanlığı bulmak. Ne var ki tokmağını çevirdiği kapıların hepsi kilitliydi. Sonunda, ardına kadar açık duran kapıdan salona girdi; salon ona tuhaf biçimde büyük ve boş

göründü. Yeşil bluzlu zenci kadın, kocaman elektrikli süpürgeyle temizliğe başlamıştı bile. Akşamki kalabalıktan geriye, ayakta alçak sesle birbirleriyle konuşan birkaç erkek kalmıştı; hepsi giyinikti ve yakışksız çıplaklığının birden farkına varıp onları utanarak gözleyen Chantal'la ilgilenmiyorlardı. Beyaz bornozlu, ayaklarında terlik olan yetmiş yaşlarında bir başka erkek, yanlarına gidip onlarla konuştu.

Chantal, oradan nasıl dışarı çıkacağını keşfetmek için kafa patlatıp duruyordu, ne var ki, evin değişmiş olan havasıyla, beklenmedik biçimde boşalmış olmasıyla, odaların yeri ona değişmiş gibi görünüyordu, öyle ki nerede olduğunu bile çıkaracak durumda değildi. Ağzı tükürüklü sarışın kadının ona askıntı olduğu odanın kapısının ardına kadar açık olduğunu gördü; oraya geçti; oda boştu; durdu ve bir kapı aradı; odanın başka kapısı yoktu.

Salona geri döndü ve bu arada erkeklerin gitmiş olduklarını fark etti. Neden daha dikkatli davranmamıştı? Onları izleyebilirdi! Yetmiş yaşlarındaki bornozlu adam kalmıştı yalnızca. Bakışları karşılaştı ve Chantal onu tanıdı; içinde birden uyanan güven duygusunun verdiği heyecanla ona doğru yürüdü: "Size telefon etmiştim, anımsıyor musunuz? Bana buraya gelmemi söylediniz, ama geldiğimde sizi göremedim!"

"Biliyorum, biliyorum, özür dilerim, ama ben bu çocukça oyunlara artık katılmıyorum," dedi, sevimli bir ses tonuyla, ama ona dikkat etmeden. Pencerelelere doğru yürüyüp hepsini teker teker açtı. Salonda güçlü bir hava akımı doğdu.

"Tanıdığım birini bulmuş olmaktan çok mutluyum," dedi Chantal, heyecanla.

"Bu pis havayı bütünüyle temizlemek gerek."

"Sahanlığa nasıl gidebilirim, söyler misiniz bana. Giysilerimin hepsi orada."

“Sabırlı olun,” dedi adam ve salonun bir köşesinde unutulmuş duran bir iskemleye doğru gitti; iskemleyi alıp ona getirdi: “Oturun. Boş kalır kalmaz sizinle ilgile-neceğim.”

İskemle salonun ortasına konmuştu. Chantal, uslu uslu gidip oturuyor. Yetmişlik adam, zenci kadına doğru gidip onunla birlikte öteki odaya geçiyor. Elektrikli sü-pürge şimdi o odada homurdanıyor; Chantal, o gürültü arasında, yetmişlik adamın buyruklar veren sesini, bir de birkaç çekiç darbesinin sesini duyuyor. Kendi kendine “Çekiç sesi!” diyerek şaşırıyor. Burada çekiçle çalışan kim acaba? Kimseyi görmedi! Birisi gelmiş olmalı! İyi ama içeri nereden girdi?

Hava akımı, pencerelerin kırmızı perdelerini hava-landırıyor. İskemlenin üzerinde çıplak oturan Chantal ürperiyor. Çekiç seslerini bir kez daha duyuyor ve ne olup bittiğini korku içinde anlıyor. Kapıların hepsini çiviliyorlar! Oradan hiç çıkamayacak! Müthiş bir tehlike duygusu kuşatıyor içini. İskemleden kalkıyor, üç-dört adım atıyor, nereye gideceğini bilemediğinden, olduğu yerde kalıyor. Yardım çağırmak için bağırarak istiyor. İyi de, ona kim yardım edebilir? İçinde kabaran sıkıntının doruğa ulaştığı o anda, gözlerinin önünde, ona ulaşmak için kalabalığı yarmaya çalışan bir adamın imgesi beliri-yor. Biri, kolunu sırtına doğru bükmüş. Yüzünü görmü-yor, yalnızca eğilmiş bedeni gözlerinin önünde. Tanrım, onu biraz daha iyi anımsamak, yüzünün çizgilerini çıkar-mak istiyor, ne var ki bunu başaramıyor, bildiği tek şey, o adamın sevdiği adam olması ve bu, o anda onun için öne-mi olan tek şey. Onu bu kentte gördü, uzaklarda olamaz. En kısa zamanda onu bulmak istiyor. Ama nasıl? Kapılar çivilenmiş durumda! Sonra, bir pencerenin önünde salı-nan kırmızı bir perde görüyor. Pencereler! Pencereler açık! Pencereye ulaşması gerek! Sokağa bağırması gerek!

Pencere çok yüksek değilse, dışarı bile atlayabilir! Yine çekiş sesleri. Bir daha. Ya şimdi ya da hiçbir zaman. Harekete geçmek için elindeki son şans bu.

48

Jean-Marc, birbirinden oldukça uzak iki sokak lambasının arasında karanlıkta kalmış, zor seçilen banka geri döndü.

Oturmak için hazırlanırken bir homurdanma duydu. Sıçradı; o yokken bankı işgal etmiş olan bir adam ona kötü bir şeyler söyledi. Jean-Marc, karşı çıkmaksızın çekip gitti. Tamam, dedi kendi kendine, yeni yaşam koşulum bu, uyuyacak küçücük bir köşe için bile savaşmak zorunda kalacağım.

Yolun karşı yanında, iki dakika önce kovulduğu evin, iki sütun arasında yanan lambayla aydınlatılmış beyaz kapısının karşısında durdu. Kaldırımın üzerine oturup parkı çevreleyen demir parmaklıklara sırtını verdi.

Biraz sonra, ince bir yağmur yağmaya başladı. Ceke-
tinin yakasını kaldırdı ve evi gözledi.

Evin pencereleri birden sırayla açılıyor. Yanlara çekilmiş kırmızı perdeler, içeri giren rüzgârla dalgalanıyor, aydınlık, Jean-Marc'ın beyaz tavanı görmesine izin veriyor. Ne anlama geliyor bu? Eğlence bitti mi? Ama evden kimse çıkmadı! Birkaç dakika önce kıskançlıktan kuduruyordu, oysa şimdi korkuyor, Chantal için yalnızca korkuyor. Onun için her şeyi yapabilir, ama ne yapabileceğini bilmiyor; katlanılmaz olan da işte bu: Ona nasıl yar-

dım edebileceğini bilmiyor, o, o tek başına, çünkü dünyada kendisinden başka kimsesi yok, dünyanın hiçbir yerinde onunla ilgilenecek kimse yok.

Yüzü yaşlarla ıslanmış olarak doğruluyor, eve doğru birkaç adım atıyor ve adını bağıyor onun.

49

Yetmişlik adam, elinde bir başka iskemleyle karşısına gelip duruyor: "Nereye gitmek istiyorsunuz?"

Chantal onu karşısında görünce şaşırıyor ve karma-karışık duygular içinde bulunduğu o anda, içinin derinliklerinden güçlü bir dalga halinde yükselen bir sıcaklık, karnını, göğsünü dolduruyor, yüzünü kaplıyor. Alev alev yanıyor. Çırılçıplak, her yanı al al olmuş durumda ve adamın, bedenine dikilen bakışları, yanan çıplaklığının her parselini ona duyumsatıyor. Otomatik bir hareketle, saklamak istermişçesine elini göğsüne götürüyor. Bedenin içinde yanan alev, cesaretini ve başkaldırısını hızla tüketiyor. Birden, yorgun olduğunu duyumsuyor. Birden, güçsüz kaldığını duyumsuyor.

Adam, onu kolundan tutup iskemleye doğru götürüyor, kendi iskemlesini de onun tam karşısına koyuyor. Oturuyorlar, yalnız, karşı karşıya, birbirlerine yakın, boş salonun ortasında.

Soğuk hava akımı, Chantal'ın ter içindeki bedenini sarıyor. Ürperiyor, zayıf ve yalvaran bir sesle soruyor: "Buradan dışarı çıkamayacak mıyım?"

"Neden benimle kalmak istemiyorsunuz, Anne?"

diye soruyor adam, sitem dolu bir ses tonuyla.

"Anne mı?" Chantal, dehşetten buz kesiyor: "Neden bana 'Anne' diyorsunuz?"

"Adınız Anne değil mi?"

"Ben Anne değilim!"

"Ama ben sizi öteden beri hep bu adla tanıyorum!"

Yandaki odadan birkaç çekiş sesi daha geldi; adam, başını seslerin geldiği yöne çevirdi, durdurmak istiyor ama duraksıyordu sanki. Chantal, o ilgisizlik anından, olup biteni anlamaya çalışmak için yararlandı. Zaten çıplak ama onlar onu soymayı sürdürüyor! Onu benliğinden soymaya çalışıyorlar! Yazgısından soymaya çalışıyorlar! Ona başka bir ad verdikten sonra, kimliği olmayan kişilerin yanına atacaklar ve o, kim olduğunu hiçbir zaman kimseye anlatamayacak.

Oradan çıkma umudu kalmadı artık. Kapılar çivilendi. Üşenmeden ta başından başlaması gerekiyor. Başlangıçsa, kendi adı. Öncelikle, elde edilebileceklerin en azı olarak, karşısındaki adamın ona adıyla, gerçek adıyla seslenmesini sağlamak istiyor. Ondaki isteyeceği ilk şey bu olacak. Onu bunu yapmaya zorlayacak. Ne var ki, bu karara varır varmaz, bir şeyi fark ediyor: Adı belleğinde kilitlenmiş durumda; kendi adını bir türlü anımsayamıyor.

Bu onu paniğin doruğuna çıkarıyor, ne var ki, yaşamının söz konusu olduğunu, kendini savunmak, savaşmak için, ne pahasına olursa olsun soğukkanlılığına yeniden kavuşması gerektiğini biliyor; müthiş bir yoğunlaşma çabası içinde kendi varlığını anımsamaya çalışıyor. Doğduğunda üç tane vaftiz adı verildi ona, evet, üç tane, bunlardan yalnızca birini kullandı, bunu biliyor ama o üç ad neydi ve o bunlardan şimdiye kadar hangisini kullandı? Tanrım, binlerce kez duyduğu bir ad bu!

Onu seven erkek canlandı zihninde. Burada olsaydı,

onu adıyla çağırırdı. Yüzünü anımsayabilse, onun, kendi adını söyleyen ağzını da düşleyebilir belki. Bu düşünce ona, izlenecek doğru bir iz gibi geliyor; o erkek aracılığıyla kendi adına ulaşmak. Onu düşünmeye çalışıyor, ne var ki gözünün önünde yine, kalabalığın arasında çırpınan bir adam canlanıyor. Soluk, geçici bir imge bu; o imgeyi yakalamaya, yakalayıp derinleştirmeye, geçmişe doğru uzatmaya çalışıyor. Nereden geldi o erkek? O kalabalığın arasına nasıl girdi? Çevresindekilerle neden boğuştu?

Bu anıyı yaymaya, genişletmeye çalışıyor ve gözünün önünde bir bahçe canlanıyor; büyük, içinde bir villa var, villanın içindeki birçok insan arasından, ufak tefek, cılız bir erkek seçiliyor ve o erkekten bir çocuğu olduğunu anımsıyor, hakkında hiçbir şey anımsamadığı ama ölmüş olduğunu bildiği bir çocuk...

"Nerede kayboldunuz, Anne?"

Chantal, başını kaldırıyor ve karşısında, bir iskemlenin üstünde oturmuş ona bakan yaşlı birini görüyor.

"Yavrum öldü," diyor. Çok silik bir anı bu; o da zaten bu yüzden bu cümleyi yüksek sesle söylüyor; o anıyı böylelikle daha gerçek kılacağını düşünüyor; onu böylelikle yakalayabileceğini düşünüyor; yaşamının kendisinden kaçan bir ucunu yakalar gibi.

Adam ona doğru eğiliyor, ellerini ellerinin arasına alıyor ve telaşsız, güven dolu bir sesle şunları söylüyor: "Anne, yavrunuzu unutun, ölülerinizi unutun, yaşamı düşünün!"

Chantal'a gülümsüyor. Sonra eliyle, çok büyük, çok yüce bir şeyi tarif etmek istiyormuş gibi, geniş bir hareket yapıyor: "Yaşam! Yaşam, Anne, yaşam!"

O gülüş ve o el hareketi Chantal'ın içini korkuyla dolduruyor. Ayağa kalkıyor. Bedeni titriyor. Sesi titriyor: "Hangi yaşam? Yaşam dediğiniz şey ne?"

Düşünmeden sorduğu bu soru, ardından bir başka soruyu getiriyor: Peki, ya bu ölümse? Ölüm denen şey buysa?

Oturduğu iskemleyi fırlatıyor; iskemle, salonun ortasında yuvarlanıyor, gidip duvara çarpıyor. Bağırarak istiyor ama söyleyecek bir söz gelmiyor aklına.

Ağzından uzun ve anlamsız bir, 'Aaa!' sesi çıkıyor.

50

"Chantal! Chantal! Chantal!"

Jean-Marc, Chantal'ın bu sesle sarsılan bedenini kolları arasında sıkı sıkı tutuyordu.

"Uyan! Bütün bunlar gerçek değil!"

Chantal, onun kolları arasında titriyordu, o da ona bütün bunların gerçek olmadığını söyleyip duruyordu.

Chantal, o söyledikçe yineliyordu: "Hayır, bütün bunlar gerçek değil, değil!" Ve yavaş yavaş, çok yavaş sakinleşiyordu.

Ve ben şimdi kendi kendime soruyorum: Düşleyen kim? Bu öyküyü düşlemiş olan hangisi? Chantal mı? Jean-Marc mı? İkisi birden mi? Yoksa, biri ötekinin adına mı düşledi? Ve gerçek yaşamları hangi andan başlayarak bu ihanet fantezisine dönüştü? Tren ne zaman Manş Denizi'nin altına girdi? Daha önce mi? Ona Londra'ya gideceğini haber verdiği sabah mı? Bundan da önce mi? Yazı uzmanının bürosunda, o Normandiya kentindeki kafe garsonuna rastladığı gün mü? Belki daha da önce? Jean-Marc'ın ona ilk mektubu gönderdiği gün? Ama

Jean-Marc ona o mektupları gerçekten gönderdi mi? Ya da yalnızca düşünde mi yazdı o mektupları? Gerçeğin gerçekdışına, gerçekliğin düşe dönüştüğü kesin an hangisi? Sınır neredeydi? Sınır nerede?

51

İkisinin başını görüyorum, yandan, bir başucu lambasının ışığıyla aydınlanmış: Jean-Marc, ensesini yastığa koymuş, Chantal'ın başı onun başından on santimetre kadar yukarıda, ona doğru uzanmış olarak duruyor.

Chantal şöyle diyordu: "Gözlerimi senden hiç ayırmamak isterdim. Hiç durmadan sana bakmak isterdim."

Ve küçük bir aradan sonra: "Gözümü kırptırmak beni korkutuyor. Bakışımın söndüğü o anda, senin yerini bir yılanın, bir farenin, bir başka erkeğin almasından korkuyorum."

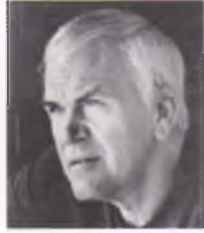
Jean-Marc, ona dudaklarıyla dokunabilmek için, başını biraz kaldırmaya çalışıyordu.

Chantal başını sallıyordu: "Hayır, sana bakmak istiyorum yalnızca."

Ve sonra: "Lambayı gece boyunca açık bırakacağım. Her gece."

Fransa, 1996 Güzü.

*Çek asıllı yazar Milan Kundera,
yalnız edebiyatçı kişiliğiyle
değil, uygarlığı, sanatı, insanın
varoluş sorunlarını tartışan
eserleriyle de çağımızın önde
gelen aydınlarından biri oldu.*

Milan Kundera, çağdaş dünya edebiyatının yapıtaşlarından biridir. İroniyi ve hüznü kusursuzca harmanladığı romanları ve okuyanların zihinde yeni ufuklar açan denemeleriyle uluslararası üne kavuşan, dünyanın bütün dillerinde milyonlarca okura ulaşan yazar, bir dil ve kurgu ustasıdır.

Kimlik'te, tutkulu, güçlü bir kadın ile duygusal, serseri ruhlu genç sevgilisinin yıpranan, eskiyen aşklarını sorgulamalarına, bir kimlik arayışına tanık oluyoruz. İki insanın kendilerini ve aşkı anlama çabalarının çarpıcı hikâyesi. Birbirlerinin gizli yönlerini keşfetmeye çalışırken giriştikleri küçük oyunun, bir karabasana dönüşme serüveni.

Kapak resmi: DIANE DIEDERICH

13 TL
KDVD A HİL

ISBN 978-975-510-834-6

9 789755 108346